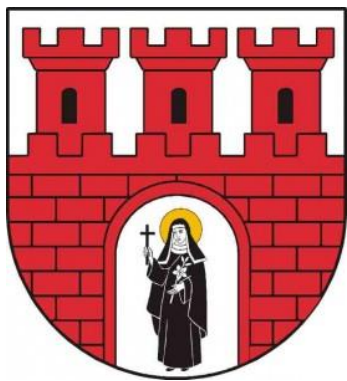

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skala na lata 2025-2035

Opracowanie strategii:

dr Hubert Guz - ekspert strategiczny

oraz

Zespół strategiczny UMiG Skała

pod kierunkiem Piotra Trzcionki

Burmistrza Miasta i Gminy Skała

Rozdziały 13 i 14 zostały opracowane z wykorzystaniem zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała (2025 r.) opracowanego przez: 3MAJ s.c. M. Czechowska, M. Fajkosz, J. Michniowski.

**Zespół strategiczny dziękuje
wszystkim Mieszkańcom Gminy Skała
w tym członkom Młodzieżowej Rady Miejskiej
zaangażowanym w proces przygotowania Strategii.**

Spis treści

1. Wstęp	5
Struktura strategii.....	5
Proces strategiczny.....	6
Partycypacja społeczna	7
2. Kluczowe ustalenia diagnostyczne	8
Dane ogólne.....	8
Charakterystyka gminy w obszarze społecznym	10
Charakterystyka gminy w obszarze gospodarczym.....	17
Charakterystyka gminy w obszarach przestrzennym i środowiskowym.....	21
3. Analizy porównawcze.....	28
Gmina Skała na tle gmin Województwa Małopolskiego	28
Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy.....	29
Syntetyczny wskaźnik rozwoju Gminy Skała	34
4. Wnioski z ustaleń diagnostycznych	36
Obszar społeczny.....	36
Obszar gospodarczy.....	37
Obszar przestrzenny i środowiskowy	39
5. Gmina Skała w MOF i LGD	40
Miejski Obszar Funkcjonalny Krakowa	40
Lokalna Grupa Działania	42
6. Potencjały i wyzwania	43
Obszar rozwojowy: Turystyka i rekreacja.....	46
Obszar rozwojowy: Jakość życia – sfera społeczna	48
Obszar rozwojowy: Jakość życia – sfera infrastrukturalna.....	50
Obszar rozwojowy: Transformacja energetyczna	51
Obszar rozwojowy: Gospodarowanie gminą.....	52
7. Zasady horyzontalne	53
Społeczne zasady horyzontalne	53
Ekonomiczne zasady horyzontalne	53
Środowiskowe zasady horyzontalne	54
8. Wizja i cele strategiczne	55
Struktura celów strategii	55
Wizja gminy	55
Cele strategiczne	56
9. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	58
I cel strategiczny: Kompleksowy produkt turystyczny	59
II cel strategiczny: Wysoka jakość życia mieszkańców	60
III cel strategiczny: Efektywna i ekologiczna infrastruktura	62
IV cel strategiczny: Sprawiedliwa transformacja energetyczna	64
V cel strategiczny: Stabilna gospodarka	65
Priorytetyzacja celów operacyjnych.....	67
10. Rezultaty i wskaźniki.....	68
Rezultaty kluczowe.....	68
Rezultaty częściowe	69

11. Obszary chronione	74
Ojcowski Park Narodowy.....	75
Dłubniański Park Krajobrazowy	75
12. Wody	76
Wody powierzchniowe.....	76
Wody podziemne	77
Zagrożenie powodziowe i zagrożenie suszą.....	78
13. Ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej	80
Kluczowe założenia w polityce przestrzennej Gminy Skała	82
Zasady prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	84
14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	103
Cel i charakter modelu	103
Cele rozwojowe w kontekście przestrzeni	103
Obszary funkcjonalne	109
Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	117
System powiązań przyrodniczych.....	120
Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych.....	126
Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.....	128
15. Obszary Strategicznej Interwencji.....	131
OSI krajowe.....	131
OSI regionalne	131
OSI gminne	132
16. Zgodność celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	133
Poziom ponadlokalny	133
Poziom regionalny	135
Poziom krajowy	136
17. Zarządzanie, monitoring, ewaluacja.....	137
Zarządzanie.....	137
Monitoring i ewaluacja.....	139
18. Finansowanie.....	141
Źródła finansowania	141
Polityka inwestycyjna	141
Potencjał finansowy gminy.....	142
19. Źródła danych	143
20. Załączniki	144

1. Wstęp

Struktura strategii

Strategia Miasta i Gminy Skąła została opracowana zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609, 721.) oraz w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324.).

Strategia wyznacza cele rozwojowe dla gminy w perspektywie do 2035 roku. Strategia powstała w 2025 roku w partycypacyjnej formule jako wynik wspólnych prac władz samorządowych, lokalnych liderów i mieszkańców oraz ekspertów zewnętrznych.

Struktura Strategii odzwierciedla logikę procesu zarządzania strategicznego.

Część pierwsza ma **charakter diagnostyczny** i obejmuje: wyciąg z diagnozy stanu gminy, analizy porównawcze, kluczowe ustalenia diagnostyczne, jej podsumowaniem jest analiza potencjałów i wyzwań.

Część druga ma **charakter planistyczny** i obejmuje: zasady horyzontalne, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań, rezultaty i wskaźniki, obszary chronione, ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej oraz model funkcjonalno-przestrzenny, spójność celów strategii z innymi dokumentami planistycznymi.

Część trzecia ma **charakter operacyjny** i obejmuje: zarządzanie, monitoring, ewaluację i finansowanie.

Proces strategiczny

Proces strategiczny był realizowany od listopada 2024 do października 2025 i obejmował następujące kroki:

Etap prac	Produkt
Rozpoczęcie prac	Uchwała Nr VIII/56/24 Rady Miejskiej w Skale z dnia 31 października 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skala na lata 2025 - 2035
Badanie ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców	Raport z badania ankietowego
Warsztaty z Młodzieżową Radą Miejską	Raport z warsztatów
Warsztaty strategiczne z mieszkańcami	Raport z warsztatów strategicznych
Analiza realizacji celów poprzedniej strategii rozwoju	Raport
Opracowanie Diagnozy stanu gminy	Diagnoza stanu gminy Wyciąg z diagnozy
Panel ekspercki z lokalnymi liderami	Raport z panelu eksperckiego Analiza potencjałów i wyzwań Struktura celów – projekt nr 1
Konsultacje eksperckie struktury celów	Struktura celów – projekt nr 2
Opracowanie pierwszego projektu Strategii	Projekt Strategii nr 1
Przeprowadzenie konsultacji społecznych – Warsztaty konsultacyjne	Sprawozdanie z konsultacji społecznych i instytucjonalnych
Przeprowadzenie konsultacji z instytucjami	Pisma z instytucji potwierdzające konsultacje instytucjonalne
Zaopiniowanie projektu Strategii przez Zarząd Województwa Małopolskiego	Uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego
Poprawki/uzupełnienia Strategii	Projekt Strategii nr 2
Ewaluacja uprzednia Strategii	Raport z ewaluacji uprzedniej
Poprawki/uzupełnienia Strategii	Końcowy Projekt Strategii
Przyjęcie Strategii	Uchwała Rady Gminy Przyjęta Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skala na lata 2025 - 2035

Partycypacja społeczna

Władze samorządowe podjęły decyzję o przygotowaniu strategii w formule partycypacyjno-eksperckiej. Zakłada ona, że proces strategiczny prowadzony jest przez eksperta, w celu zapewnienia jego transparentności oraz obiektywizmu, a kluczowymi aktorami tego procesu są władze gminne i pracownicy samorządowi oraz szeroko rozumiana społeczność gminy.

W celu ułatwienia zaangażowania mieszkańców oraz zapewnienia pełnej transparentności UMiG prowadzi dedykowaną zakładkę na stronie internetowej gminy (<https://skala.pl/strategia-gminy-2025-2035/>). Udostępniane były tam wszelkie dokumenty tworzone w procesie strategicznym, umożliwiono także zgłaszanie uwag i pomysłów w ramach konsultacji. Uruchomiono także dedykowany adres mailowy strategia@skala.pl, na który mieszkańcy mogli przesyłać swoje uwagi i pomysły.

W celu aktywizacji mieszkańców i zaangażowania ich w proces strategiczny przeprowadzono: badanie ankietowe, warsztaty strategiczne z mieszkańcami, warsztaty z Młodzieżową Radą Miejską, warsztaty z lokalnymi liderami.

Po opracowaniu pierwszego projektu strategii przeprowadzono konsultacje, w tym warsztaty konsultacyjne. Szczegóły działań partycypacyjnych zostały opisane w raportach stanowiących załączniki do niniejszej strategii.

W trakcie prac z mieszkańcami korzystano z szeregu narzędzi zapewniających partycypację, kluczowe z nich obejmowały: badanie ankietowe wśród mieszkańców, warsztaty strategiczne, konsultacje robocze elementów Strategii oraz konsultacje całej Strategii. W szerokim zakresie korzystano z nieformalnych kanałów komunikacyjnych (formuła wywiadów indywidualnych i konsultacji indywidualnych).

W trakcie spotkań warsztatowych (strategicznym i operacyjnym) korzystano z prostych technik heurystycznych: burza mózgów, metoda ekspercka, *world café*, drzewo problemów i drzewo celów, mapowanie interesariuszy, panel ekspercki. Generalną zasadą pracy na każdym z etapów był otwarty dialog umożliwiający analizowanie zróżnicowanych pomysłów a następnie odnoszenie ich do istniejących uwarunkowań.

Podjęte przez samorząd gminy działania świadczą o angażowaniu wszystkich zainteresowanych stron w opracowanie strategii od oceny potrzeb, poprzez identyfikację szans po wyznaczanie celów i planowanie wdrażania projektów strategicznych.

Zachowano pełną transparentność publikując na stronie www bieżące informacje oraz częściowe rezultaty tego procesu i zachęcając interesariuszy do zgłaszania swoich uwag – zgodnie z logiką piramidy partycypacji społecznej (informowanie-konsultowanie-partycypacja).

2. Kluczowe ustalenia diagnostyczne

Dane ogólne

Gmina Skąta jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części Polski, w północno-zachodniej części województwa małopolskiego w powiecie krakowskim.

Gmina Skąta leży przy północnej granicy powiatu krakowskiego, w odległości 21 km od Krakowa, 24 km na wschód od Olkusza, 20 km na południe od Wolbromia i 17 km na zachód od Słomnik.

Gmina Skąta – lokalizacja

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skąta (2023).

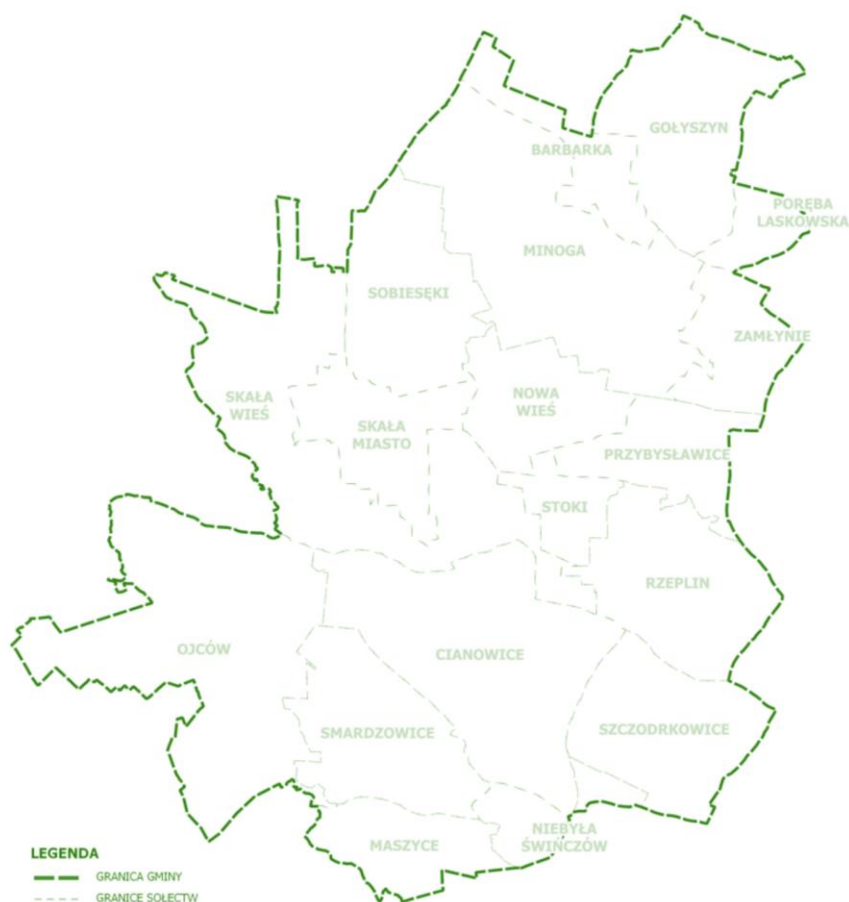
Całkowita powierzchnia Gminy Skąta to 7 493 ha, co stanowi prawie 0,5% powierzchni Województwa Małopolskiego i 6 % powierzchni Powiatu Krakowskiego.

Gmina sąsiaduje z siedmioma innymi gminami: od północy z gminami Gołcza (powiat miechowski) i Trzyciąż (powiat olkuski), od wschodu z gminą Iwanowice, od południa z gminą Zielonki, od zachodu z gminami Wielka Wieś, Jerzmanowice-Przeginia i Sułoszowa.

W skład gminy wchodzi 17 sołectw: największe to Skąta (1145,6 ha; 3 753 mieszkańców), kolejne: Ojców (967,1 ha; 174 mieszkańców), Minoga (864,6 ha; 419 mieszkańców), Cianowice (785,7 ha; 1 411 mieszkańców), Gołyszyn (461,5 ha; 267 mieszkańców), Rzeplin (448,9 ha; 530 mieszkańców), Sobiesęki (426,5 ha; 389 mieszkańców), Smardzowice (424,4 ha; 661 mieszkańców), Szczodrkowice (419,9 ha; 739 mieszkańców), Nowa Wieś (281,5 ha; 276 mieszkańców), Przybysławice (253,1 ha; 281 mieszkańców), Zamłynie (218,5 ha; 161 mieszkańców), Maszyce (234,5 ha; 425 mieszkańców), Barbarka (191,7 ha; 228 mieszkańców), Niebyła-Świńczów (133,0 ha; 294 mieszkańców), Stoki (127,6 ha; 117 mieszkańców), Poręba Laskowska (98,3 ha; 166 mieszkańców).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., na terenie Gminy Skała zameldowanych było 10 948 osób. Gęstość zaludnienia to 141 osób na km².

Sołectwa Gminy Skała

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała (2023).

Gmina Skała jest położona na południowej części Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej. Południowo – zachodnią część gminy zajmuje Dolina Prądnika, chroniona w ramach Ojcowskiego Parku Narodowego, który stanowi ponad 16 % powierzchni gminy (1 223 ha). Na terenie Gminy Skała znajduje się także fragment Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego.

Klimat Gminy Skała charakteryzuje się łagodnymi warunkami termicznymi o wyrównanym przebiegu temperatur, rzadkich przymrozkach i mgłach, ale o silnych wiatrach, z wyjątkiem Doliny Prądnika w której obserwuje się duże amplitudy temperatur oraz częste przymrozki i mgły.

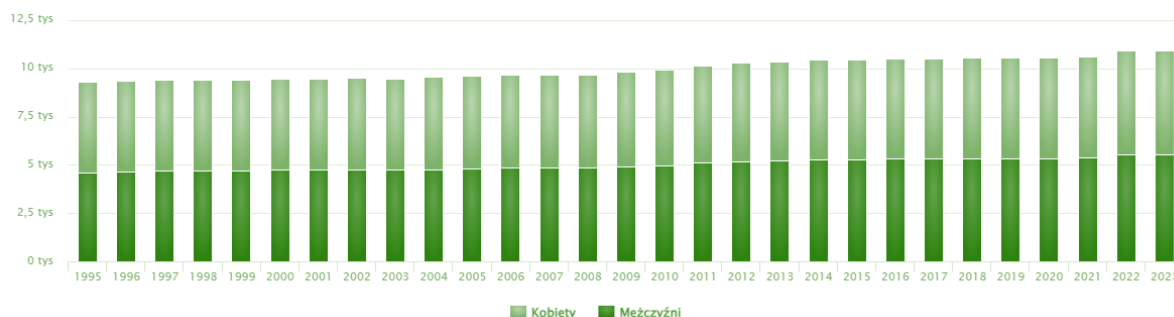
Średnia roczna temperatura powietrza, waha się od 7,8°C do 8,5°C, okres bezprzymrozkowy wynosi 155 dni, okres wegetacyjny wynosi 222 dni, suma rocznych opadów atmosferycznych, wynosi od 580 do 900 mm.

Charakterystyka gminy w obszarze społecznym

Demografia

Gmina Skała ma 10 948 mieszkańców (2023), z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. W latach 2002-2023 liczba mieszkańców wzrosła o 15,1%.

Populacja Gminy Skała w latach 1995 – 2023

Źródło: GUS, 2024.

Jednostka administracyjna	Wiek mieszkańców (2023)
Gmina Skała	40,4 lat
Województwo Małopolskie	41,2 lat
Polska	42,1 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Skała ma ujemny przyrost naturalny - 3,83 na 1000 mieszkańców.

Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,87 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Współczynniki demograficzne – dane porównawcze (2023)

Jednostka administracyjna	Współczynnik dzietności ogólnej (1)	Współczynnik reprodukcji brutto (2)	Współczynnik dynamiki demograficznej (3)
Gmina Skała	1,24	0,61	0,87
Województwo Małopolskie	1,29	0,63	0,86
Polska	1,26	0,61	0,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

(1) Współczynnik dzietności ogólnej (Liczba dzieci, urodzonych przez przeciętną kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego, 15 - 49 lat)

(2) Współczynnik reprodukcji brutto (Średnia liczba córek urodzonych przez kobietę w wieku rozrodczym, 15 - 49 lat)

(3) Współczynnik dynamiki demograficznej (Stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów)

Prognozy demograficzne dla gminy zakładają ponad 10% spadek liczby mieszkańców, co na tle innych gmin z Małopolski, zwłaszcza tych o wiejskim charakterze, nie jest spadkiem szczególnie wyraźnym. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że dotychczasowe zmiany demograficzne nie potwierdzają tych prognoz. Rosnąca (wolno, ale stale) liczba mieszkańców jest dobrym prognostykiem utrzymania stabilności w obszarze demografii. Prognoza demograficzna GUS w swojej metodologii zakłada znaczące spadki liczby mieszkańców dla obszarów wiejskich, co w przypadku Gminy Skała jest prawdziwe, ale jednocześnie zjawisko to jest równoważone wzrostem osadnictwa o charakterze podmiejskim z uwagi na bliskość metropolii krakowskiej.

Znacznie bardziej niepokojącym zjawiskiem jest szybkie tempo starzenia się społeczeństwa. Porównanie lat 2025 i 2060 w prognozie demograficznej wskazuje na wzrost o ponad 10 punktów procentowych odsetka osób w wieku poprodukcyjnym.

Edukacja

Sieć placówek edukacyjnych

Gmina ze względu na uwarunkowania osadnicze, w szczególności dużą ilość małych, rozproszonych miejscowości, prowadzi rozbudowaną sieć placówek edukacyjnych, która spełnia obecne potrzeby mieszkańców, jednak generuje znaczące koszty osobowe, jak i koszty utrzymania infrastruktury. Istotnym atutem gminy jest możliwość edukacji ponadpodstawowej w Zespole Szkół i Placówek Oświatowych w Skale.

Żłobki:

Żłobek Samorządowy Bajka w Skale, ul. Topolowa 16 – 16 dzieci

Przedszkola:

1. Przedszkole Samorządowe im. Hanny Zdzitowieckiej w Skale ul. Topolowa 16 – 146 dzieci
2. Przedszkole Niepubliczne Poziomka ul. Bohaterów Września 9 Skała – 24 dzieci

Szkoły podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Władysława Łokietka w Skale, ul. Topolowa 25 – 307 uczniów
2. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Błogosławionej Salomei w Skale, ul. Ks. Stanisława Połętka 32 – 170 uczniów
3. Szkoła Podstawowa im. Stulecia Odzyskania Niepodległości w Minodze – 206 uczniów
4. Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Cianowicach, Szkolna 30 – 230 uczniów
5. Szkoła Podstawowa im. Jama Brzechwy w Szczodrkowicach, Szczodrkowice 3 – 90 uczniów
6. Szkoła Podstawowa w Smardzowicach im. Doktora Stanisława Niedzielskiego, Szkolna 15 – 102 uczniów

Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Skale ul. Ks. Stanisława Połętka 30

1. Liceum Ogólnokształcące dla młodzieży z Internatem, o profilach: wojskowo-policyjnym, wojskowym, strażacko-ratowniczym, humanistycznym, biologiczno-chemicznym – 159 uczniów
2. Technikum, o profilach: technik informatyk, technik logistyk, technik spedytor, technik organizacji turystyki – 221 uczniów
3. Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Skale sezonowo w okresie ferii i wakacji

Jednostka administracyjna	Wykształcenie podstawowe i gimnazjalne	Wykształcenie zasadnicze zawodowe	Wykształcenie średnie i policealne	Wykształcenie wyższe
Gmina Skała	13,8% K-13,3% M-13,1%	23,2% K-18,1% M-28,7%	33,2% K-33,5% M-32,8%	26,5% K-30,8% M-21,9%
Województwo Małopolskie	13,9	22,6%	34,2%	26,3%
Polska	15,3	21,2%	35,2%	25,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2024).

Jednostka administracyjna	Współczynnik skolaryzacji Brutto (1)	Współczynnik skolaryzacji netto (2)
Gmina Skała	82,57	82,20
Województwo Małopolskie	95,57	94,75
Polska	95,96	94,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2024).

(1) - Stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat

(2) - Stosunek osób w wieku 7-12 lat uczących się w szkołach podstawowych do wszystkich osób w wieku 7-12 lat

Wyniki egzaminu ósmoklasisty – dane porównawcze (GUS, 2024)

Jednostka administracyjna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Gmina Skała	63%	67%	72%
Województwo Małopolskie	67%	59%	66%
Polska	61%	52%	66%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2024).

Kultura, sport, rekreacja

Gmina Skała prowadzi Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną w Skale z dwoma filiami wiejskimi w Minodze i Smardzowicach.

Pozostałe placówki kultury to:

- Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Skale – prowadzi naukę gry na instrumentach muzycznych, naukę języków obcych, koła zainteresowań, organizuje imprezy regionalne, działalność turystyczną, wynajem Sali i sprzętu
- Muzeum Ojcowskiego Parku Narodowego im. prof. W. Szafera w Ojcowie,
- Hala Widowiskowo-Sportowa w Skale,
- Świetlice/remizy OSP na terenach wiejskich.

W lecie funkcjonuje kino plenerowe. Oferta kulturalna obejmuje zajęcia aktywizacyjne skierowane głównie do dzieci i młodzieży oraz seniorów. Oferta dla osób w wieku 18-59 jest znacznie skromniejsza.

Gmina realizuje część zadań z zakresu kultury w ramach corocznych Programów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Kluczowe obiekty sportowe w gminie to:

- Hala Widowiskowo - Sportowa w Skale (wyposażona hala sportowa wraz z trybunami na ok. 200 osób, siłownia, sala taneczna, 4 szatnie wraz prysznicami, boisko trawiaste, kort tenisowy oraz boiska do siatkówki i koszykówki),
- Stadion miejski w Skale oraz boisko sportowe "Orlik" w Skale,
- Kompleks sportowo-rekreacyjny w Cianowicach
- Stadion LKS "Maszycanka" Maszyce w Smardzowicach
- Kompleks sportowo-rekreacyjny w Rzeplinie
- Kompleks sportowo-rekreacyjny w Gołyszynie
- Teren rekreacyjny w Porębie Laskowskiej
- Otwarte Strefy Aktywności (przy ul. Topolowej 25 i przy ul. Bohaterów Września 42 w Skale oraz w Cianowicach przy stawie)

Na terenie gminy działają kluby i organizacje sportowe koncentrujące się na zajęciach dla dzieci i młodzieży:

- Klub Sportowy „Maszycanka”,
- Klub Sportowy Skalanka - Razem w kierunku przyszłości
- Klub Karate Kyokushin Skała,
- Fundacja ATIGA,
- Stowarzyszenie Grappling Kraków,
- Miejski Klub Sportowy „Skała 2004”.

Oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych koncentruje się wokół zajęć z piłki nożnej, prowadzonych w szczególności dla dzieci i młodzieży. Gmina realizuje część zadań z zakresu sportu w ramach corocznych Programów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Ścieżki i szlaki turystyczne

Piesze:

- Szlak Orlich Gniazd (Krowodrza Górka - Zamek Pilcza w Smoleń krzyżówka)
- Szlak Warowni Jurajskich im. Andrzeja Stróżeckiego (Rudawa PKP - Ośrodek Zespołu Parków Krajobrazowych woj. Śląskiego w Smoleniu)
- Pieskowa Skała - Jaskinia Łokietka
- Chrzanów - Pieskowa Skała
- Szlak Smardzowicki (Prądnik Korzkiewski - Sobótka (szl. ziel.) - Ojców centrum)

- Prądnik Korzkiewski - Sobótka (szl. ziel.) - Dolina Sąspowska
- Ścieżka dydaktyczna "Drewniana Droga" (Ojców centrum - Skała (szkoła))
- Rzeplin - Rzeplin, zespół boisk
- Rzeplin - Boruszanka, Żydowska Droga
- Kamionka Przybysławice – Rzeplinianka
- Szlak Imbramowicki (Las Dębowiec – Głanów)
- Sieć tras nordic-walking (Nordic Walking Park „Gmina Skała” - 3 pętle: zielona - 6,2 km; czerwona – 10,7 km i czarna 11,6 km)

Rowerowe:

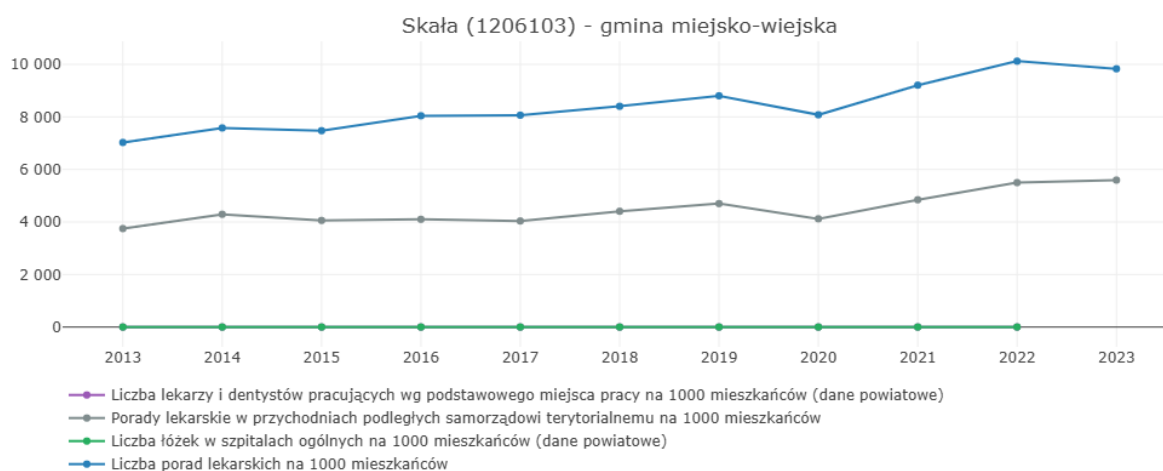
- Szlak Dłubni
- Pętla wokół Pieskowej Skały (Wola Kalinowska szkoła - Wola Kalinowska szkoła)
- Wierzchowie – Gacki
- Szlak rowerowy okrężny gminy Zielonki

Zdrowie

Na terenie Gminy Skała funkcjonują 4 przychodnie lekarskie:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Rynek 8,
- Prywatna przychodnia w Skale, ul. Polna 17,
- Familia Medicina w Przybysławicach,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Słomnicka 69.

Na obszarze gminy działają cztery apteki. Żadna z aptek nie prowadzi dyżurów świątecznych i nocnych. Opieka całodobowa i świąteczna świadczona jest przez SP ZOZ Skała, a specjalistyczna i ambulatoryjna opieka zdrowotna są świadczone na rzecz mieszkańców w Krakowie.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego (<https://monitorrozwoju.pl/> - 2025).

Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Skała funkcjonują następujące organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Cianowic, Stowarzyszenie Nasz Rzeplin, Stowarzyszenie Przyjaciół Ojcowa, Stowarzyszenie Przyjaciół Skały, Stowarzyszenie Opieki nad Zabytkami w Skale, Stowarzyszenie Smardzowice, LGD Jurajska Kraina, LGD Nad Białą Przemszą, Stowarzyszenie Winiarzy Jury Krakowskiej, PTTK Oddział w Ojcowie, Klub Seniora GROTA, LKS Maszycanka Maszyce, MKS SKAŁA 2004, MLF (Międzygminna Liga Futsalu), Skalanka – Razem dla Przyszłości, Stowarzyszenie Grappling, Fundacja Leonardo, Festiwale Ojcowskie

Ochotnicze Straże Pożarne: KSRG OSP Skała, KSRG OSP Maszyce, OSP Nowa Wieś, OSP Szczodrkowice, OSP Smardzowice, OSP Cianowice, OSP Rzeplin, OSP Barbarka, OSP Minoga, OSP Gołyszyn, OSP Sobiesęki, OSP Przybysławice.

Koła Gospodyń Wiejskich: KGW Skała, KGW Maszyce, KGW Nowa Wieś, KGW Szczodrkowice, KGW Smardzowice, KGW Cianowice, KGW Rzeplin, KGW Barbarka, KGW Minoga, KGW Gołyszyn, KGW Sobiesęki, KGW Przybysławice, KGW Stoki.

Gmina Skała co roku w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zleca do realizacji zadania publiczne w zakresie:

- Upowszechniania kultury fizycznej i sportu
- Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
- Turystyka i krajoznawstwo
- Pomoc społeczna
- Działalności na rzecz dzieci i młodzieży

Wysokość środków w budżecie Gminy Skała na rok 2025 planowanych na realizację Programu wynosi około 220 tys. złotych.

Bezpieczeństwo

Komisariat Policji w Skale znajduje się przy ul. Langiewicza 6. W zakresie działań profilaktycznych Policja realizuje programy zapobiegania przestępczości i niedostosowaniu społecznemu, programy dotyczące bezpieczeństwa na drodze, przeciwdziałania agresji, przemocy i uzależnieniom. Na terenie gminy jest zlokalizowanych 12 strażnic Ochotniczej Straży Pożarnej. W 2022 roku w gminie Skała stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 108 przestępstw (9,91 przestępstw na 1000 mieszkańców) odnotowano. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości średnich dla województwa małopolskiego i Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców wynosi 69,00% i jest mniejszy od analogicznego wskaźnika dla województwa małopolskiego oraz porównywalny do wskaźnika dla Polski. Gmina Skała jest objęta monitoringiem wizyjnym, którego zasięg jest stale rozbudowywany o kolejne miejsca użyteczności publicznej, co pozwala ograniczać wandalizm oraz poprawia bezpieczeństwo mieszkańców.

Mieszkalnictwo

W Gminie Skała dominuje indywidualne budownictwo mieszkaniowe. W ostatnich latach najintensywniej rozwija się ono w miejscowościach: Cianowice Duże, Skała, Rzeplin i Szczodrkowice. Dokumenty przestrzenne warunkują dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej, a drastyczny wzrost cen mieszkań w Krakowie oraz poprawiająca się komunikacja (m.in. dzięki trasie wolbromskiej, północnej obwodnicy Krakowa) pomiędzy Krakowem a Skałą, sprawiają, że teren Gminy Skała stanowi atrakcyjną lokalizację dla nowych mieszkańców.

Jednostka administracyjna	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę m ²	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu
Gmina Skała	102,2	35,4	4,72
Województwo Małopolskie	80,60	31,0	3,98
Polska	75,30	31,10	3,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W zasobie mieszkaniowym Gminy Skała są 23 lokale mieszkalne, w tym 2 lokale wolne - wymagające remontu.

Gmina Skała prowadzi aktywną politykę poprawy dostępności mieszkań – lokale w zasobie komunalnym gminy są modernizowane pod kątem poprawy warunków bytowych lokatorów oraz ich termomodernizacji z wymianą źródeł ciepła na bardziej ekonomiczne i ekologiczne. Ponadto Gmina Skała jest inicjatorem utworzenia i siedzibą dla Spółki Komunalnej „KZN SIM Ziemia Krakowska” zrzeszającej 11 gmin województwa małopolskiego, gminę miejską Kraków oraz Krajowy Zasób Nieruchomości na rzecz budowy mieszkań o umiarkowanym czynszu.

W ramach działalności spółki, na terenie Gminy Skała zainicjowano budowę 32 lokali mieszkalnych w zabudowie wielorodzinnej w mieście Skała. Trwają prace projektowe nad powstaniem kolejnych lokali w miejscowości Smardzowice.

Charakterystyka gminy w obszarze gospodarczym

Przedsiębiorczość

Gmina Skala jest gminą, gdzie mieszkańcy znajdują zatrudnienie w szczególności w sektorach „Przemysł i budownictwo” oraz „Handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja”. Sektor przedsiębiorstw jest zdominowany przez jednoosobowe działalności gospodarcze, których ilość powoli, lecz systematycznie wzrasta.

Działalność gospodarcza charakterystyczna dla obszaru o dużym potencjale turystycznym, tj. „Zakwaterowanie i gastronomia”, koncentruje się w miejscowości Ojców, w sercu Ojcowskiego Parku Narodowego.

Największym lokalnym pracodawcą jest Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Skale oraz Urząd Miasta i Gminy w Skale.

Pracujący według sektorów ekonomicznych:

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 14,3%

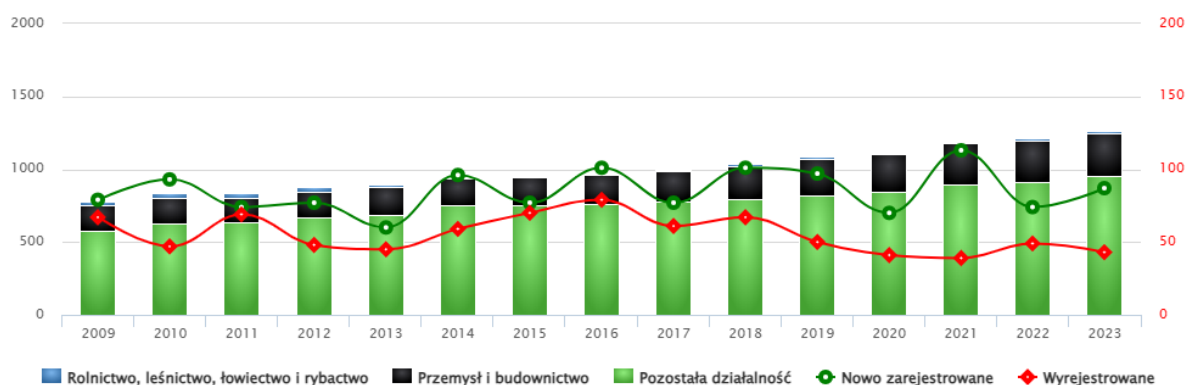
Przemysł i budownictwo – 34,9%

Handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja- 29,1%

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości – 0,8%

Pozostałe – 20,9%

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON 2009-2023

Źródło: GUS (2024).

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON – 1 263 (2023)

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 12

Przemysł i budownictwo – 298

Pozostała działalność – 953

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (<250 zatrudnionych) 1 263 (2023)

Mikro-przedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych) – 1 233

Małe przedsiębiorstwa (10-49 zatrudnionych) – 26

Średnie przedsiębiorstwa (50-249 zatrudnionych) – 4

Formy prawne

Spółdzielnie ogółem – 2

Spółki handlowe ogółem – 66 (w tym 56 to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością)

Spółki cywilne ogółem – 52

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 1 020

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 227

Budownictwo – 189

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 98

Transport i gospodarka magazynowa – 78

Przetwórstwo przemysłowe – 77

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 71

Informacja i komunikacja – 59

Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – 53

Pozostała działalność – 47

Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 44

Edukacja – 28

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 20

Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – 14

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 11

Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 4

Jednostka administracyjna	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Skała w zł. (2022)
Gmina Skała	6 386,00
Województwo Małopolskie	6 825,00
Polska	6 706,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Skała w zł.

Źródło: GUS (2024).

Produkcyjne grupy wieku:

Wiek przedprodukcyjny – 20,5% (w tym dla kobiet – 19,3%, dla mężczyzn – 21,7%)

Wiek produkcyjny – 59% (w tym dla kobiet – 54,9%, dla mężczyzn – 63%)

Wiek poprodukcyjny – 20,5% (w tym dla kobiet – 25,8%, dla mężczyzn – 15,3%)

Wskaźniki obciążenia demograficznego

Jednostka administracyjna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
Gmina Skąła	69,4	34,6	99,6
Województwo Małopolskie	67,1	35,0	109,4
Polska	69,0	38,2	124,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2024).

Rolnictwo

Pod względem struktury użytkowania gruntów w gminie przeważają użytki rolne – ok. 75% oraz lasy i grunty leśne – ok. 21%. Wśród użytków rolnych największy odsetek stanowią grunty orne – ok. 67%, sady – ok. 2%, pastwiska – ok. 1% oraz łąki – poniżej 1 %.

Tereny użytkowane rolniczo, zajmują ok. 5437 ha, co stanowi 72,6% powierzchni gminy. Grunty orne w klasach bonitacyjnych I-III zajmują 4360,7 ha. Grunty orne IV klasy bonitacyjnej zajmują 985,7 ha, grunty orne klasy V- VI zajmują 85,1 ha. Charakter gleb (duży udział frakcji pylastych), spadki terenu oraz wylesienie są przyczyną erozji.

Wśród upraw dominuje pszenica i ziemniaki, stosunkowo dużą powierzchnię zajmują owoce miękkie (tj. truskawka, malina, porzeczka jagoda kamczacka) oraz jabłka. Od kilku istotne znaczenie ma uprawa winogron i produkcja wina. W 2024 roku na terenie gminy działało 11 winnic.

Dominującym sektorem w gospodarce rolnej jest sektor indywidualny, a liczba gospodarstw rolnych wynosi ok. 1700. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego to ponad 3ha.

Strefa Aktywności Gospodarczej

W gminie od 2014 roku działa Strefa Aktywności Gospodarczej zlokalizowana w Skale przy ul. Krakowskiej (obszar przy dawnej drodze wojewódzkiej nr 794).

Firmy zlokalizowane w strefie: Firma Serafin PUH, Firma Metalplast s.c., Old Wood A. Litwin, P. Brożek S.C., Vivenda, Przychodnia Weterynaryjna Paweł Mitera, Okna Krzynówek.

Obecnie Gmina nie dysponuje istotnymi wolnymi terenami w ramach Strefy Aktywności Gospodarczej, do sprzedaży pozostaje jedynie jedna działka nr 3128, o powierzchni 0,0447 ha.

Sytuacja budżetowa gminy

Sytuacja budżetowa Gminy Skała jest stabilna i charakterystyczna dla małych gmin miejsko – wiejskich, w których największą kategorią wydatków jest realizacja zadań zleconych, w szczególności Oświata i wychowanie, Administracja publiczna, Pomoc społeczna. W ciągu ostatnich 20 lat dochód budżetu gminy w przeliczeniu na mieszkańca podwoił się z poziomu 2 054,00 zł w 2003r. do 5 394,65zł w 2023r. (Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS).

Wydatki –78 369 109,20 zł;

- wydatki bieżące – 64 918 762,50 zł
- wydatki majątkowe – 13 450 346,70 zł

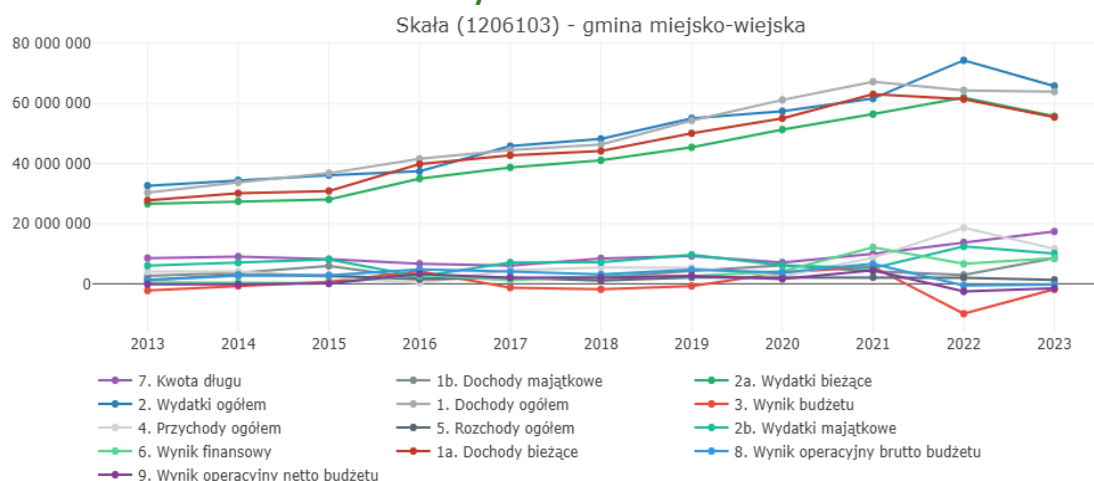
Kluczowe pozycje w **wydatkach bieżących** obejmowały:

Oświata i wychowanie (dział 801) – 30 887 039,36 zł. – m.in. system oświaty;
Administracja publiczna (dział 750) – 7 961 823,69 zł. – m.in. wynagrodzenia administracji;
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900) – 9 517 410,33 zł.
Pomoc społeczna (dział 852) – 3 269 175,47 zł. – m.in. zakup usług społecznych;
Rodzina (dział 855) – 4 286 966,84 zł. – m.in. świadczenia społeczne na rzecz rodziny.

Kluczowe pozycje w **wydatkach majątkowych** obejmowały:

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900) – 833 200,52 zł.
Rolnictwo i łowiectwo (dział 010) – 5 293 792,31 zł.
Transport i łączność (dział 600) – 1 409 626,10 zł.
Gospodarka mieszkaniowa (dział 700) – 568 751,74 zł.
Ochrona zdrowia (dział 851) – 300 000, 00zł.

Kluczowe wskaźniki budżetowe dla Gminy Skała – analiza w czasie

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego (<https://monitorrozwoju.pl/>) - 2025).

Charakterystyka gminy w obszarach przestrzennym i środowiskowym

Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Skala nie jest w całości pokryta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe (z 2005 i 2018 r.) obejmują 11 sołectw: Barbarka, Gołyszyn, Minoga, Nowa Wieś, Poręba Laskowska, Przybysławice, Rzeplin, Sobiesęki, Stoki, Szczodrkowice, Zamłynie oraz Strefę Aktywności Gospodarczej w Skale.

W 2023 roku gmina opracowała nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skala, które zostało uchwalone w czerwcu 2025r.

Na jego podstawie prowadzone są obecnie prace nad nowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego dla pozostałych miejscowości, ze szczególnym naciskiem na obszar miasta Skali, z uwagi na jego szczególną gęstość i rodzaj występującej zabudowy, a także unikalny układ urbanistyczny, gęstą zabudowę śródmiejską, oraz tożsamość kulturową, którą gmina zamierza chronić i wzmacniać.

W strukturze użytkowania terenów Gminy Skala zdecydowanie przeważają tereny otwarte – ok 96% powierzchni gminy. Wśród nich dominują użytki rolne oraz tereny lasów i zadrzewień. Wśród terenów zainwestowanych, zajmujących nieco ponad 4% powierzchni gminy, dominują tereny komunikacyjne stanowiące ponad 2% powierzchni gminy a następnie tereny mieszkaniowe – 1%. Udział terenów przemysłowych to około 0,1%, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych – zaledwie 0,15%, podobnie jak nieużytków – 0,16%. Tak niewielki udział obszarów rekreacyjnych i usługowych wskazuje na potrzebę strategicznego ich rozwoju, aby podnieść atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i wypoczynku.

Zabudowa generalnie koncentruje się przy ważniejszych ciągach komunikacyjnych. W stosunku do obiektów chronionych i cennych przyrodniczo zachowano właściwe standardy ochrony, w szczególności dotyczy to OPN. Wymogi w zakresie ochrony dotyczące OPN i jego otuliny postrzegane są przez część mieszkańców i inwestorów jako ograniczenie. Jednocześnie uwarunkowania te stanowią o dużym potencjale Gminy – wyjątkowe walory krajobrazowe i przyrodnicze są atutem rozwojowym i elementem pozytywnie wyróżniającym Skalę na tle innych gmin metropolii krakowskiej.

Zabudowa mieszkaniowa rozwija się dynamicznie, ze szczególnym naciskiem na obszary wiejskie i ma stosunkowo skoncentrowany charakter, co pozwala zapewniać dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Wyzwanie stanowi postępująca suburbanizacja,

a kluczowym problemem w zakresie pozostaje przede wszystkim kanalizacja oraz rozproszona infrastruktura drogowa o niewystarczających na rosnące potrzeby parametrach. W obrębie istniejącej zabudowy, szczególnie w Skale kluczowym problemem jest niska emisja, oraz – z uwagi na brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – duża presja na zabudowę przy jednoczesnej konieczności uzyskiwania przez inwestorów tzw. Warunków zabudowy (WZ), co sprzyja rozlewaniu się zabudowy jednorodzinnej na tereny dotychczas niezurbanizowane. W odpowiedzi na te wyzwania, gmina przyjęła Studium oraz rozpoczęła prace nad MPZP z priorytetowym wskazaniem na miasto, w celu uporządkowania kierunków rozwoju, wzmocnienia mechanizmów dogęszczania i uzupełniania istniejących struktur osadniczych oraz minimalizacji zjawiska suburbanizacji oraz powstawania nowej zabudowy na obszarach nieuzbrojonych.

Centralnym ośrodkiem gminy jest miasto Skala – siedziba gminy oraz miejsce zapewniające dostęp do podstawowych usług publicznych (m.in. edukacja podstawowa i średnia, zdrowie, kultura, urząd gminy, Policja, Poczta) oraz komercyjnych (obiekty handlowe, usługowe).

Skala, a szczególnie jej historyczny układ urbanistyczny, tj. rynek, ortogonalny układ ulic, drobny handel i zwyczaj organizowania jarmarków w środy i soboty stanowią unikalne wartości, które strategia traktuje jako priorytet do zachowania. Utrzymanie małomiasteczkowego charakteru i rozwój wysokiej jakości przestrzeni publicznych są kluczowe dla wzmocniania więzi społecznych i atrakcyjności miasta, co ma odzwierciedlenie w tworzonych przez gminę dokumentach planistycznych i może być magnesem dla migrujących z metropolii nowych osadników.

W poszczególnych sołectwach zapewniono dostęp do podstawowych usług publicznych (edukacja, rekreacja, bezpieczeństwo – OSP), jednak ich potencjał rozwojowy wymaga wsparcia poprzez rozwój powiązań komunikacyjnych i inwestycje infrastrukturalne. Bliskość Krakowa sprawia, że metropolia pozostaje głównym ośrodkiem zaspokajającym potrzeby wyższego rzędu, ale dla jakości życia mieszkańców kluczowe jest podnoszenie standardów usług i przestrzeni w samej gminie, tak aby ograniczać odpływ młodych i przyciągać nowych mieszkańców.

Jednym z najpoważniejszych wyzwań przestrzennych i społecznych pozostaje kwestia środowiska. Smog i niska emisja, ze względu na gęstą zabudowę oraz ukształtowanie terenu, szczególnie dotkliwie odczuwane są w Skale, co tworzy negatywny wizerunek gminy i może obniżać jakość życia mieszkańców. Zagospodarowanie gminy wymaga kontynuacji działań proekologicznych – rozwój zielonej infrastruktury, odnawialnych źródeł energii i poprawa transportu publicznego – są niezbędne, aby Gmina Skala była miejscem atrakcyjnym do życia w szczególności

Drogi

Struktura sieci drogowej w gminie opiera się na dwóch drogach wojewódzkich: 773 oraz 794, które rozprowadzają ruch pojazdów w kierunkach wschód-zachód i północ-południe oraz obwodnicy Skały (wpisana w ciąg drogi wojewódzkiej nr 794).

Na terenie gminy, wyróżnić możemy następujących zarządców dróg:

- # wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie;
- # powiatowych – Zarząd Dróg Powiatu Krakowskiego;
- # gminnych – Burmistrz Miasta i Gminy Skała.

Gminny system drogowy (wyłączając drogi dojazdowe i wewnętrzne) ma około 128,901 km

Na szkieletowy układ komunikacyjny Gminy Skała składają się następujące drogi:

- # klasy głównej – drogi wojewódzkie 794 i 773 łączna długość to 20,838 km
- # klasy zbiorczej – drogi powiatowe, łączna długość to 27,977 km
- # klasy lokalnej – drogi gminne i lokalne, łączna długość to 80,086 km.

Widoczna jest dysproporcja w uporządkowaniu oraz ilości dróg pomiędzy wschodnią, zurbanizowaną, a zachodnią częścią gminy, gdzie naturalną barierą dla rozwoju sieci drogowej jest Ojcowski Park Narodowy.

Transport zbiorowy

Przez teren Gminy Skała nie przebiegają żadne linie kolejowe, najbliższy przystanek w ramach Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej znajduje się w Słomnikach (18 km).

Skała znajduje się w II Strefie Aglomeracyjnej, która obejmuje terytoria Miast i Gminy, które przystąpiły do porozumienia w sprawie publicznego transportu zbiorowego. Na trasie linii nr 267 obsługiwanej przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S.A. w Krakowie, w obrębie Gminy Skała zlokalizowanych jest 9 przystanków autobusowych.

Gmina Skała na swoim obszarze organizuje także transport publiczny dowożący mieszkańców do centrum gminy, czyli miasta Skały, umożliwiając dojazd mieszkańcom do centrum usług lokalnych i placówek edukacyjnych, a także do Ojcowa, będącego ośrodkiem turystyczno – rekreacyjnym.

Dodatkowo komunikację publiczną realizują prywatne przedsiębiorstwa oferujące przewóz osób na podstawie zezwoleń wydawanych przez Starostwo Powiatowe w Krakowie. Oferta działających przewoźników jest obszerna i zapewnia transport zarówno na terenie całej gminy jak również na liniach międzymiastowych.

Poza przewozami osób, prywatne firmy transportowe realizują dodatkowo usługę przewozu dzieci do szkół.

Infrastruktura rowerowa

Na terenie gminy znajdują się 4 szlaki rowerowe: szlak Dłubni, szlak Wierzchowice – Gacki, szlak pętla wokół Pieskowej Skały oraz szlak rowerowy okrężny gminy Zielonki.

Istniejące szlaki rowerowe na terenie Gminy Skała nie stanowią spójnego systemu komunikacyjnego

Przez gminę przebiegać będzie trasa rowerowa VeloPrądnik biegnąca z północy na południe przez Ojcowski Park Narodowy. Łączna długość trasy VeloPrądnik na terenie Gminy Skąła to około 7 km.

Parkingi

Na system parkingowy gminy składają się parking na Placu Konstytucji 3-go Maja (nieдоступny w godzinach odbywania się targu), ul. Rynek (obok budynku Urzędu Miasta), Parking przy Zespole Szkół w Skale, parking na ul. Szkolnej 4, parking pod Zamkiem w Ojcowie, parking na Złotej górze oraz parkingi w liniach rozgraniczających dróg.

Dostępna obecnie liczba miejsc parkingowych jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb lokalnej społeczności oraz turystów.

Wodociągi

Sieć wodociągowa w gminie Skąła jest dobrze rozbudowana. W 2024 r. łączna długość sieci rozdzielczej to około 126 km. Liczba przyłączy to ponad 4 000 szt.

Głównymi źródłami zaopatrzenia w wodę są studnie głębinowe o głębokości 40 - 100 metrów. Wspólne ujęcie wody (cztery studnie głębinowe) w Minodze mają Skąła, Minoga, Nowa Wieś, Przybysławice, Sobiesęki, Zamłynie i Grodzisko. Miejscowości Barbarka, Gołyszyn i Poręba Laskowska mają ujęcia wody ze studni głębinowych w Barbarce i Porębie Laskowskiej. Miejscowości Cianowice, Smardzowice, Niebyła-Świńczów i Maszyce zasilane są w wodę z ujęć zlokalizowanych w Cianowicach i Smardzowicach, a miejscowości Rzeplin i Szczodrkowice z ujęcia w Rzeplinie. Miejscowość Ojców zasilana jest z ujęcia zlokalizowanego w studni napływowej ze źródła Św. Jana.

Gmina Skąła korzysta z dwóch ujęć wód powierzchniowych :

- # – ujęcie wody powierzchniowej z rzeki Dłubni w km 10+960 w miejscowości Raciborowice,
- # – ujęcie wody powierzchniowej z rzeki Rudawy, wraz ze strefą ochronną ustanowioną.

Kanalizacja

Na terenie Gminy Skąła funkcjonuje sieć kanalizacyjna o długości ok. 130 km (od 2010 r. jej długość zwiększyła się ponad dwukrotnie). Liczba osób korzystających z kanalizacji sanitarnej wzrosła przekracza 7 tyś. Pozostali mieszkańcy gminy ścieki socjalno-bytowe do bezodpływowych zbiorników lub przydomowych oczyszczalni.

Ścieki są odprowadzane do jednej z dwóch oczyszczalni.

Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi - mechaniczno – biologiczna z tlenową stabilizacją osadu. Oczyszczalnia wymaga rozbudowy.

Oczyszczalnia ścieków w Ojcowie. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna. Oczyszczalnia wymaga gruntownej modernizacji technologicznej.

Energia

Zaopatrzenie odbiorców z terenu Gminy Skała w energię elektryczną odbywa się poprzez zlokalizowaną w Skale rozdzielnię średniego napięcia zasilaną z GPZ „Słomniki”.

Poszczególni odbiorcy zaopatrywani są w energię elektryczną ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Układ sieci jak również rozmieszczenie stacji transformatorowych dostosowany jest do aktualnych potrzeb w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną.

Planowana jest budowa stacji elektroenergetycznej 110/15kV Skała wraz z liniami zasilającymi 110kV.

Część mieszkańców w ramach rozwiązań producenckich posiada instalacje OZE – głównie zestawy paneli fotowoltaicznych lub instalacje solarne.

Na terenie gminy nie występują inne niż prosumenckie instalacje OZE. W tym instalacje fotowoltaiczne na budynkach użyteczności publicznej:

- # budynek administracji szkół Szkolna 4,
- # budynek przedszkola samorządowego, Skała Topolowa 16,
- # budynek szkoły podstawowej – Minoga,
- # budynek szkoły podstawowej – Cianowice,
- # hala sportowa w Skale.

Gmina jest członkiem klastra energetycznego – jednak obecnie klastr nie posiada, ani nie buduje żadnych Odnawialnych Źródeł Energii.

Potrzeby grzewcze w gminie zaspokajane są poprzez indywidualne kotłownie domowe wykorzystujące paliwa stałe węgiel/drewno oraz gaz. W przypadku części budynków ogrzewanie jest zapewnione poprzez wykorzystanie pomp ciepła, najczęściej współpracujących z instalacjami OZE.

Na obszarze Gminy Skała znajduje się gazociąg wysokiego ciśnienia DN500 PN63 relacji Łukanowice-Śledziejowice-Zederman oraz gazociągi średnioprężne rozprowadzające gaz do poszczególnych miejscowości.

Niska emisja

Źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest na terenie gminy głównie tzw. niska emisja, która obejmuje emisję z palenisk domowych, małych kotłowni, firm oraz ruchu samochodowego.

Niska emisja zanieczyszczeń znajduje odzwierciedlenie we wzrostach stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego głównie w sezonie grzewczym. Czynnikiem kształtującym stan powietrza w gminie jest również napływ zanieczyszczeń spoza jej granic. W przypadku miasta Skała

istotnym czynnikiem negatywnie wpływającym na jakość powietrza jest gęsta zabudowa i ograniczone możliwości przewietrzania terenu.

Telekomunikacja

Na terenie Gminy zlokalizowanych jest 8 stacji przekaźnikowych różnych operatorów zapewniających dostęp do sieci komórkowej, dostępna jest także sieć światłowodowa, która obejmuje praktycznie całą gminę. W pojedynczych przypadkach ze względów technicznych nie jest możliwe doprowadzenie światłowodów do części posesji.

Lasy

Lesistość Gminy Skała w 2020 roku wyniosła 20,4% i od 7 lat pozostaje niezmienna. Powierzchnia wszystkich gruntów leśnych w Gminie Skała wynosi ok. 1 540 ha, co oznacza lesistość na poziomie przekraczającym 20%.

Największe obszary leśne znajdują się we wsiach: Ojców – gdzie znajduje się Ojcowski Park Narodowy, Minoga, Barbarka i Gołyszyn. Lasy są pod nadzorem Nadleśnictwa Miechów.

Odpady

Odpady komunalne na terenie Gminy Skała powstają głównie w gospodarstwach domowych, z działalności gospodarczej oraz z koszy ulicznych i przystanków autobusowych.

Na terenie Gminy Skała na bazie magazynowej Cegielnia funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Odpady dostarczone do PSZOK-u przyjmowane są bezpłatnie tylko od mieszkańców Gminy Skała.

Zabytki

W Cianowicach:

Zespół dworski: dwór, park, około 1890 r., nr A-459; [A-619/M]

W Gołyszynie:

Zespół dworski: dwór, spichlerz, park, 2 ćw. XIX w., A-452; [A-614/M]

W Minodze:

Kościół par. p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny; dzwonnica, kostnica, ogrodzenie z 1736 r. A-204; [A-280/M]

Zespół dworski: dwór, kuchnia, brama północna, relikt bramy południowej, rządcówka, stajnia, obora, park, kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena; 1859 r A-470; [A-606/M]

Spichlerz podworski, 1794r. [A-52/M]

W Ojcowie:

Kaplica p.w. św. Józefa z wyposażeniem, otoczenie, 1901 r., A-694; [A-378/M]

Zamek, najbliższe otoczenie, XIII w., 2 poł. XIV w., 1660 r., 546; [A-1235/M]

Hotel „Pod Kazimierzem”, Początki obiektu sięgają 1885 r., A-525; [A-579/M]

Hotel „Pod Łokietkiem”, Ok.1860 r., A-530; [A-584/M]

Willa „Jadwiga”, 1910 r., A-552; [A-549/M]

Willa „Pod Berłem”, 1885 r., A-553; [A-550/M]
Willa „Pod Koroną”, Ok.1910 r., A-551; [A-548/M]
Willa „Serdeczna”, koniec XIX w., A-554; [A-551/M]
Willa „Słoneczna”, 1903 r., A-129/M
Willa „Zawiszówka”, otoczenie, XIX / XX w., A-652;
Willa Grzybowskich XIX / XX w., A-526; [A-580/M]
Zespół domów „Opalówki”, 1875 r. / 1885 r., A-418; [A-638/M]
Willa „Lenartówka”, Lata 1934 – 36, [A-1560/M]

W Rzeplinie:

Zespół dworski: dwór, park, ok. poł. XIX w., A-479; [A-610/M]

W Skale:

Kościół par. p.w. św. Mikołaja, dzwonnica, drzewostan, XIX w., A-228; [A-286/M]
Dom ul. Wolbromska 15, 1914 r., A-718; [A-413/M]

W Skale – Grodzisku:

Zespół kościoła p.w. Wniebowzięcia NP. Marii: kościół, ogrodzenie z bramkami, posągami i figurą św. Klary na kolumnie i budynkiem mieszkalnym, bramka i obelisk w kształcie słonia, pustelnia bł. Salomei, groty, drzewostan, XVII w., XVIII w., ok.1900 r., A-72; [A-259/M]
Młyn i tartak wodny, 1856 r., 636; [A-1332/M]

W Smardzowicach:

Zespół kościoła par. p.w. MB Różańcowej i św. Małgorzaty: kościół z ogrodzeniem, plebania, otoczenie z drzewostanem i stawem, ok. 1918 r., A-728; [A-386/M]
Dwór z otoczeniem, 1933 r., A-593; [A-513/M]

147 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków - domy, zabudowania gospodarcze, cmentarze, figurki i krzyże

Obiekty sakralne

Kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja w Skale,
Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Różańcowej w Smardzowicach,
Kaplica katechetyczna p.w. Miłosierdzia Bożego w Szczodrkowicach,
Kaplica p.w. Józefa Robotnika tzw. kaplica na wodzie w Ojcowie,
Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Minodze,
Zespół Kościoła Pielgrzymkowego - obecnie filia pw. Wniebowzięcia NMP w Skale Grodzisku.

3. Analizy porównawcze

Gmina Skała na tle gmin Województwa Małopolskiego

Województwo Małopolskie wraz z GUS i małopolskim Instytutem Samorządu Terytorialnego bada kondycję wszystkich gmin w regionie używając zestawu 17 wskaźników społeczno-gospodarczych.

W edycji z 2024 roku (w oparciu o dane statystyczne z 2023 r) Gmina Skała zajęła 72 lokatę na 182 gminy w Województwie Małopolskim, 14 lokatę na 17 gmin w powiecie krakowskim oraz 28 wśród 48 gmin miejsko-wiejskich w Małopolsce.

W poniższej tabeli zamieszczono szczegółowe wskaźniki użyte w rankingu oraz lokaty Gminy Skała w województwie w ramach poszczególnych kryteriów.

Ranking Gmin Małopolski 2024

Opis wskaźnika	Wartość	Lokata
Średnioroczne dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w latach 2021-2023	2755,71	46
Średnioroczne wydatki majątkowe inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w latach 2021-2023	735,70	165
Średnioroczny wskaźnik zadłużenia budżetów gmin w latach 2021-2023	19,6	99
Udział wydatków bieżących gmin na administrację publiczną w wydatkach ogółem w 2023 r.	11,2%	154
Średnioroczne środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin na 1 mieszkańca w latach 2021-2023	192,22	84
Liczba podmiotów gospodarki narodowej w REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r.	196	54
Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023 – średni wynik w %	67,7	20
Saldo migracji na 1000 ludności w 2023 r.	2,37	45
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (z wyłączeniem wydatków majątkowych inwestycyjnych) na 1 mieszkańca w 2023 r.	201,50	31
Udział środków przekazanych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego w wydatkach bieżących budżetów gmin w 2023	0,80	64
Wydatki budżetów gmin na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu na 1 mieszkańca w 2023 r.	43,75	70
Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2023 r.	68,3	46
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.	-1,0	91
Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem gminy w 2023 r.	50,8	17
Wydatki bieżące na oświatę, wychowanie i opiekę nad dzieckiem w wieku do lat 3 na 1 mieszkańca w wieku przedprodukcyjnym w 2023 r.	10318,64	109
Udział nakładów na szkolenia pracowników rad i urzędów gmin w wydatkach bieżących budżetów gmin na administrację publiczną w 2023 r.	0,75	32
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r.	3,01	119

Źródło: Ranking Gmin Małopolski 2024 (Województwo Małopolskie, MISTIA, GUS 2024).

Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy

Ogólny wskaźnik rozwoju - stanowi obraz trzech wymiarów funkcjonowania samorządu i jego mieszkańców: wymiaru gospodarczego, wymiaru społecznego i wymiaru środowiskowego. Jest on zobrazowany przez 12 wskaźników rozwojowych oraz 44 wskaźniki częściowe.

Gminy są porównywane z podobnymi samorządami. Gmina Skąta należy do grupy gmin o symbolu B – obejmującej strefy zewnętrzne miejskich obszarów funkcjonalnych stolic województw – grupa ta składa się z 266 gmin w Polsce, z czego 45 gmin to gminy miejskie (podgrupa B2), 146 gmin to gminy wiejskie (podgrupa B4) oraz 75 gmin to 75 to gminy miejsko-wiejskie (podgrupa B3). Skąta należy do Grupy porównawczej B3. W Małopolsce do tej grupy porównawczej należą następujące gminy: Wieliczka, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Krzeszowice, Myślenice i Dobczyce – czyli gminy, w których miasta mają znacząco większy potencjał niż Skąta.

Wartości dodatnie wskaźników w tabeli (pierwsza kolumna) oznaczają, że wartości wskaźników dla Gminy Skąta kształtują się powyżej średniej dla gmin z grupy porównawczej; natomiast wartości ujemne wskaźników oznaczają, że wartości wskaźników dla Gminy Skąta kształtują się poniżej średniej dla gmin z grupy porównawczej.

W dwóch ostatnich kolumnach podano wartości dla 44 wskaźników częściowych dla lat 2016 oraz 2023.

Wskaźniki rozwojowe Gminy Skała 2016 i 2023 rok.

WYMIAR GOSPODARCZY			
Wskaźnik rozwoju 2023	Wskaźniki szczegółowe	2016	2023
1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki - budżet wskaźnik -0,18	Dochody budżetu Gminy z tytułu udziału w CIT (zł)	60 067,62	239 625,00
	Dochody budżetu Gminy z tytułu udziału w PIT (zł)	6 490 342,00	9 513 065,00
	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON na 1000 mieszkańców	6,61	3,99
	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców	92,50	115,30
2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej wskaźnik -0,30	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł)	4 509,18	7 252,41
	Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat	-92,00	-40,00
	Udział bezrobotnych powyżej roku w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)	1,25	1,09
	Udział pracujących w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)	13,96	17,01 (2021)*
3. Sytuacja materialna mieszkańców wskaźnik -0,07	Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców	0	0
	Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT przypadające na 1 mieszkańca (średnia 3 letnia)	552,1	1 028,0
	Wartość majątku zakumulowanego w przeliczeniu na 1 mieszkańca	122 471	292 446
4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) wskaźnik – 0,66	Kwota nadwyżki operacyjnej brutto (średnia 3letnia) (zł)	3 436 794,87	1 933 523,00
	Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem	15,99	27,19
	Relacja wyniku operacyjnego do kwoty własnych dochodów bieżących (średnia 3letnia)	23,7	7,4
	Udział bieżących dochodów "nieznaczonych" w dochodach bieżących (%)	50,2	66,1

* Udział pracujących w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%) – od 2022 r. nastąpiła zmiana metodologii liczenia wskaźnika: dane dla 2022-74,67%, 2023 – 74,45%.

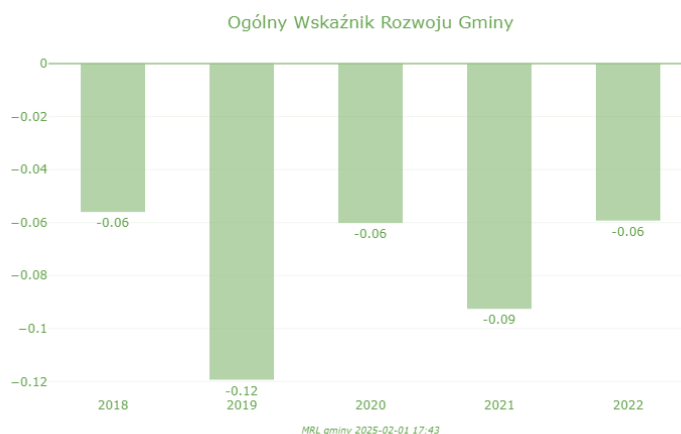
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała.

WYMIAR SPOŁECZNY			
Wskaźnik rozwoju 2023	Wskaźniki szczegółowe	2016	2023
5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury wskaźnik -0,36	Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców	8 044	9 834
	Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)	881	1 200
	Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców	83	104
	Miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)	5	6
	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	62	68,3
	Stosunek liczby dzieci w przedszkolach do liczby dzieci w wieku 3-6 lat (%)	31,71	37,72
	Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych (%)	89,7	77,1
	Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca (zł)	27,77	14,06
	Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające na 1 mieszkańca (zł)	102,33	201,39
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie wskaźnik -0,22	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	62	68,3
	Powierzchnia nowych mieszkań na osobę w wieku 25-34 lata (m ²)	2,15	3,98
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkaniowa na mieszkańca (m ² /os)	30,50	35,70
7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny Gminy wskaźnik 0,53	Odsetek dzieci do lat 17 na które rodzice/opiekunowie otrzymują zasiłek rodzinny (%)	32,89	10,35
	Odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (%)	4,37	2,70
	Zasięg ubóstwa głębokiego (%)	3,30	1,40
8. Poziom bezpieczeństwa wskaźnik 0,39	Odsetek zgonów wśród osób poniżej 60 roku życia (dane powiatowe) (%)	15,9	12,3
	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu, mieniu i drogowe na 1000 mieszkańców	7,59	6,17
9. Demografia wskaźnik -0,1	Ludność ogółem	10 519	10 954
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	89,9	107,2
	Przyrost naturalny w ostatnich 3 latach na 1000 osób	3,52	-7,21
	Saldo migracji na 1000 osób	3,14	2,37
	Współczynnik dzietności kobiet	1,41	1,22

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Raport Związek Miast Polskich
– sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skąta.

WYMIAR ŚRODOWISKOWY			
Wskaźnik rozwoju 2023	Wskaźniki szczegółowe	2016	2023
10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzna) wskaźnik 0,48	Łączna długość dróg gminnych i powiatowych na 100 km ² powierzchni (dane powiatowe) (km/km ²)	210,19	186,94
	Liczba samochodów osobowych na 100 mieszkańców (dane powiatowe)	61,08	69,58
11. Ład i struktura przestrzenna obszaru wskaźnik -0,17	Liczba inwestycji realizowanych na podstawie WZ w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	7,42	4,75
	Liczba mieszkań oddanych do użytku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	2,00	3,01
12. Lokalne środowisko przyrodnicze wskaźnik - 0,05	Ścieki oczyszczane biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczania	100,00	100,00
	Udział odpadów poddanych odzyskowi w odpadach wytworzonych w ciągu roku (z wyłączeniem komunalnych) (%)	bd	bd
	Udział powierzchni obszarów cennych przyrodniczo prawnie chronionych w powierzchni JST (dane powiatowe) (%)	43,7	43,8

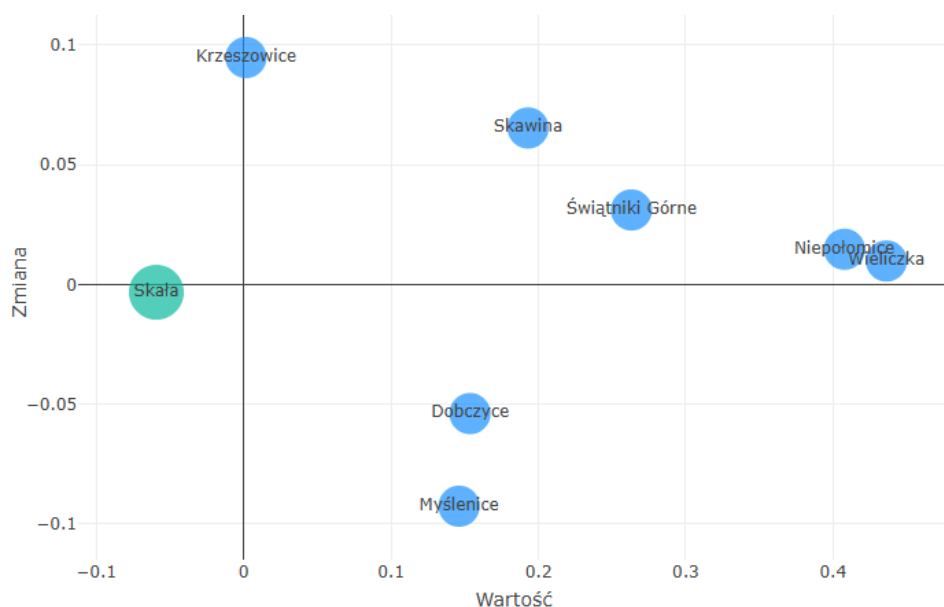
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała.

Źródło: Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała.

Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Skała stanowi średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach i wynosił – 0,06, co oznacza, że był nieznacznie niższy od średniej dla grupy porównawczej.

Skała na tle wybranych gmin z grupy porównawczej

Źródło: Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała.

Analiza danych dla Gminy Skała wskazuje na jej niską pozycję na tle grupy porównawczej. O ile w zakresie wartości osiągniętych wskaźników Gmina lokuje się poniżej średniej dla całej grupy porównawczej, to w zakresie dynamiki dokładnie wpisuje się w średnią dla całej grupy porównawczej.

Powodem tych niekorzystanych statystyk jest fakt, że gminy miejsko-wiejskie należące do grupy porównawczej obejmującej strefy zewnętrzne miejskich obszarów funkcjonalnych stolic województw są znacząco większe (powierzchniowo i ludnościowo) od Gminy Skała. Dla przykładu w Małopolsce do tej grupy należą przedstawione na wykresie gminy: Wieliczka, Niepołomice, Skawina, Świętniki Górne, Krzeszowice, Myślenice i Dobczyce – które w większości należą do grupy najszybciej rozwijających się gmin w regionie.

Syntetyczny wskaźnik rozwoju Gminy Skała

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wyliczony został dla Gminy Skała w relacji do wszystkich gmin w kraju. Odzwierciedla on kluczowe czynniki rozwoju lokalnego i pozwala śledzić zmianę potencjału rozwoju gminy, składa się z 7 wskaźników bazowych. Wskaźniki od A,B,C,D i E mają charakter stymulujący rozwój, a wskaźniki F i G mają charakter destymulant.

Wartość dodatnia syntetycznego wskaźnika rozwoju oznacza, że wartości dla Gminy Skała kształtują się powyżej średniej dla wszystkich gmin w kraju; wartość ujemna syntetycznego wskaźnika rozwoju oznacza, że wartości dla Gminy Skała kształtują się poniżej średniej dla innych gmin w kraju.

Wskaźniki bazowe dla Gminy Skała 2016 i 2023 r.

Wskaźnik bazowy	2016	2023
A. Dochody z PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł./mieszkańca)	617,01	868,46
B. Przedsiębiorczość - dochody z CIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł./mieszkańca)	5,71	21,88
C. "Produktywność przestrzeni" - suma podatków nieruchomościowych na mieszkańca (PLN/mieszk.)	268,17	382,86
D. Podatek od czynności cywilno-prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł./mieszk.)	38,72	68,26
E. Wskaźnik potencjału demograficznego (%) Liczba mieszkańców w wieku 25-34 w liczbie mieszkańców ogółem	15,57	11,45
F. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%) Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie.	3,32	2,54
G. Wskaźnik obciążenia demograficznego (%)Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym.	61,51	69,80
Syntetyczny wskaźnik rozwoju	0,59	-0,03

źródło: Opracowanie własne w oparciu o Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała.

Ad. A. Dochody z PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca (PLN/mieszkańca) - wskaźnik obrazuje poziom dochodów mieszkańców JST, pochodzących ze źródeł opodatkowanych przez PIT (głównie umów o pracę). Wskaźnik ten nie zawsze odnosi się do "zamożność gminy", zwłaszcza w gminach, w których dochody z PIT nie mają istotnego udziału w ogólnych dochodach budżetu (szczególnie w gminach wiejskich i wiejsko-miejskich).

Ad. B. Przedsiębiorczość - dochody z CIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca (PLN/mieszkańca) - wskaźnik pokazuje udział dochodów z podatku dochodowego od osób prawnych, ma on znaczenie w przypadku w przypadku JST, w których zlokalizowane jest dużo firm, w szczególności tych większych.

Ad. C. "Produktywność przestrzeni" - suma podatków nieruchomościowych na mieszkańca (PLN/mieszkańca.) wskaźnik obrazuje poziom zasilania budżetów gmin dochodami własnymi (w pełni zależnymi od gminy w odróżnieniu od udziału w PIT i w CIT), w związku z tym pokazuje poziom stabilizacji budżetu lokalnego lepiej niż wskaźnik pokazujący udział dochodów własnych w dochodach ogółem.

Ad. D. Podatek od czynności cywilno-prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (PLN/mieszkańca.) – odnosi się m.in. do opodatkowania umów różnego rodzaju spółek, a także umów cywilnych, związanych ze zmianą prawa własności do nieruchomości lub niektórych rzeczy oraz darowizn i działów spadków, jest wypadkowym wskaźnikiem dwóch aktywności: obrotu majątkiem trwałym oraz dynamiki zmian w sferze spółek kapitałowych. Dla właściwej jego interpretacji należy posiadać wiedzę o ilości i zmianach kapitałowych spółek w gminie. W przypadku, gdy spółki działające w gminie funkcjonują stabilnie bez znaczących zmian, wskaźnik można interpretować jako wskaźnik dynamiki zmian własności składników majątkowych w gminie (głównie nieruchomości).

Ad. E. Wskaźnik potencjału demograficznego (%) - liczba mieszkańców w wieku 25-34 w liczbie mieszkańców ogółem - wskaźnik obrazuje przyszły potencjał demograficzny i atrakcyjność gminy dla młodych mieszkańców, którzy są w wieku najbardziej rozwojowym pod względem demograficznym, społecznym i gospodarczym.

Ad. F. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%) - stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie.

Ad. G. Wskaźnik obciążenia demograficznego (%) - liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym.

Syntetyczny wskaźnik rozwoju Gminy Skała 2016 - 2023

Źródło: Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała.

4. Wnioski z ustaleń diagnostycznych

Gmina Skała ze względu na swój miejsko-wiejski charakter i lokalizację, z jednej strony boryka się z wyzwaniami specyficznymi dla obszarów wiejskich (m.in. starzenie się społeczeństwa, brak dużych firm na terenie gminy, specjalizacja produkcji rolniczej). Z drugiej strony lokalizacja gminy w ramach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego sprawia, że obserwowane są tu zjawiska typowe dla gmin podmiejskich (m.in. zmniejszająca się produkcja rolna, suburbanizacja skutkująca napływem mieszkańców i rozwojem zabudowy mieszkaniowej).

Powyższe uwarunkowania sprawiają, że w zestawieniach porównawczych Gmina Skała prezentuje się jak silny i dynamiczny samorząd na tle gmin wiejskich, natomiast w statystykach odnoszących się do gmin miejsko—wiejskich zwłaszcza tych wchodzących w skład Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego (np. Skawina, Wieliczka, Niepołomice, Dobczyce, Myślenice, Krzeszowice) Skała plasuje się poniżej wartości średnich.

Najistotniejszym zasobem gminy jest jej potencjał turystyczny – Ojcowski Park Narodowy jako popularny kierunek wycieczek stanowi kluczowy element tego potencjału, który jest uzupełniany poprzez inne atrakcje nie związane z Ojcowem. Ponadto dotychczas niedocenianym walorem jest miasto Skała, które ze względu na swój charakter może być nie tylko ciekawym punktem do odwiedzin turystów, ale przede wszystkim samowystarczalnym centrum usług lokalnych i stolicą lokalnej tradycji i tożsamości.

Obszar społeczny

Gmina Skała w bardzo nieznacznym zakresie na tle innych samorządów bardziej oddalonych od metropolii krakowskiej, boryka się z problemami demograficznymi. Liczba mieszkańców wykazuje tendencję wzrostową. Co prawda prognoza demograficzna GUS, w perspektywie do 2060 roku zakłada spadek liczby mieszkańców, jednak ma on charakter nieistotny, co więcej poprawa komunikacji z Krakowem (północna obwodnica) i stosunkowo wysoka atrakcyjność osadnicza może przyczynić się do dalszego wzrostu liczby nowych osiedleń.

Zjawisko to niesie ze sobą istotne ryzyka związane z rozlewaniem się zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej, co jest szczególnym wyzwaniem w sąsiedztwie obszarów chronionych (OPN i DPK oraz ich otuliny). Ponadto nowa infrastruktura mieszkaniowa może doprowadzić do ograniczenia dostępności i przepustowości infrastruktury transportowej i sieciowej, czy też powodować zmiany (nie zawsze korzystane) w strukturze społecznej. Konieczna w tym obszarze jest szczególnie rozważna polityka przestrzenna gminy godząca ze sobą rozwój infrastruktury z wartościami społecznymi i środowiskowymi. Zwłaszcza, że to środowisko jest kluczowym zasobem, budującym potencjał turystyczny gminy.

Istotnym problemem pozostaje jednak tempo starzenia się społeczeństwa gminy, co oznacza konieczność zapewnienia dedykowanych usług publicznych dla tej grupy, co już teraz okazuje się trudne przy wzroście cen tych usług i problemach z dostępem do pracowników, którzy mogą je świadczyć.

Sieć placówek edukacyjnych – szkoły i przedszkola na terenie gminy można uznać za zoptymalizowaną. Koszty prowadzenia działań oświatowych są kluczowym wydatkiem w budżecie gminy i nadal rosną, m.in. ze względu na wysoki udział kosztów osobowych. Prognoza demograficzna wskazuje, że zapotrzebowanie na edukację będzie się na zbliżonym (lub niewiele niższym) poziomie przez najbliższą dekadę. Infrastruktura edukacyjna wymaga działań inwestycyjnych zarówno tych zmniejszających koszty jej eksploatacji (transformacja energetyczna), jak i tych podnoszących jakość świadczenia usług (wyposażenie). Wyzwaniem pozostaje zapewnienie pełniej dostępności do tej infrastruktury osobom z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami.

Poziom nauczania (mierzony wynikami egzaminu ósmoklasisty) przekracza średnie powiatowe i wojewódzkie, nie wykazuje jednoznacznej tendencji wzrostowej.

Oferta Kulturalna gminy koncentruje się na dzieciach i młodzieży oraz seniorach. Zmiany w zakresie jej specyfiki są widoczne – tradycyjna działalność Biblioteki traci na znaczeniu, na rzecz działań aktywizacyjnych. Mieszkańcy pozytywnie oceniają imprezy plenerowe, które kreują nie tylko lepsze warunki życia, ale w przypadku Skąty mogą być katalizatorem ruchu turystycznego.

W zakresie sportu, kultury, rekreacji istotną rolę odgrywa sektor organizacji pozarządowych, który z własnej inicjatywy lub w ramach współpracy (i finansowania ze środków publicznych).

Obszar gospodarczy

Znaczący odsetek obszarów chronionych na terenie gminy sprawia, że możliwości lokowania przedsiębiorstw są znacząco ograniczone zarówno w zakresie dostępności terenów, rozwoju transportu (ograniczenia tonażowe) jak i typów działalności, która może być prowadzona w gminie. Gmina w 2014 roku utworzyła Strefę Aktywności Gospodarczej, która jest obecnie wypełniona, a budowa obwodnicy Skąty znacząco polepszyła możliwości komunikacyjne i transportowe. Wskaźniki przedsiębiorczości dla gminy oscylują wokół średnich powiatowych – czyli stosunkowo wysokich w odniesieniu do całego regionu. Rosnący poziom wynagrodzeń, spadające bezrobocie, wzrastająca liczba firm na terenie gminy obrazują dobrą koniunkturę gospodarczą ostatnich dwóch dekad.

Możliwości pracy zdalnej, są jednym z czynników, który sprawia, że gmina pomimo swojego oddalenia od Krakowa jest miejscem osiedlania się nowych mieszkańców.

Potencjał rolniczy gminy, w zakresie produkcji żywności np. nabiał – OSM Skąta, także w zupełnie nowych obszarach takich jak winiarstwo daje możliwości rozwojowe. Co więcej, dzięki lepszej organizacji i promocji miejsc sprzedaży tej żywności (Targ w Skale) może on stanowić część produktu turystycznego.

Ojcowski Park Narodowy stanowi turystyczną wizytówkę gminy. Obszar ten stanowi popularny kierunek jednodniowych wycieczek dzięki swojej atrakcyjności krajobrazowej, przyrodniczej i historycznej. Najpopularniejsze aktywności to: wędrówki piesze, *nordic walking*, biegi, jazda rekreacyjna i wyczynowa na rowerze, wspinaczka skałkowa, eksploracja jaskiń, zwiedzanie obiektów historycznych. Koncentracja ruchu turystycznego w dolinie Prądnika stanowi jedno z wyzwań, z którym mierzy się gmina wspólnie z OPN (ruch samochodowy, parkingi).

Potencjał rolniczy i kulturowy gminy predysponuje do rozbudowy kompleksowego produktu turystycznego (co dzieje się od kilku lat, jednak znacznie wolniej niż w gminach z większym potencjałem w okolicy) w oparciu o zasoby dziedzictwa niematerialnego takie jak: lokalna żywność i kulinaria, kultura, imprezy rekreacyjne i sportowe.

UMiG Skąta prowadzi zrównoważoną politykę rozwojową, konsekwentnie realizując projekty infrastrukturalne, podnoszące jakość życia w gminie. Wsparcia wymaga także obszar projektów społecznych nakierowanych na budowanie kapitału ludzkiego oraz działania aktywizacyjne i integracyjne.

Niestety struktura dochodów gminy sprawia, że większość działań rozwojowych realizowana jest przy wsparciu środków pomocowych – głównie z Unii Europejskiej oraz Budżetu Państwa. Gmina angażuje się we współpracę z partnerami wewnętrznymi np. z organizacjami pozarządowymi, jak i współpracę instytucjonalną np. Stowarzyszenie Otulina Podkrakowska, LDG Nad Białą Przemszą, Jurański Klaster Energii.

UMiG Skąta rozwija kanały informacyjne w relacjach z mieszkańcami – zarówno te elektroniczne (np. strona internetowa) jak i te tradycyjne (np. regularne spotkania sołeckie, warsztaty rozwojowe, konsultacje).

Jednym z ważniejszych zadań samorządu jest wdrożenie standardów dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej.

Gospodarka gminy opiera się w dużej mierze na rolnictwie i drobnej przedsiębiorczości. Brakuje dużych zakładów przemysłowych czy centrów usług wyższego rzędu, co ogranicza lokalny rynek pracy i mobilizuje mieszkańców – zwłaszcza młodych – do codziennych dojazdów do Krakowa lub migracji na stałe. Jednocześnie dynamiczny rozwój komunikacji oraz bliskość metropolii sprawiają, że Skąta staje się miejscem atrakcyjnym dla nowych mieszkańców

poszukujących spokojnych warunków życia. Strategia rozwoju powinna odpowiedzieć na to wyzwanie: tworzyć przestrzeń dla nowych inwestycji gospodarczych, wspierać lokalnych przedsiębiorców oraz zapewnić dostępność usług i mieszkań.

Obszar przestrzenny i środowiskowy

Walory środowiskowe Gminy Skąta – w znacznej mierze w formie obszarów prawnie chronionych stanowią przewagę konkurencyjną gminy – w postaci potencjału turystycznego, który dzięki bliskości aglomeracji krakowskiej jest skutecznie wykorzystywany. Rozwój tego potencjału, przy jednoczesnym zapewnieniu dobrych warunków życia mieszkańców spotyka się z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska i wymaga szczególnych działań.

Gmina boryka się z poważnymi wyzwaniami w zakresie rozbudowy i modernizacji systemu kanalizacyjnego i traktuje to obecnie jako zadanie priorytetowe.

Infrastruktura komunikacyjna jest na zadowalającym poziomie w zakresie sieci dróg i ich jakości. Jednak system transportu zbiorowego jedynie częściowo zależny od gminy wymaga dalszej optymalizacji, tak aby stał się konkurencyjny w stosunku do transportu indywidualnego. Jednocześnie w kontekście taboru komunikacyjnego uwzględniać należy potrzeby osób starszych i osób ze specjalnymi potrzebami.

Gmina rozpoczęła proces budowy sieci ścieżek rowerowych – których funkcje powinny łączyć w sobie rekreację i turystykę, ale także komunikację wewnątrz gminy.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym zwłaszcza pieszym i rowerowym to obszar wymagający kontynuacji dotychczasowych działań.

System gospodarowania odpadami funkcjonuje sprawnie, jednak wdrażanie standardów Gospodarki w Obiegu Zamkniętym (w tym piramidy postępowania z odpadami) będzie on wymagał dalszych inwestycji a także nieprzerwanych działań z zakresu budowania świadomości ekologicznej mieszkańców.

Zasoby wody w gminie są stosunkowo bogate, jednakże widać potrzeby działań w zakresie retencjonowania wody, optymalizacji jej zużycia, eliminacji strat w systemie wodociągowym, przeciwdziałania podtopieniom, eliminacji zagrożenia suszą, czy też rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury budującej odporność klimatyczną gminy.

Transformacja energetyczna gminy postępuje od wielu lat zarówno na poziomie indywidualnych mieszkańców (wymiana kotłów, ocieplenia domów, instalacje OZE) jak i budynków użyteczności publicznej – głęboka termomodernizacja, montaż OZE.

5. Gmina Skała w MOF i LGD

Miejski Obszar Funkcjonalny Krakowa

Gmina Skała stanowi część Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krakowa.

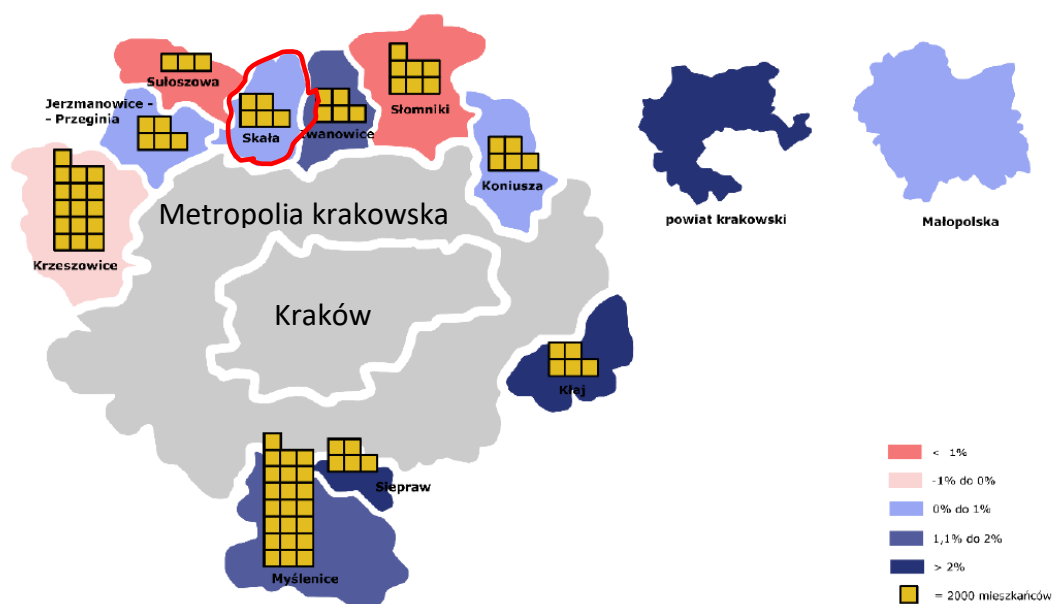
Miejski Obszar Funkcjonalny Krakowa

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego – Małopolska 20230.

Gmina Skała jest członkiem Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska, które zrzesza 10 gmin: Iwanowice, Jerzmanowice – Przegonia, Kłaj, Koniusza, Krzeszowice, Myślenice, Siepraw, Skała, Słomniki oraz Sułoszowa – stanowiących otulinę ścisłego Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (czyli samorządy zrzeszone w ramach Stowarzyszenia Metropolii Krakowskiej).

Gminy w ramach Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska (liczba mieszkańców)

Źródło: Strategia IIT Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska na lata 2021-2027 (2023).

Stowarzyszenie korzysta z Innego Instrumentu Terytorialnego wdrażanego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021 – 2027. Stowarzyszenie w ramach swojej strategii wskazało następujące cele:

Cel strategiczny 1. Otulina Podkrakowska dbająca o wysoką jakość środowiska i dążąca do neutralności klimatycznej.

- # Cel operacyjny 1.1. Rozwój infrastruktury oraz racjonalne gospodarowanie wodą wraz z dostosowaniem do zmian klimatu oraz niwelowaniem ryzyka klęsk żywiołowych i katastrof.
- # Cel operacyjny 1.2. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi.
- # Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie efektywności systemu komunikacyjnego oraz rozwój zrównoważonej mobilności.
- # Cel operacyjny 1.4. Skuteczna ochrona i zachowanie przyrody oraz bioróżnorodności wraz z odnową.

Cel strategiczny 2. Otulina Podkrakowska przestrzenią atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty czasu wolnego, wzmacniającej jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną.

- # Cel operacyjny 2.1. Rozwój oferty oraz wzrost aktywności i uczestnictwa mieszkańców w kulturze.
- # Cel operacyjny 2.2. Wykreowanie i wypromowanie zintegrowanej oraz atrakcyjnej oferty turystycznej.

Cel strategiczny 3. Otulina Podkrakowska zapewniająca dostępność wysokiej jakości usług publicznych, zorientowana na trwałą, wrażliwą społecznie i terytorialnie zrównoważony rozwój.

- # Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie dostępnej, efektywnej i nowoczesnej oferty edukacyjnej.

Poszczególne samorządy mają w strategii Otuliny Podkrakowskiej wskazane zadania, na których realizację, powinny uzyskać dofinansowanie UE, po spełnieniu wymogów formalnych.

W przypadku Gminy Skała są to następujące przedsięwzięcia:

- # Rozbudowa punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych w Gminie Skała – 448 tys euro
- # Rozwój i modernizacja urządzeń kanalizacyjnych i wodociągowych na terenie Gminy Skała – 1 mln euro.
- # Dostępne, integrujące i wspierające rozwój uczniów szkoły w Gminie Skała – 400 tys euro
- # Nowa jakość edukacji szkolnej w Gminie Skała – 172 tys euro

Lokalna Grupa Działania

LGD Nad Białą Przemszą zrzesza gminy: Bolesław, Bukowno, Iwanowice, Jerzmanowice-Przeginia, Klucze, Krzeszowice, Olkusz, Skała, Sułoszowa, Trzyciąż, Wolbrom.

Stowarzyszenie korzysta ze wsparcia w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE 2024 – 2027 oraz z środków w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021 – 2027. Stowarzyszenie w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju wskazało następujące przedsięwzięcia:

- # P. 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, infrastruktury kultury oraz ochrona i szerokie udostępnienie zabytków i dziedzictwa kulturowego
- # P.1.2. Wzmacnianie funkcji turystycznej obszaru LGD w oparciu o potencjały przyrodniczo-krajobrazowe, dziedzictwa kulturowego i produkt lokalny
- # P.1.3. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i przemysłem czasu wolnego – utworzenie nowego przedsiębiorstwa
- # P.1.4. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i przemysłem czasu wolnego - rozwój istniejącego przedsiębiorstwa
- # P. 2.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań ekologicznych (w tym związanych z OZE)
- # P.2.2. Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej oraz mobilności społeczności wiejskich i dostępności do transportu publicznego
- # P.2.3. Zwiększenie innowacyjności i odporności na zmiany klimatyczne obszaru poprzez rozwój przedsiębiorstw wpisujących się w branże wskazane w „Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2030”
- # P. 3.1. Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży
- # P.3.2. Rozwijanie usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu
- # P.3.3. Kształtowanie świadomości obywatelskiej i rozwijanie aktywności społecznej mieszkańców LGD poprzez wzmocnienie organizacji pozarządowych
- # P.3.4. Upowszechnianie i zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego obszaru LGD
- # P.3.5. Aktywizacja mieszkańców i poprawa dostępności infrastruktury dla osób będących w niekorzystnej sytuacji

Stowarzyszenie dysponuje kwotą 7 mln euro na wdrażanie powyższych przedsięwzięć w latach 2024 – 2025. Gmina Skała i podmioty zlokalizowane na jej terenie są uprawnione do ubiegania się w postępowaniach konkursowych o dofinansowanie projektów.

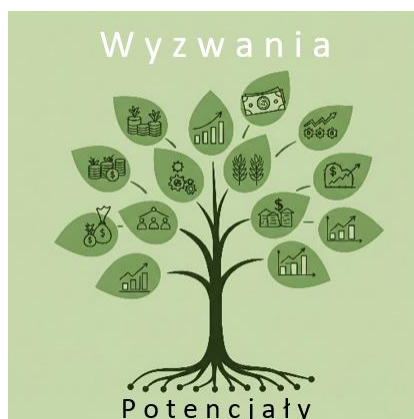
6. Potencjały i wyzwania

W partycypacyjnym procesie strategicznym przeprowadzono **przegląd dostępnych danych** w zakresie funkcjonowania Gminy Skała. Kluczowe źródła informacji uwzględnione w analizie obejmowały:

- # Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców.
- # Wyniki warsztatów strategicznych przeprowadzonych z udziałem mieszkańców.
- # Wyniki warsztatów strategicznych przeprowadzonych z udziałem Młodzieżowej Rady Gminy.
- # Wyniki warsztatów strategicznych przeprowadzonych z pracownikami samorządowych, w tym przegląd poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy i analizę stanu realizacji jej celów strategicznych.
- # Diagnozę stanu Gminy Skała opracowaną w oparciu o przegląd danych statystycznych, w tym analizę danych porównawczych.
- # Informacje pozyskane podczas zebrań sołeckich
- # Analizę uwarunkowań: ponadlokalnych (poziom powiatu krakowskiego), regionalnych (województwo małopolskie) oraz krajowych i wspólnotowych – przegląd strategii wyższego rzędu.

Szczegółowe dane zamieszczono raportach częściowych stanowiących załączniki do strategii. Zespół strategiczny wraz z władzami gminy i kluczowymi pracownikami w ramach warsztatów operacyjnych uzupełnił perspektywę strategiczną o swoją wiedzę i doświadczenia. Pozwoliło to na identyfikację kluczowych potencjałów oraz wyzwań stojących przed gminą w perspektywie 10 lat.

W trakcie analizy uwarunkowań rozwojowych skoncentrowano się na potencjałach rozumianych jako mocne strony gminy oraz szanse przyczyniające się do jej rozwoju oraz wyzwaniach, definiowanych jako odpowiedź na zdiagnozowane problemy (słabe strony i zagrożenia), ale obejmujących także nowe przedsięwzięcia.

Analiza danych pozwoliła na wyróżnienie **5 obszarów rozwojowych** gminy:

Turystyka i rekreacja – jako kluczowy potencjał gminy, rozwój kompleksowego produktu turystycznego obejmującego inne atrakcje oprócz Ojcowa, (walory przyrodnicze, historyczne, rekreacyjne, lokalna żywność, imprezy cykliczne), przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, promocja produktu turystycznego.

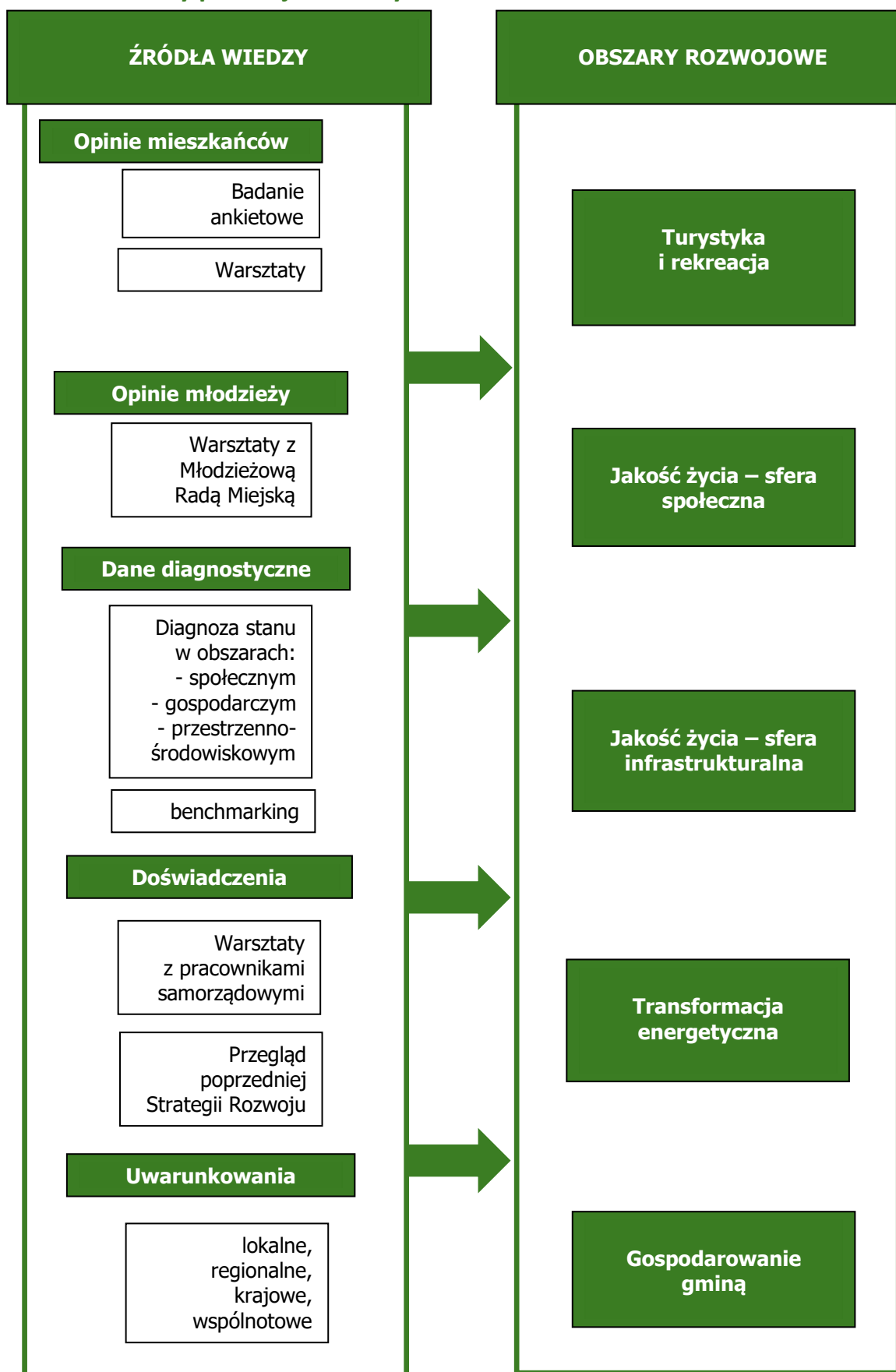
Jakość życia – sfera społeczna (projekty miękkie) – atrakcyjna oferta edukacyjna, kulturalna, sportowa, rekreacyjna – skierowana do różnych grup wiekowych, wrażliwa polityka społeczna, wsparcie aktywizacyjne i opiekuńcze seniorów, integracja mieszkańców (w tym integracja międzypokoleniowa), współpraca z organizacjami pozarządowymi.

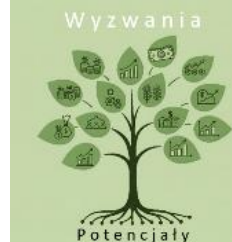
Jakość życia – sfera infrastrukturalna (projekty twarde) – infrastruktura komunikacyjna (drogi, chodniki, ścieżki rowerowe, bezpieczeństwo w ruchu drogowym), kanalizacja, wodociągi, system zbiórki odpadów. infrastruktura rekreacyjno-sportowa (place zabaw, *skatepark*, strzelnica, *street-workout*, rowerowe miasteczko ruchu drogowego), infrastruktura bezpieczeństwa (schrony).

Transformacja energetyczna – głęboka termomodernizacja, OZE, zarządzanie energią, kooperacja energetyczna, promocja OZE wśród mieszkańców, walka z niską emisją.

Gospodarowanie gminą – zarządzanie przestrzenią, zrównoważony budżet, współpraca z różnymi sektorami i instytucjami, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych i AI na rzecz zwiększania jakości usług publicznych.

Struktura analizy potencjałów i wyzwań

Obszar rozwojowy: Turystyka i rekreacja

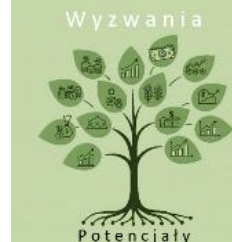
Potencjały	Wyzwania
# Znaczący odsetek obszarów chronionych na terenie gminy: Ojcowski Park Narodowy, Dłubniański Park Krajobrazowy # Rozpoznawalność i popularność OPN, w szczególności Ojcowa # Bogata historia miasta i gminy # Tereny atrakcyjne krajobrazowo # Tereny atrakcyjne przyrodniczo # Inne zlokalizowane poza Ojcowem atrakcje turystyczne, m.in. tereny leśne, pola lawendy, stadniny koni, lokalne sery, dworki, winnice, szlak I Wojny Światowej, cmentarz żydowski # <i>Nordic Walking</i> Park w Gminie Skała. Wytyczone i oznakowane certyfikowane trasy do <i>nordic walking</i> o różnym stopniu zaawansowania (5 km – 10 km – 15 km) na terenie całej gminy # Targ jako lokalna tradycja i dobre miejsce zakupów lokalnej żywności # Lokalizacja gminy w ramach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego – bliskość aglomeracji – potencjalni turyści # Lokalna żywność i kulinaria, kultura, imprezy rekreacyjne i sportowe – jako potencjalne elementy produktu turystycznego # Unikalny układ urbanistyczny zabudowy śródmiejskiej miasta Skały oraz centrum Ojcowa	# Koncentracja ruchu turystycznego w Ojcowie - niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny innych sołectw # Wdrożenie we współpracy z OPN systemu informacji o parkingach i atrakcjach Gminy Skała # Utworzenie nowych miejsc parkingowych oraz przekierowanie części ruchu turystycznego z centrum Ojcowa do innych części gminy. # Popularyzacja dodatkowych „wejść do OPN” np. od parkingu przy Zespole Szkół i wejście do Ojcowa Drewnianą Drogą, lub od strony Smardzowic (możliwość dotarcia MPK) # Promocja inicjatyw mieszkańców w zakresie infrastruktury okołoturystycznej np. utworzenia miejsc postojowych, wypożyczalni rowerów, małej gastronomii # Zapewnienie komunikacji pieszej/rowerowej od ul. Sportowej (stadion miejski, przyszły <i>skatepark</i>) do Zespołu Szkół i dalej do OPN # Promocja turystyczna gminy w mediach społecznościowych # Promocja lokalnej żywności, punktów jej sprzedaży oraz gastronomii # Wsparcie dla utworzenia pola namiotowego/camperowego na terenie gminy # Organizacja imprez plenerowych skierowanych do turystów (promocja) # Organizacja „lasów społecznych” # Budowa wieży widokowej / punktów widokowych w otulinie OPN # Parki linowy w otulinie OPN

Potencjały	Wyzwania
	# Wino, jabłka, jagoda kamczacka jako część produktu turystycznego Gminy Skała # Systemowa (zorganizowana) promocja wydarzeń kulturalnych, turystycznych, sportowych i innych przez UMiG Skała skierowana do potencjalnych turystów # Promocja targu w Skale jako miejsca sprzedaży lokalnej i ekologicznej żywności prosto od producentów – część produktu turystycznego # Dbłość o zrównoważony rozwój turystyki – szczególna ochrona walorów przyrodniczych # Uruchomienie szlaku winiarskiego # Rozbudowa i przebudowa budynku Kapelanki w Grodzisku wraz z remontem konserwatorskim odkrytych elementów archeologicznych (w celu uruchomienia stałej ekspozycji muzealnej).

Obszar rozwojowy: Jakość życia – sfera społeczna

Potencjały	Wyzwania
# Wysoka jakość edukacji podstawowej i wystarczająca baza edukacyjna – przedszkola i szkoły # Działająca na terenie gminy szkoła średnia – duży atut # Dobra komunikacja z Krakowem (północna obwodnica) i stosunkowo wysoka atrakcyjność osadnicza gminy # Stabilna liczba mieszkańców, dzięki napływowi nowych mieszkańców # Uzupełniające się potencjały starych i nowych mieszkańców gminy # Wystarczająca baza sportowa # Lokalne imprezy plenerowe przyciągające coraz więcej mieszkańców i turystów # Napływ nowych mieszkańców # Bogata oferta kulturalna i rekreacyjna dla dzieci i seniorów # Zasobność w atrakcyjne tereny budowlane # Wysokiej jakości usługi zdrowotne # Wysoka aktywność społeczna mieszkańców w działalność społeczną i zrzeszanie się oraz aktywizacja	# Starzejące się społeczeństwo # Wsparcie utworzenia klubów seniora w części sołectw – zajęcia aktywizacyjne, integracyjne i rehabilitacyjne # Konieczność promocji lokalnych szkół wśród rodziców, aby zachęcić ich do korzystania z edukacji podstawowej w gminie # Problem z wykorzystaniem infrastruktury OSP – remizy w zimie (brak lub bardzo wysokie koszty ogrzewania) # Aktywizacja działań kulturalnych i integracyjnych na poziomie sołectw – # Integracja międzypokoleniowa # Zadbanie o dostępność architektoniczną infrastruktury publicznej (przestrzeń, budynki) # Zapewnienie dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w zakresie usług publicznych # Zapewnienie oferty zajęć (sportowych, kulturalnych, hobby) skierowanych do konkretnych grup (np. zajęcia na siłowni dedykowane dziewczynom) # Budowa basenu # Zapewnienie lodowiska w okresie zimowym # Miejsca spotkań – świetlice, place zabaw, wiaty grillowe, altany umożliwiające integrację na terenie sołectw # Wzrost kosztów pracy przedkładający się na wzrost kosztów usług publicznych # Monitoring wizyjny w przestrzeni publicznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa # Poszerzenie oferty biblioteki – zakup nowości, spotkania autorskie # Poszerzenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dla osób w wieku

Potencjały	Wyzwania
	produkcyjnym; szeroka promocja takich wydarzeń, konsultacje społeczne i zbieranie propozycji wśród mieszkańców dotyczących przebiegu, atrakcji, gości takich wydarzeń # Efektywna komunikacja UMiG Skala z mieszkańcami z wykorzystaniem mediów społecznościowych, strony internetowej oraz spotkań bezpośrednich # Poszerzenie oferty kina plenerowego o repertuar skierowany do osób w wieku 18-60 # Organizacja przedsięwzięć rekreacyjnych m.in. rajdów pieszych, <i>nordic-walking</i>, biegowych, rowerowych # Organizacja imprez plenerowych skierowanych do mieszkańców w różnym wieku – młodzieży, osób w wieku produkcyjnym i seniorów w równym stopniu (integracja, aktywizacja, włączenie społeczne)

Obszar rozwojowy: Jakość życia – sfera infrastrukturalna

Potencjały	Wyzwania
# Bliskość metropolii krakowskiej i poprawiająca się komunikacja publiczna z Krakowem, ale nadal wymagająca optymalizacji, aby mieszkańcy rezygnowali z podróży samochodami # Istniejąca infrastruktura techniczna # Rozbudowana sieć drogowa # Dobre skomunikowanie drogami wojewódzkimi # Bliskość autostrady A4 i dróg ekspresowych # Obwodnica Skały	# Gruntowna modernizacja techniczna oczyszczalni w Ojcowie # Rozbudowa oczyszczalni w Nowej Wsi # Rozbudowa sieci kanalizacyjnej # Modernizacja i optymalizacja zarządzania siecią wodociągową # Optymalizacja i dalsza rozbudowa systemu transportu publicznego do Krakowa, promocja transportu multimodalnego # Budowa przystanków i punktów przesiadkowych # Rozwój sieci parkingów P&R # Współpraca w ramach Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska na rzecz optymalizacji transportu zbiorowego # Zapewnienie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej na potrzeby rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej # Utrzymanie wysokiej jakości dróg gminnych i optymalizacja ich sieci oraz połączeń z drogami powiatowymi i wojewódzkimi # Systemy inteligentnego oświetlenia # Promocja wykorzystania UTI (Urządzenia Transportu Indywidualnego – rowery, hulajnogi) # Budowa ciągów pieszo rowerowych w całej gminie pełniących zintegrowane funkcje – dla mieszkańców: komunikacyjną, rekreacyjną, dla turystów: krajoznawczą – przemieszczanie się pomiędzy atrakcjami na terenie gminy # Zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym (samochodowy, pieszy, rowerowy), oświetlenie, monitoring wizyjny # Odpowiednie zarządzanie i ochrona wód

Obszar rozwojowy: Transformacja energetyczna

Potencjały	Wyzwania
# Dostępne technologie w zakresie OZE i głębokiej termomodernizacji # Tereny możliwe do wykorzystania do produkcji energii z OZE # Programy wspierające transformację energetyczną u mieszkańców # Rosnąca świadomość klimatyczna mieszkańców # Część infrastruktury publicznej po głębokiej termomodernizacji	# Smog – istotny problem miasta Skała, a nie całej gminy # Rozwój OZE – indywidualne wykorzystanie - mieszkańcy # Rozwój OZE – wykorzystanie na potrzeby samorządu i biznesu # Kooperacja energetyczna w formule klastra/spółdzielni energetycznych # Wzmożenie kontroli i nadzoru w zakresie niskiej emisji, edukacja, promocja programów typu „czyste powietrze” # Rosnące koszty energii przekładające się na wzrost kosztów realizacji usług publicznych

Obszar rozwojowy: Gospodarowanie gminą

Potencjały	Wyzwania
# Aktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała # Istniejąca Strefa Aktywności Gospodarczej w Skale. # Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Skale – rozpoznawalny lokalny producent żywności dobrej jakości # Rozwinięte sadownictwo # Rosnąca liczba winnic i aktywność winiarzy indywidualna oraz w ramach stowarzyszenia # Dostępne środki (niewielkie, ale jednak) w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na działania promocyjne # Dostępność środków z LGD na zakładanie i rozwój działalności gospodarczej # Możliwości pracy zdalnej # Doświadczenie samorządu w pozyskiwaniu środków pomocowych na rozwój # Stabilna sytuacja budżetowa gminy # Gmina angażuje się we współpracę z partnerami wewnętrznymi np. z organizacjami pozarządowymi, jak i współpracę instytucjonalną np. Stowarzyszenie Otulina Podkrakowska, LDG Nad Białą Przemszą # UMiG Skała rozwija kanały informacyjne w relacjach z mieszkańcami – zarówno te elektroniczne (np. strona internetowa) jak i te tradycyjne (np. regularne spotkania sołeckie, warsztaty rozwojowe, konsultacje)	# Opracowanie i przyjęcie Planu ogólnego # Brak możliwości lokowania nowych działalności gospodarczych w istniejącej Strefie Aktywności Gospodarczej # Promocja lokalnych przedsiębiorców i SAG # Znaczące ograniczenia w zakresie prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej ze względu na OPN i jego otulinę oraz ograniczenia nośności dróg # Niewykorzystany potencjał terenów przy obwodnicy # Rozwój centrum Skały ze szczególnym uwzględnieniem Rynku jako istotnej przestrzeni centrotwórczej (miejskiej) – m.in. aranżacja zieleni w Rynku. # Wdrożenie standardów dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej # Promocja „patriotyzmu podatkowego” wśród mieszkańców, ponieważ część z nich nie płaci podatków w gminie # Cyfryzacja usług publicznych, przy zachowaniu standardów cyberbezpieczeństwa # Wykorzystanie sztucznej inteligencji w działaniach operacyjnych samorządu

7. Zasady horyzontalne

Realizacja wyzwań rozwojowych przez samorząd gminny w perspektywie dekady wiąże się z realizacją szeregu działań i projektów w wielu obszarach. Różnorodność planowanych przedsięwzięć oraz szerokie grono interesariuszy sprawiają, że zasadne jest przyjęcie zasad horyzontalnych, które będą przyświecać samorządowi gminnemu we wdrażaniu strategii. Zasady te mają uniwersalny charakter, część z nich jest inspirowana zasadami wynikającymi z regionalnych, krajowych i wspólnotowych polityk publicznych.

Samorząd gminy dołoży wszelkich starań, aby poniższe zasady były uwzględniane zarówno w trakcie przygotowania projektów, ich realizacji jak i eksploatacji ich rezultatów.

Zasady podzielono na 3 kategorie:

- # Społeczne zasady horyzontalne
- # Ekonomiczne zasady horyzontalne
- # Środowiskowe zasady horyzontalne

Społeczne zasady horyzontalne

Zasada równości szans i niedyskryminacji – umożliwienie wszystkim osobom – bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną – sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach. W tym dbałość o przestrzeganie zapisów Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Zasada włączenia społecznego – aktywizacja społeczna skierowana do różnych grup – dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów będzie uwzględniana w planowanych przedsięwzięciach zarówno tych o społecznym charakterze (projekty miękkie), jak i w projektach infrastrukturalnych.

Zasada włączenia zawodowego – dbałość o aktywizację zawodową mieszkańców poprzez tworzenie warunków w tym zakresie (odpowiednia edukacja, także kształcenie ustawiczne, budowanie postaw przedsiębiorczych, dostęp do żłobków i przedszkoli).

Ekonomiczne zasady horyzontalne

Zasada optymalizacji kosztów działania samorządu – uwzględnianie w przedsięwzięciach rozwojowych kosztów eksploatacji rezultatów projektów i ich ograniczanie (energooszczędność, optymalizacja zatrudnienia, cyfryzacja części procesów).

Zasada innowacyjności – permanentne doskonalenie działań, procesów, metod, instytucji, infrastruktury i relacji - przedsięwzięcia rozwojowe powinny wykorzystywać innowacyjne rozwiązania, aby dzięki temu potęgować swoje oddziaływanie. Innowacje powinny także dotyczyć działań społecznych.

Zasada cyfryzacji – wykorzystanie rozwiązań cyfrowych w zakresie realizacji usług publicznych, w tym narzędzi wykorzystujących sztuczną inteligencję.

Zasada współpracy – współpraca wewnętrzna (przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, różne grupy mieszkańców) i zewnętrzna (samorząd powiatowy, samorząd regionalny, administracja krajowa, związki, porozumienia, stowarzyszenia gmin) rozumiane jako dbałość o budowanie i rozwijanie relacji oraz wspólna realizacja przedsięwzięć rozwojowych.

Zasada otwartej komunikacji i transparentności – transparentna i regularna komunikacja z mieszkańcami gminy w zakresie realizacji przedsięwzięć rozwojowych.

Środowiskowe zasady horyzontalne

Zasada zrównoważonego rozwoju – uwzględnienie w działaniach rozwojowych i zapewnienie równowagi pomiędzy celami gospodarczymi, środowiskowymi i społecznymi, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych gminy stanowiących jej najważniejszy potencjał.

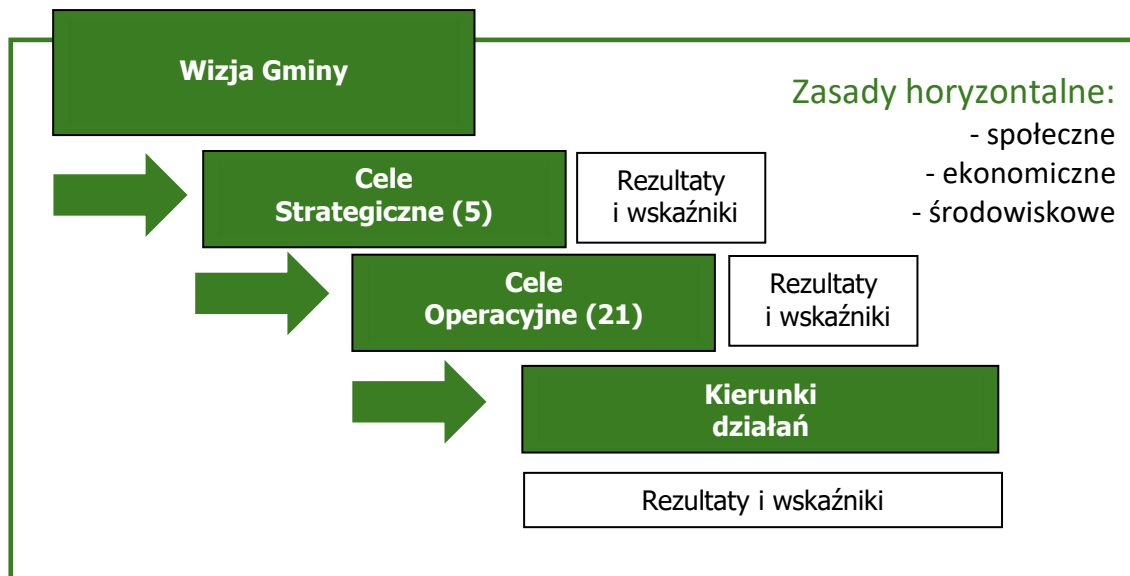
Zasada Nie czyni Znaczących Szkód (DNSH) – uwzględnianie w działaniach rozwojowych celów środowiskowych, które obejmują:

- # ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, w szczególności CO₂,
- # zapobieganie ryzyku niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych warunków klimatycznych,
- # dbałość o dobry stan i potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych i wód podziemnych,
- # Gospodarka w Obiegu Zamkniętym (GOZ) – poprzez efektywne wykorzystanie materiałów/zasobów naturalnych,
- # zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza, wody i ziemi,
- # ochrona bioróżnorodności i ekosystemów.

Zasada edukacji środowiskowej – dbałość o kształtowanie świadomych postaw proekologicznych wśród mieszkańców, przedsiębiorców oraz turystów.

8. Wizja i cele strategiczne

Struktura celów strategii

Wizja gminy

Skała - dostatnia i otwarta gmina, dbająca o swój unikalny potencjał przyrodniczo-kulturowy, jakość życia mieszkańców i zrównoważony rozwój gospodarczy, przyjazna dla swoich obywateli i turystów.

Cele strategiczne

Dla każdego obszaru rozwojowego wyznaczono jeden cel strategiczny.

I cel strategiczny: Kompleksowy produkt turystyczny

Zdywersyfikowanie i zrównoważone ukierunkowanie ruchu turystycznego poprzez rozwój komplementarnej oferty turystycznej obejmującej całą gminę, poprawę infrastruktury okołoturystycznej i informacyjnej, przy jednoczesnym zachowaniu walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych.

Cel ten uwzględnia wyzwania związane z koncentracją ruchu w Ojcowie, potrzebę tworzenia nowych miejsc parkingowych i systemów informacji, popularyzację innych atrakcji, zapewnienie komunikacji pieszo-rowerowej, promocję lokalnej żywności i wydarzeń, a także konieczność dbałości o zrównoważony rozwój turystyki.

II cel strategiczny: Wysoka jakość życia mieszkańców

Wzmocnienie spójności społecznej i poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwijanie oferty edukacyjnej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych, zwiększenie dostępności infrastruktury publicznej i usług, oraz aktywizacja społeczności lokalnych.

Cel ten odnosi się do wyzwań związanych ze starzejącym się społeczeństwem, potrzebą promocji lokalnych szkół, tworzeniem warunków dla dzieci i młodzieży, aby nakłonić ich do pozostania w gminie w przyszłości, problemem z wykorzystaniem infrastruktury OSP, koniecznością aktywizacji działań na poziomie sołectw, zapewnieniem dostępności, poszerzeniem oferty dla różnych grup wiekowych, budową brakującej infrastruktury, wzrostem kosztów usług i potrzebą efektywnej komunikacji.

III cel strategiczny: Efektywna i ekologiczna infrastruktura

Stworzenie nowoczesnej, zintegrowanej i bezpiecznej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, odpowiadającej na potrzeby mieszkańców i turystów, przy jednoczesnej optymalizacji istniejących systemów i promocji zrównoważonych form mobilności.

Cel ten odpowiada na wyzwania związane z optymalizacją transportu publicznego (w szczególności komunikacji z Krakowem), potrzebą rozbudowy infrastruktury wraz z rozwojem zabudowy, utrzymaniem jakości dróg, rozwojem ścieżek pieszo-rowerowych, zapewnieniem bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz odpowiednim zarządzaniem wodami.

IV cel strategiczny: Sprawiedliwa transformacja energetyczna

Zwiększenie efektywności energetycznej i udziału odnawialnych źródeł energii w gminie poprzez termomodernizację budynków, rozwój lokalnych instalacji OZE, edukację mieszkańców oraz wzmocnienie kontroli nad niską emisją.

Cel ten uwzględnia stopniowe, skuteczne rozwiązywanie problemu smogu w Skale, potrzebę rozwoju OZE na różnych poziomach, konieczność wzmocnienia kontroli niskiej emisji i promocji programów wymiany pieców oraz rosnące koszty energii.

V cel strategiczny: Stabilna gospodarka

Wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego gminy poprzez efektywne zarządzanie przestrzenią, promocję lokalnej przedsiębiorczości i produktów, wykorzystanie nowoczesnych technologii w administracji oraz wzmacnianie współpracy z różnymi sektorami.

Cel ten odnosi się do wyzwań związanych z brakiem terenów inwestycyjnych w SAG, ograniczeniami w rozwoju działalności gospodarczej, niewykorzystanym potencjałem terenów przy obwodnicy, potrzebą rozwoju centrum Skały, wdrożeniem standardów dostępności, promocją „patriotyzmu podatkowego”, cyfryzacją usług i wykorzystaniem AI.

9. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Cele strategiczne i operacyjne:

I cel strategiczny: **Kompleksowy produkt turystyczny**

- I.1. Poszerzenie oferty turystycznej gminy
- I.2. Zarządzanie ruchem turystycznym
- I.3. Promocja produktu turystycznego
- I.4. Zrównoważony rozwój turystyki

II cel strategiczny: **Wysoka jakość życia mieszkańców**

- II.1. Rozwijające się dzieci i młodzież
- II.2. Zaangażowana społeczność
- II.3. Zdrowi mieszkańcy
- II.4. Aktywni seniorzy

III cel strategiczny: **Efektywna i ekologiczna infrastruktura**

- III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa
- III.2. Ochrona wód
- III.3. Sprawny transport publiczny
- III.4. Infrastruktura komunikacyjna

IV cel strategiczny: **Sprawiedliwa transformacja energetyczna**

- IV.1. Energooszczędność
- IV.2. Ograniczenie niskiej emisji
- IV.3. Rozwój odnawialnych źródeł energii
- IV.4. Budowanie świadomości klimatycznej mieszkańców

V cel strategiczny: **Stabilna gospodarka**

- V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią
- V.2. Rozwijająca się przedsiębiorczość
- V.3. Efektywne Rolnictwo
- V.4. Sprawnie zarządzana gmina
- V.5. Partnerska współpraca

I cel strategiczny: Kompleksowy produkt turystyczny

Cele operacyjne i kierunki działań w ramach I celu strategicznego: Kompleksowy produkt turystyczny

I.1. Poszerzenie oferty turystycznej gminy

- # Ożywienie turystyczne innych niż Ojców obszarów gminy
- # Wsparcie dla utworzenia pola namiotowego/camperowego na terenie gminy
- # Organizacja imprez plenerowych skierowanych do turystów (promocja)
- # Renowacja i utrzymanie istniejących oraz wytyczenie nowych szlaków turystycznych
- # Organizacja „lasów społecznych”
- # Budowa wieży widokowej / punktów widokowych w otulinie OPN
- # Parki linowy w otulinie OPN
- # Wino, jabłka, jagoda kamczacka, łojoki itp. jako część produktu turystycznego
- # Uruchomienie szlaku winiarskiego
- # Uatrakcyjnienie miasta Skały jako potencjalnego centrum usług turystycznych

I.2. Zarządzanie ruchem turystycznym

- # Wdrożenie we współpracy z OPN systemu informacji o parkingach i atrakcjach gminy
- # Utworzenie nowych miejsc parkingowych oraz przekierowanie części ruchu turystycznego z centrum Ojcowia do innych części gminy.
- # Popularyzacja dodatkowych „wejść do OPN”, np. od parkingu przy Zespole Szkół i wejście do Ojcowia Drewnianą Drogą, lub od strony Smardzowic (dojazd MPK)
- # Promocja inicjatyw mieszkańców w zakresie infrastruktury okołoturystycznej np. utworzenia miejsc postojowych, wypożyczalni rowerów, małej gastronomii
- # Zapewnienie komunikacji pieszej/rowerowej od ul. Sportowej (stadion miejski, przyszły skatepark) do Zespołu Szkół i dalej do OPN

I.3. Promocja produktu turystycznego

- # Systemowa (zorganizowana) promocja wydarzeń kulturalnych, turystycznych, sportowych i innych przez UMiG Skała skierowana do potencjalnych turystów (Kraków, Małopolska, Polska)
- # Promocja turystyczna gminy w mediach społecznościowych i internecie
- # Promocja lokalnej żywności, punktów jej sprzedaży oraz gastronomii
- # Rozwój lokalnego muzeum
- # Promocja targu w Skale jako miejsca sprzedaży lokalnej i ekologicznej żywności prosto od producentów – część produktu turystycznego

I.4. Zrównoważony rozwój turystyki

- # Ochrona terenów szczególnie cennych przyrodniczo i ochrona bioróżnorodności
- # Zadrzewianie nieużytków, ochrona zadrzewień i zakrzewień śródpolnych
- # Ochrona dziedzictwa materialnego (dbałość o zabytki) i niematerialnego gminy
- # Zmniejszenie uciążliwości ruchu turystycznego dla mieszkańców

II cel strategiczny: Wysoka jakość życia mieszkańców

Cele operacyjne i kierunki działań w ramach **II celu strategicznego: Wysoka jakość życia mieszkańców**

II.1. Rozwijające się dzieci i młodzież

- # Promocja lokalnych szkół wśród rodziców, aby zachęcić ich do korzystania z edukacji podstawowej w gminie
- # Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej – zapewnienie infrastruktury i dobrej opieki
- # Rozwój szkolnictwa podstawowego – zapewnienie infrastruktury, wyposażenia oraz wysokiej jakości edukacji
- # Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego – zapewnienie infrastruktury, wyposażenia oraz wysokiej jakości edukacji
- # Nacisk na rozwijanie u dzieci kompetencji w zakresie: komunikacji, zdolności adaptacji, współpracy oraz efektywnych metod uczenia się
- # Wsparcie działań rozwojowych i aktywizacyjnych dla dzieci i młodzieży – zajęcia pozalekcyjne (nauka, hobby, sport, kultura, sztuka, kompetencje zawodowe)
- # Zapewnienie opieki psychologicznej dla dzieci i młodzieży, promocja diagnozy potencjałów i doradztwa zawodowego
- # Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli
- # Promocja kształcenia ustawicznego
- # Efektywne, systemowe zarządzanie oświatą

II.2. Zaangażowana społeczność

- # Budowanie wspólnej tożsamości mieszkańców gminy – lokalny patriotyzm
- # Poszerzanie funkcji istniejącej infrastruktury o charakterze społecznym
- # Dbłość o dostęp do usług publicznych i komercyjnych dla mieszkańców gminy i okolicznych miejscowości – ponadlokalna funkcja Skały
- # Miejsca spotkań – świetlice, place zabaw, wiaty grillowe, altany umożliwiające integrację na terenie sołectw
- # Infrastruktura sportowo – rekreacyjna – m.in.: rozbudowa siłowni z trenażerami dla kobiet, remont Orlika, budowa strzelnicy sportowej, place zabaw, *skatepark*, *street-workout*, rowerowe miasteczko ruchu drogowego
- # Poszerzenie oferty sportowej m.in. sekcja i turnieje tenisa stołowego, zajęcia animacyjne z siatkówki i koszykówki, cykliczne zawody lekkoatletyczne, gminny test sprawności fizycznej
- # Poszerzenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dla osób w wieku 18-60, w tym rozbudowa domu kultury, zapewnienie dostępności
- # Organizacja przedsięwzięć rekreacyjnych m.in. rajdów pieszych, *nordic-walking*, biegowych, rowerowych skierowanych do mieszkańców (integracja, aktywizacja, włączenie społeczne)
- # Ochrona dziedzictwa materialnego gminy – zabytki, miejsca pamięci

- # Ochrona i promowanie dziedzictwa kulturowego gminy, historii, tradycji, postaw patriotycznych – organizacja imprez, warsztatów, festynów
- # Wspieranie organizacji pozarządowych – m.in. KGW, OSP, kluby sportowe, inne lokalne stowarzyszenia
- # Likwidacja barier architektonicznych, cyfrowych i komunikacyjnych w celu zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami

II.3. Zdrowi mieszkańcy

- # Wsparcie rozwoju podstawowej opieki zdrowotnej
- # Programy rehabilitacyjne dla mieszkańców
- # Realizacja programów profilaktycznych, promocja zdrowego stylu życia
- # Rewitalizacja społeczna oraz wsparcie osób w trudnej sytuacji (m.in. dzieci, seniorów, bezrobotnych, imigrantów, mniejszości narodowych)
- # Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w tym patologiom i uzależnieniom
- # Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami
- # Rozwój placówek opiekuńczych, aktywizujących oraz działań w formule wsparcia zdeinstytucjonalizowanego

II.4. Aktywni seniorzy

- # Wsparcie utworzenia klubów seniora w części sołectw – zajęcia aktywizacyjne, integracyjne i rehabilitacyjne
- # Rozwój działań w zakresie opieki nad seniorami (m.in. opieka wytchnieniowa)
- # Efektywna opieka społeczna, wysokiej jakości usługi społeczne, wdrażanie innowacji społecznych, rewitalizacja społeczna
- # Integracja międzypokoleniowa
- # Zadbanie o dostępność architektoniczną infrastruktury publicznej (przestrzeń, budynki)
- # Zapewnienie dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w zakresie usług publicznych

III cel strategiczny: Efektywna i ekologiczna infrastruktura

Cele operacyjne i kierunki działań w ramach III celu strategicznego: Efektywna i ekologiczna infrastruktura

III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa

- # Gruntowna modernizacja techniczna oczyszczalni w Ojcowie i rozbudowa oczyszczalni w Nowej Wsi (zwiększenie przepustowości)
- # Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i/lub przydomowych oczyszczalni ścieków
- # Modernizacja i optymalizacja zarządzania siecią wodociągową
- # Optymalizacja systemu zbiórki odpadów, rozwój funkcjonalności Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów
- # Usuwanie azbestu
- # Utylizacja odpadów z rolnictwa
- # Likwidacja dzikich wysypisk
- # Wspieranie inicjatywy w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego
- # Zapewnienie infrastruktury technicznej na potrzeby rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej oraz ruchu turystycznego

III.2. Ochrona wód

- # Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
- # Rozwój małej retencji i zagospodarowanie wód opadowych
- # Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury
- # Przeciwdziałanie suszy
- # Zrównoważone gospodarowanie wodą na potrzeby rolnicze

III.3. Sprawny transport publiczny

- # Optymalizacja i dalsza rozbudowa systemu transportu publicznego do Krakowa, promocja transportu multimodalnego, w tym budowa przystanków i punktów przesiadkowych, koordynacja rozkładów jazdy
- # Rozwój sieci parkingów P&R
- # Budowa ciągów pieszo rowerowych w całej gminie pełniących zintegrowane funkcje – dla mieszkańców: komunikacyjną, rekreacyjną, dla turystów: krajoznawczą
- # Promocja wykorzystania UTI (Urządzenia Transportu Indywidualnego – rowery, hulajnogi)
- # Współpraca w ramach Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska na rzecz optymalizacji transportu zbiorowego w ramach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego
- # Działania, wspólnie z sąsiednimi samorządami, na rzecz rozbudowy linii Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej i zwiększenia dostępności komunikacyjnej gminy oraz ograniczenia transportu indywidualnego.
- # Rozwój komunikacji wewnątrzgminnej komunikującej wsie z centrum gminy – miastem Skała oraz lokalnymi atrakcjami turystycznymi

III.4. Infrastruktura komunikacyjna

- # Dostęp do Internetu szerokopasmowego na terenie całej gminy
- # Zapewnienie infrastruktury komunikacyjnej na potrzeby rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej oraz ruchu turystycznego
- # Utrzymanie wysokiej jakości dróg gminnych i optymalizacja ich sieci oraz połączeń z drogami powiatowymi i wojewódzkimi
- # Zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym (samochodowy, pieszy, rowerowy), oświetlenie, monitoring wizyjny
- # Współpraca z samorządami powiatowym oraz wojewódzkim w zakresie modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich
- # Rozbudowa chodników i ciągów pieszo-rowerowych
- # Rozwój infrastruktury wspierającej elektromobilność

IV cel strategiczny: Sprawiedliwa transformacja energetyczna

Cele operacyjne i kierunki działań w ramach **IV celu strategicznego: Sprawiedliwa transformacja energetyczna**

IV.1. Energooszczędność

- # Głęboka termomodernizacja obiektów publicznych
- # Wdrażanie systemów zarządzania energią w obiektach oraz w całej gminie
- # Inteligentne, energooszczędne oświetlenie

IV.2. Ograniczenie niskiej emisji

- # Promocja programów typu „czyste powietrze”
- # Ograniczenie emisji z obiektów publicznych
- # Wzmocnienie kontroli i nadzoru w zakresie niskiej emisji
- # Działania edukacyjne w zakresie ograniczenia niskiej emisji – budowanie świadomości klimatycznej mieszkańców

IV.3. Rozwój odnawialnych źródeł energii

- # Rozwój OZE – indywidualne wykorzystanie - mieszkańcy
- # Rozwój OZE – wykorzystanie na potrzeby samorządu i biznesu
- # Kooperacja energetyczna w formule klastra/spółdzielni energetycznych
- # Współpraca z sektorem prywatnym w zakresie kooperacji energetycznej np. w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

IV.4. Budowanie świadomości klimatycznej mieszkańców

- # Programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży (warsztaty, wycieczki, konkursy itp.)
- # Promocja energooszczędności i OZE wśród mieszkańców

V cel strategiczny: Stabilna gospodarka

Cele operacyjne i kierunki działań w ramach **V celu strategicznego: Stabilna gospodarka**

V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią

- # Opracowanie i przyjęcie Planu ogólnego
- # Zrównoważony rozwój zabudowy mieszkaniowej, w tym zabudowy wielorodzinnej
- # Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni rolnictwo, gospodarka, zabudowa mieszkaniowa, wypoczynek i rekreacja
- # Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, wyznaczenie terenów cennych przyrodniczo
- # Ochrona zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zalesianie nieużytków
- # „Zazielenie” przestrzeni publicznych w Skale w standardzie zielono-niebieskiej infrastruktury (w szczególności Rynku)
- # Bieżące utrzymanie czystości i estetyki na terenie całej gminy – m.in. sprzątanie, wykaszanie
- # Rewitalizacja (m.in. rozwój małej infrastruktury publicznej – poprawiającej warunki życia oraz estetykę gminy)
- # Zapewnienie infrastruktury bezpieczeństwa, m.in. schrony
- # Efektywne gospodarowanie przestrzenią, efektywne uzbrajanie terenów, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy rolniczej, gospodarczej i mieszkaniowej
- # Modernizacja budynków i przestrzeni publicznych zgodnie z ideą Nowego Europejskiego Bauhausu poprzez poprawę estetyki przestrzeni publicznej, zapewnienie jej dostępności i włączenia społecznego
- # Preferencja dla zagospodarowywania terenów już zagospodarowanych i wyposażonych w media oraz infrastrukturę - „*brown fields*”

V.2. Rozwijająca się przedsiębiorczość

- # Tworzenie warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczej, promocja przedsiębiorczości
- # Budowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży zajęcia, konkursy, gry itp.
- # Promocja SAG, lokalnych przedsiębiorców oraz przedsiębiorczości społecznej
- # Promocja kształcenia ustawicznego
- # Zwiększanie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców, w tym promocja aktywności zawodowej w okresie senioralnym
- # Wspieranie inicjatyw z zakresu rozwoju działalności usługowej skierowanej do mieszkańców
- # Promocja zielonej gospodarki, biogospodarki i gospodarki w cyklu zamkniętym

V.3. Efektywne Rolnictwo

- # Promocja rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego
- # Promocja agroturystyki, gospodarstw opiekuńczych, zagród edukacyjnych, turystyki przyrodniczej i ekoturystyki

- # Wsparcie produkcji lokalnej żywności o wysokiej jakości oraz żywności ekologicznej
- # Promocja lokalnych rolników, przedsiębiorców, usługodawców
- # Rozwój i promocja miejsc sprzedaży lokalnych produktów w tym Targu w Skale
- # Rozwój lokalnych usług, w tym usług okołorolniczych
- # Podnoszenie świadomości rolników w zakresie zrównoważonego rolnictwa
- # Zachęcanie do kooperacji rolników i tworzenia krótkich łańcuchów żywności

V.4. Sprawnie zarządzana gmina

- # Efektywne zarządzanie budżetem
- # Promocja „patriotyzmu podatkowego” wśród mieszkańców, ponieważ część z nich nie płaci podatków w gminie
- # Aktywne pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na rozwój gminy
- # Cyfryzacja usług publicznych, przy zachowaniu standardów cyberbezpieczeństwa – budowanie kompetencji oraz modernizacja sprzętowa
- # Wykorzystanie sztucznej inteligencji w działaniach operacyjnych samorządu
- # Efektywna komunikacja UMiG Skała z mieszkańcami z wykorzystaniem mediów społecznościowych, strony internetowej oraz spotkań bezpośrednich
- # Budowanie kapitału kadrowego i instytucjonalnego samorządu (radni, urzędnicy, władze samorządowe), jego interesariuszy oraz lokalnych liderów – szkolenia, spotkania, debaty, współpraca,
- # Wdrożenie standardów dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej

V.5. Partnerska współpraca

- # Partnerska współpraca z mieszkańcami i podmiotami z terenu gminy (m.in. KGW, OSP, kluby sportowe, pozostałe stowarzyszenia, parafie, rady sołeckie, szkoły, przedsiębiorcy)
- # Współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych – współorganizacja, konkursy, wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe
- # Intensyfikacja współpracy na rzecz rozwoju lokalnego – w Ramach Lokalnej Grupy Działania i Stowarzyszenia Otulina Krakowska oraz współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i ich stowarzyszeniami
- # Współpraca z samorządem powiatowym i z samorządem województwa
- # Współpraca z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo: Policja, OSP, PSP, SANEPID, Starostwo Powiatowe itp. – np. wspólne wydarzenia edukacyjne

Priorytetyzacja celów operacyjnych

W wyniku analizy celów operacyjnych podczas warsztatów konsultacyjnych dokonano priorytetyzacji celów jako 5 najważniejszych uczestnicy wskazali:

- # III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa - w ramach III celu strategicznego: Efektywna i ekologiczna infrastruktura
- # II.2. Zaangażowana społeczność - w ramach II celu strategicznego: Wysoka jakość życia mieszkańców
- # I.4. Zrównoważony rozwój turystyki - w ramach I celu strategicznego: Kompleksowy produkt turystyczny
- # IV.1. Energooszczędność - w ramach IV celu strategicznego: Sprawiedliwa transformacja energetyczna
- # V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią - w ramach V celu strategicznego: Stabilna gospodarka

10. Rezultaty i wskaźniki

Rezultaty kluczowe

Dla każdego celu strategicznego wyznaczono kluczowe rezultaty obrazujące priorytety rozwojowe gminy, przypisano im także wskaźniki.

Cel strategiczny	Rezultat kluczowy	Wskaźnik
I. Kompleksowy produkt turystyczny	Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę	Procentowy wzrost liczby turystów odwiedzających gminę w roku
	Wzrost przychodów mieszkańców z turystyki	Procentowy wzrost przychodów mieszkańców z turystyki w roku
II. Wysoka jakość życia mieszkańców	Spowolnienie procesu starzenia się społeczeństwa	Średnia wieku mieszkańców gminy Wskaźnik obciążenia demograficznego
	Utrzymanie obecnej / Wzrost liczby mieszkańców gminy	Liczba mieszkańców gminy
III. Efektywna i ekologiczna infrastruktura	Wzrost poziomu skanalizowania gminy	Wskaźnik skanalizowania gminy
IV. Sprawiedliwa transformacja energetyczna	Spadek zużycia energii pierwotnej	Zużycie energii pierwotnej w obiektach publicznych w roku
	Wzrost produkcji energii z OZE	Wyprodukowana energia z OZE w skali roku
V. Stabilna gospodarka	Zrównoważony budżet gminy	Wskaźnik zadłużenia gminy
	Wzrost dochodów gminy z udziału w PIT i CIT	Procentowy wzrost dochodów gminy z udziału w PIT i CIT rok do roku

Rezultaty częściowe

Na poziomie celów operacyjnych wyznaczono rezultaty częściowe i przypisano im wskaźniki wraz z jednostkami i oczekiwaną tendencją.

I cel strategiczny: Kompleksowy produkt turystyczny

I.1. Poszerzenie oferty turystycznej gminy

Rezultat 1: Zwiększenie liczby nowo utworzonych lub zmodernizowanych atrakcji turystycznych poza Ojcowskim Parkiem Narodowym.

Wskaźnik: Liczba nowych/zmodernizowanych atrakcji turystycznych (sztuki) - wzrost

Rezultat 2: Wzrost dostępności infrastruktury dla turystów, takiej jak pola namiotowe/camperowe i oznakowane szlaki turystyczne.

Wskaźnik: Liczba miejsc na polu namiotowym/camperowym (miejsca) - wzrost

Wskaźnik: Długość odnowionych i wytyczonych szlaków turystycznych (km) - wzrost

I.2. Zarządzanie ruchem turystycznym

Rezultat 1: Poprawa systemu informowania o dostępności parkingów i atrakcjach gminy.

Wskaźnik: Procent turystów korzystających z systemu informacji o parkingach i atrakcjach (procent) - wzrost

Rezultat 2: Zmniejszenie natężenia ruchu turystycznego w centrum Ojcowa poprzez zwiększenie wykorzystania alternatywnych miejsc parkingowych.

Wskaźnik: Liczba turystów korzystających z parkingów poza centrum Ojcowa (liczba) - wzrost

I.3. Promocja produktu turystycznego

Rezultat 1: Zwiększenie rozpoznawalności oferty turystycznej Gminy Skała wśród potencjalnych turystów.

Wskaźnik: Liczba wyświetleń/zasięg postów promujących gminę w mediach społecznościowych (liczba) - wzrost

Rezultat 2: Wzrost zainteresowania lokalnymi produktami żywnościowymi i ofertą gastronomiczną gminy.

Wskaźnik: Liczba punktów sprzedaży lokalnej żywności i gastronomii objętych promocją (liczba) - wzrost

Wskaźnik: Liczba odwiedzających lokalne muzeum (liczba rocznie) - wzrost

I.4. Zrównoważony rozwój turystyki

Rezultat 1: Ochrona i zachowanie walorów przyrodniczych oraz bioróżnorodności.

Wskaźnik: Powierzchnia objęta działaniami ochronnymi (ha) - wzrost

Rezultat 2: Zmniejszenie negatywnego wpływu ruchu turystycznego na komfort życia mieszkańców.

Wskaźnik: Liczba skarg mieszkańców dotyczących uciążliwości ruchu turystycznego (liczba rocznie) – spadek

II cel strategiczny: Wysoka jakość życia mieszkańców

II.1. Rozwijające się dzieci i młodzież

Rezultat 1: Zwiększenie zainteresowania rodziców lokalnymi placówkami edukacyjnymi.

Wskaźnik: Liczba dzieci zapisanych do placówek oświatowych na terenie gminy (liczba) - stabilizacja lub wzrost

Rezultat 2: Podniesienie poziomu kompetencji dzieci i młodzieży w kluczowych obszarach.

Wskaźnik: Średni wynik uczniów z egzaminu ósmoklasisty (wynik procentowy) - wzrost

Wskaźnik: Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych rozwijających kompetencje (liczba) – wzrost

II.2. Zaangażowana społeczność

Rezultat 1: Wzmocnienie poczucia wspólnoty i lokalnego patriotyzmu wśród mieszkańców.

Wskaźnik: Liczba mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach integrujących społeczność lokalną (liczba rocznie) - wzrost

Rezultat 2: Poprawa dostępu do infrastruktury społecznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej dla mieszkańców.

Wskaźnik: Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (liczba rocznie) - wzrost

Wskaźnik: Liczba użytkowników infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (liczba rocznie) – wzrost

II.3. Zdrowi mieszkańcy

Rezultat 1: Poprawa dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej i programów profilaktycznych.

Wskaźnik: Procent mieszkańców korzystających z programów profilaktycznych (procent) - wzrost

Rezultat 2: Poprawa jakości życia osób w trudnej sytuacji życiowej.

Wskaźnik: Liczba osób objętych wsparciem w ramach rewitalizacji społecznej (liczba) – wzrost

II.4. Aktywni seniorzy

Rezultat 1: Zwiększenie aktywności społecznej i integracji seniorów.

Wskaźnik: Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach klubów seniora (liczba) - wzrost

Wskaźnik: Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących pokolenia (liczba rocznie) - wzrost

Rezultat 2: Poprawa dostępności infrastruktury publicznej dla seniorów.

Wskaźnik: Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w budynkach publicznych (liczba) – wzrost

III cel strategiczny: Efektywna i ekologiczna infrastruktura

III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa

Rezultat 1: Rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Wskaźnik: Procent mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej (procent) – wzrost

Wskaźnik: Przepustowość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków (m^3/doba) - wzrost

Wskaźnik: Liczba awarii sieci wodociągowej (liczba rocznie) - spadek

Rezultat 2: Zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów i ograniczenie ilości odpadów komunalnych.

Wskaźnik: Procent masy odpadów zebranych selektywnie (procent) - wzrost

Wskaźnik: Masa wytworzonych odpadów komunalnych na mieszkańca ($\text{kg}/\text{mieszkańca}/\text{rok}$) - spadek

III.2. Ochrona wód

Rezultat 1: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Wskaźnik: Średnie stężenie zanieczyszczeń w monitorowanych ciekach wodnych (mg/l) - spadek

Rezultat 2: Zwiększenie retencji wodnej na terenie gminy.

Wskaźnik: Liczba nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektów małej retencji (liczba) – wzrost

III.3. Sprawny transport publiczny

Rezultat 1: Zwiększenie dostępności i atrakcyjności transportu publicznego.

Wskaźnik: Liczba pasażerów korzystających z transportu publicznego (liczba rocznie) - wzrost

Rezultat 2: Rozwój infrastruktury dla ruchu pieszego i rowerowego.

Wskaźnik: Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych ciągów pieszych, rowerowych i pieszorowerowych (km) - wzrost

III.4. Infrastruktura komunikacyjna

Rezultat 1: Poprawa dostępu do szybkiego Internetu na terenie całej gminy.

Wskaźnik: Procent gospodarstw domowych z dostępem do Internetu szerokopasmowego (procent) - wzrost

Rezultat 2: Poprawa stanu technicznego dróg gminnych i bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Wskaźnik: Procent dróg gminnych w dobrym stanie technicznym (procent) - wzrost

Wskaźnik: Liczba zdarzeń drogowych (liczba rocznie) - spadek

IV cel strategiczny: Sprawiedliwa transformacja energetyczna

IV.1. Energooszczędność

Rezultat 1: Zmniejszenie zużycia energii w obiektach publicznych.

Wskaźnik: Roczne zużycie energii elektrycznej w obiektach publicznych (kWh) - spadek

Rezultat 2: Wzrost liczby obiektów publicznych poddanych termomodernizacji.

Wskaźnik: Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków publicznych (liczba) - wzrost

IV.2. Ograniczenie niskiej emisji

Rezultat 1: Poprawa jakości powietrza na terenie gminy.

Wskaźnik: Średnie roczne stężenie pyłu PM_{2.5} i PM₁₀ (µg/m³) - spadek

Rezultat 2: Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z budynków publicznych i prywatnych.

Wskaźnik: Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie wymiany źródeł ciepła (liczba) – wzrost

IV.3. Rozwój odnawialnych źródeł energii

Rezultat 1: Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii przez mieszkańców i przedsiębiorstwa.

Wskaźnik: Liczba zainstalowanych mikroinstalacji OZE (liczba) - wzrost

Rezultat 2: Wykorzystanie OZE na potrzeby samorządu.

Wskaźnik: Procent energii zużywanej w obiektach samorządowych pochodzący z OZE (procent) - wzrost

IV.4. Budowanie świadomości klimatycznej mieszkańców

Rezultat 1: Wzrost wiedzy mieszkańców na temat energooszczędności i OZE.

Wskaźnik: Liczba uczestników programów edukacyjnych z zakresu ochrony klimatu (liczba) - wzrost

Rezultat 2: Zmiana postaw mieszkańców w kierunku bardziej proekologicznych.

Wskaźnik: Procent mieszkańców deklarujących podejmowanie działań na rzecz energooszczędności i OZE (procent) - wzrost (może być mierzony poprzez ankiety)

V cel strategiczny: Stabilna gospodarka

V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią

Rezultat 1: Uporządkowanie i zrationalizowanie zagospodarowania przestrzennego gminy.

Wskaźnik: Procent powierzchni gminy objętej obowiązującym Planem ogólnym (procent) - wzrost

Rezultat 2: Poprawa estetyki przestrzeni publicznych i zwiększenie ilości zieleni.

Wskaźnik: Powierzchnia nowo zagospodarowanych terenów zieleni (m²) - wzrost

V.2. Rozwijająca się przedsiębiorczość

Rezultat 1: Wzrost liczby nowo powstałych przedsiębiorstw na terenie gminy

Wskaźnik: Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych (liczba rocznie) - wzrost

Rezultat 2: Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców.

Wskaźnik: Stopa bezrobocia (procent) – spadek

V.3. Efektywne Rolnictwo

Rezultat 1: Wzrost produkcji i sprzedaży lokalnej żywności wysokiej jakości i ekologicznej.

Wskaźnik: Liczba lokalnych producentów sprzedających żywność pod własną marką (liczba) - wzrost

Rezultat 2: Rozwój agroturystyki i innych form turystyki związanych z rolnictwem.

Wskaźnik: Liczba gospodarstw agroturystycznych (liczba) - wzrost

V.4. Sprawnie zarządzana gmina

Rezultat 1: Poprawa efektywności zarządzania finansami gminy.

Wskaźnik: Wartość pozyskanych zewnętrznych środków finansowych (zł) - wzrost

Rezultat 2: Wzrost zadowolenia mieszkańców z usług publicznych i komunikacji z Urzędem Gminy.

Wskaźnik: Ocena jakości usług publicznych przez mieszkańców (średnia ocena w skali) - wzrost (może być mierzony poprzez ankiety)

V.5. Partnerska współpraca

Rezultat 1: Zwiększenie zaangażowania mieszkańców i organizacji pozarządowych w życie gminy.

Wskaźnik: Liczba podpisanych porozumień o współpracy z organizacjami pozarządowymi (liczba) - wzrost

Rezultat 2: Intensyfikacja współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i ich stowarzyszeniami.

Wskaźnik: Liczba wspólnie realizowanych projektów z innymi JST (liczba) - wzrost

11. Obszary chronione

Gmina Skała leży w południowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej zwanej Jurą, obejmującej swym zasięgiem teren Ojcowskiego Parku Narodowego i Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego. Prawie 44 % powierzchni Gminy stanowią obszary prawnie chronione, co stawia Gminę Skała na piątym miejscu wśród gmin powiatu krakowskiego (wskaźnik dla powiatu krakowskiego to około 30 %).

W Gminie Skała występują cenne gatunki roślin i zwierząt, które umieszczone są na listach prawnie chronionych gatunków. Występują one głównie na terenach objętych różnymi formami przestrzennymi ochrony przyrody m.in. na obszarze Natura 2000 „Dolina Prądnika”, na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego i Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego

Na terenie gminy występują następujące obszary chronione:

lp.	Kod	Forma ochrony	Nazwa
1	PL.ZIPOP.1393.PN.1	park narodowy	Ojcowski Park Narodowy
2	PL.ZIPOP.1393.PK.4	park krajobrazowy	Dłubniański Park Krajobrazowy
3	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH120004.H	obszar natura 2000	Dolina Prądnika
4	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.503	pomnik przyrody	Bez nazwy
5	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.504	pomnik przyrody	Bez nazwy
6	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.505	pomnik przyrody	Bez nazwy
7	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.506	pomnik przyrody	Aleja Kasztanowcowa
8	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.507	pomnik przyrody	Bez nazwy
9	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.508	pomnik przyrody	Bez nazwy
10	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.509	pomnik przyrody	Bez nazwy
11	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.510	pomnik przyrody	Bez nazwy
12	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.511	pomnik przyrody	Bez nazwy
13	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.512	pomnik przyrody	Lipa Kościuszki
14	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.514	pomnik przyrody	Bez nazwy
15	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.515	pomnik przyrody	Bez nazwy
16	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.516	pomnik przyrody	źródło Minożki
17	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.517	pomnik przyrody	źródło Lubawki i Minożki
18	PL.ZIPOP.1393.PP.1206103.518	pomnik przyrody	Aleja Jesionowa

Źródło: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP> (odczyt z dnia: 10 stycznia 2025 r.)

Krajowa sieć ekologiczna ECONET–PL - obszar Gminy Skała znajduje się w granicach korytarza ekologicznego w obszarach węzłowych o znaczeniu krajowym (Obszar Krakowski), jak i międzynarodowym (Jura Krakowsko-Częstochowska).

Szczegółowa mapa obszarów chronionych w gminie została zamieszczona w rozdziale 14.

Ojcowski Park Narodowy

Ojcowski Park Narodowy został utworzony w 1956 r. Jego obecna powierzchnia to 2 145,62 ha, z czego 1 222,6 ha leży na terenie Gminy Skała). Powierzchnia strefy ochronnej (otuliny parku) wynosi 6 777 ha.

OPN obejmuje południową część Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i jest najmniejszym parkiem w Polsce. Ścisłą ochroną objęte jest 251 ha powierzchni parku. Podłożem geologicznym Parku są wapienie jurajskie, w których woda wymyła głębokie wąwozy o stromych ścianach i skały o przedziwnych kształtach. Na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego znajdują się sławne ostańce: Brama Krakowska, Maczuga Herkulesa, Skamieniały Wędrowiec i Igła Deotymy. Skały Parku kryją także około 400 jaskiń m.in: Grota Łokietka, Jaskinia Ciemna i Zbójcka. Spośród wielu występujących na terenie parku zwierząt najbardziej charakterystycznymi dla tego rejonu są nietoperze, żyje tu ich 15 gatunków. Na granicach parku znalazły się także renesansowy zamek w Pieskowej Skale (oddział Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu) oraz ruiny gotyckiego zamku w Ojcowie.

Szacuje się, że OPN odwiedza corocznie od 400 do 500 tys. turystów.

Dłubniański Park Krajobrazowy

Dłubniański Park Krajobrazowy został utworzony w 1981 r. jego powierzchnia wynosi 10 959,6 ha, z czego 2 048,2 ha leży na terenie Gminy Skała. Powierzchnia otuliny parku wynosi 11 684,7 ha. Park obejmuje tereny doliny rzeki Dłubni oraz jej dopływów, a także sąsiednie wzniesienia i lasy. Występują tu cenne ekosystemy, takie jak lasy, łąki, torfowiska oraz liczne gatunki roślin i zwierząt.

12. Wody

Wody powierzchniowe

Główna część Gminy Skała położona jest na wododziale między dorzeczami Prądnika i Dłubni. Zachodnia część gminy należy do zlewni Prądnika i Sąspówki. Wschodnia część gminy jest odwadniana przez Minożkę oraz jej dopływ, Lubawkę. Wymienionym potokom dostarczają wodę źródła z terenu OPN, z Minogi oraz ze Skały. Źródła są naturalnymi wypływami wód podziemnych i charakteryzują się dużą czystością wód i niską temperaturą. W stosunkach wodnych panujących na terenie Gminy Skała istotną rolę odgrywają także podmokłe łąki oraz kilkanaście stawów rybnych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023, poz. 300) teren Gminy Skała znajduje się na obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej – Zachodniej Wisły. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły to podstawowy dokument planistyczny w gospodarce wodnej, w którym ustalono cele środowiskowe dla wód oraz dla obszarów chronionych. Jako główny cel wskazano osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych (w tym co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego) oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych (w tym dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego). Dla osiągnięcia celów środowiskowych opracowane zostały katalogi i zestawy działań naprawczych. Dla wszystkich JCW obowiązuje katalog krajowy, natomiast dla wybranych JCW przypisane zostały działania podstawowe i uzupełniające. Szczegółowe informacje dotyczące JCW, w tym przypisanych im działań podstawowych i uzupełniających dostarczają karty charakterystyk znajdujące się na apgw.gov.pl.

Obszar Gminy Skała znajduje się w zasięgu trzech Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), których charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) położonych w granicach Gminy Skała

Kod i nazwa JCWP	Stan ogólny	Cele środowiskowe
RW200006213699 Rudawa	Zły stan wód	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Rudawa w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej); stan chemiczny dla złagodzonego wskaźnika benzo(a)piren(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
RW200006213769 Dłubnia	Zły stan wód	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; stan chemiczny dla złagodzonego wskaźnika benzo(a)piren(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
RW200006213749 Prądnik	Zły stan wód	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; dobry stan chemiczny

Źródło: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyki JCWP.

Jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy odznaczają się złym stanem ogólnym.

Jednym z zagrożeń dla wód powierzchniowych są zanieczyszczenia obszarowe, spowodowane wymywaniem z pól uprawnych nadmiernych dawek nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin. Dodatkowe zagrożenie stanowi infiltracja ścieków z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe.

Wody podziemne

Teren Gminy Skała znajduje się w całości na jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o kodzie GW2000131, której charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli:

Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) położonych w granicach Gminy Skała

Symbol JCWPd	Stan ogólny	Przypisane cele środowiskowe
GW2000131	stan chemiczny – dobry stan ilościowy – dobry stan ogólny – dobry	stan chemiczny – dobry stan ilościowy – dobry

Źródło: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyki JCWPd.

Jednolita część wód podziemnych znajdujących się w granicach gminy odznacza się stanem ogólnym określanym jako dobry.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Obszar Gminy Skała zalicza się do najzasobniejszych w województwie małopolskim w wody podziemne. Decydują o tym zasobne w wodę formacje skalne górnej jury oraz kredy i związane z nimi dwa główne zbiorniki wód podziemnych.

Zbiornik GZWP nr 326 "Zbiornik Częstochowa (E)" – obejmuje obszar wychodni formacji jurajskiej pod zróżnicowanym, głównie przepuszczalnym nakładem czwartorzędowym. Jest to przepływowy, odkryty, szczelinowo-krasowo-porowy zbiornik zbudowany z różnych litologicznie typów wapieni. Na skutek braku izolacji wody tego zbiornika łatwo ulegają degradacji. Główne zagrożenie pochodzi ze strony intensywnej gospodarki rolnej oraz innych zanieczyszczeń wielkoprzestrzennych.

Zbiornik GZWP nr 409 "Niecka Miechowska (SE)" – poziomem użytkowym jest kredowe piętro wodonośne związane z poziomem piaszczysto-piaskowcowo-zlepieńcowatych utworów oraz poziom spękanych margli, opok, wapieni i gez. Woda z głębszych ujęć jest dobrej jakości. Zbiornik posiada jeszcze znaczne rezerwy zasobów do wykorzystania. Z uwagi na brak lub niewielką miąższość utworów izolujących kredowy horyzont wodonośny, większa część powierzchni zbiornika to obszary zagrożone i silnie zagrożone zanieczyszczeniem. Największym problemem, stwarzającym potencjalne zagrożenie dla jakości wód, jest niski stopień skanalizowania wsi na terenie zbiornika.

Zagrożenie powodziowe i zagrożenie suszą

Warunki hydrologiczne oraz położenie gminy sprawiają, że zagrożenie powodziowe jest tutaj znikome. Na występowanie krótkotrwałych podtopień narażone są tereny znajdujące się w dolinie rzeki Prądnik, w tym sołectwo Ojców i przysiółek Grodzisko oraz w niewielkim stopniu tereny wzdłuż potoku Minóżka, w tym wieś Minoga i Zamłynie. Zagrożenie podtopieniami występuje głównie przy wzmożonych opadach i roztopach.

Na terenie gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, ani obszary, o których mowa w art. 16 pkt 34 lit. c) ustawy Prawo wodne, nie ma też zastosowania art. 16 pkt 34 lit. d) wspomnianej ustawy – zweryfikowano w oparciu o mapy Hydroportal PGWWP.

Zgodnie z zapisami Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, który został przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. (Dz.U.2022.2739), na terenie Gminy Skała nie są planowane żadne zadania.

Zgodnie z zapisami Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027, przyjętego na mocy Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. (Dz. U. 2021r. poz. 1615) poziomy zagrożenia suszą (w czterostopniowej skali - słabe, umiarkowane, silne i ekstremalne) na terenie Gminy Skała przyjmują następujące stany:

- # zagrożenie suszą atmosferyczną: umiarkowane, silne,
- # zagrożenie suszą rolniczą: słabe,
- # zagrożenie suszą hydrologiczną: silne,
- # zagrożenie suszą hydrogeologiczną: umiarkowane,
- # łączne zagrożenie suszą: umiarkowane.

W niniejszej Strategii przewidziano szereg działań ograniczających zagrożenia powodziowe oraz zagrożenia suszą - m.in. retencja, zielono-niebieska infrastruktura, budowa kanalizacji, modernizacja sieci wodociągowej, zrównoważone rolnictwo, edukacja klimatyczna). Do realizacji tych działań przyczyniają się także środowiskowe zasady horyzontalne wyznaczone w niniejszej strategii: Zasada zrównoważonego rozwoju, Zasada Nie czyń Znaczących Szkód (w szczególności: dbałość o dobry stan i potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych i wód podziemnych, zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza, wody i ziemi oraz ochrona bioróżnorodności i ekosystemów) i zasada edukacji środowiskowej.

13. Ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej

Gmina Skała nie jest w całości pokryta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe (z 2005 i 2018 r.) obejmują 11 sołectw: Barbarka, Gołyszyn, Minoga, Nowa Wieś, Poręba Laskowska, Przybysławice, Rzeplin, Sobiesęki, Stoki, Szczodrkowice, Zamłynie oraz Strefę Aktywności Gospodarczej w Skale.

W kwietniu 2025 roku gmina przyjęła nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała. Gmina przystąpiła do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości, które ich nie posiadają. W 2024 i 2025 roku Rada Miejska w Skale uchwaliła następujące Uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla sołectw:

- # Niebyła i Cianowice w obrębie otuliny Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego – uchwała nr VII/45/24,
- # Ojców – uchwała nr VII/44/24,
- # Smardzowice, Maszyce, Świńczów, Cianowice w obrębie otuliny Ojcowskiego Parku Narodowego – uchwała nr VII/43/24,
- # Sobiesęki (część sołectwa) – uchwała nr XII/118/25.

Gmina podjęła uchwałę intencyjną w sprawie opracowania Planu Ogólnego.

W celu zachowania ciągłości polityki przestrzennej w tym rozwoju osadnictwa na terenie gminy, zakłada się, że polityka ta będzie prowadzona w oparciu o aktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała (przyjęte w kwietniu 2025). Zapisy ww. Studium będą podstawą do opracowania Planu Ogólnego.

W strukturze użytkowania terenów gminy tereny otwarte stanowią około 96% powierzchni (głównie użytki rolne, lasy i zadrzewienia). Tereny zainwestowane stanowią około 4% powierzchni, składają się na nie: tereny komunikacyjne - 2% powierzchni, tereny mieszkaniowe – 1%; terenów przemysłowe – 0,08%,; tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - 0,15%; tereny zurbanizowane niezabudowane - 0,04%; nieużytki – 0,16%.

Taka struktura wskazuje na duży potencjał przestrzeni otwartych, ale równocześnie na bardzo ograniczoną powierzchnię terenów rekreacyjnych oraz niską intensywność wykorzystania przestrzeni mieszkaniowej i usługowej. Utrzymujący się trend suburbanizacji i napływu nowych mieszkańców powoduje presję na wyznaczanie nowych terenów budowlanych. Strategia przyjmuje zasadę, że rozwój mieszkaniowy powinien odbywać się w pierwszej kolejności w istniejących obszarach zurbanizowanych i uzbrojonych, a dopiero w uzasadnionych przypadkach (demograficznych, gospodarczych, społecznych) na terenach nowych. Tym samym dokument stanowi narzędzie umożliwiające racjonalne zwiększanie powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w przyszłym planie ogólnym.

Priorytetem polityki przestrzennej jest miasto Skała – centrum o wyjątkowej tożsamości, którego układ urbanistyczny, rynek i tradycje handlowe są kluczowe dla lokalnej społeczności. Dlatego uchwalanie MPZP dla miasta zostało wskazane jako działanie pierwszoplanowe, które zabezpieczy zarówno ład przestrzenny, jak i funkcję integrującą całej gminy.

Kluczowe założenia w polityce przestrzennej Gminy Skała

Władze samorządowe Gminy Skała przyjęły następujące założenia w prowadzeniu polityki przestrzennej w gminie:

- # **Kształtowanie ładu przestrzennego** poprzez kreowanie zasad dotyczących jakości, przestrzeni publicznych, standardów zabudowy i zagospodarowania terenów, urbanistyki i architektury, komunikacji oraz infrastruktury technicznej przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i spójności krajobrazowej gminy..
- # **Osiągnięcie i utrzymanie wysokiego poziomu życia mieszkańców** przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego i wartości kulturowych dla przyszłych pokoleń. Szczególną wagę przykładą się do poprawy jakości powietrza i eliminacji smogu, który przez lata stanowił negatywną wizytówkę gminy.
- # **Rozwój funkcji turystycznej gminy** poprzez wyznaczanie i wzmacnianie terenów turystycznych, rekreacyjno-wypoczynkowych i usługowych – w powiązaniu z istniejącymi walorami krajobrazowymi i kulturowymi (Ojcowski Park Narodowy, Dłubniański Park Krajobrazowy, doliny rzek). Umożliwienie działalności różnorodnych podmiotów przy jednoczesnej minimalizacji wzajemnych konfliktów i optymalizacji korzyści wynikających ze współdzielenia przestrzeni na obszarach zamieszkania, turystyki i rekreacji, rolnictwa, przemysłu i przestrzeni publicznych. **Rozwój przestrzenny zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej**, w tym zabudowy mieszkaniowej i obiektów aktywności gospodarczej, na zasadzie uzupełniania i intensyfikacji istniejących układów urbanistycznych, w szczególności w mieście Skała, a dopiero w dalszej kolejności na dodawaniu nowych terenów inwestycyjnych w sąsiedztwie granic istniejących jednostek osadniczych.
- # **Możliwość modyfikacji dotychczasowych trendów rozwojowych gminy** w kierunku zwiększenia podaży terenów do zabudowy poza skupione układy osadnicze;
- # Na nowo wyznaczonych terenach **zabudowa powinna mieć charakter zwarty i powiązany funkcjonalnie z istniejącymi strukturami**. Należy zabezpieczyć tereny budowlane mogące zaspokoić skokowy wzrost ilości zabudowy w przypadku udokumentowanego zapotrzebowania (wzrost demograficzny, napływ mieszkańców, inwestycje w infrastrukturę i budownictwo społeczne)
- # **Preferowanie rewitalizacji i ponownego wykorzystania terenów już zurbanizowanych i uzbrojonych** (tzw. *brownfields*), co pozwala ograniczać presję na nowe tereny otwarte.
- # Przyrost terenów osadniczych o charakterze mieszkaniowym powinien polegać przede wszystkim na **dopełnianiu i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów**, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych w sąsiedztwie granic istniejących terenów osadniczych. Niedopuszczalne jest rozpraszanie nowej zabudowy

poza skupione układy osadnicze. Na nowo wyznaczonych terenach dla zabudowy przyrost zabudowy powinien również mieć charakter zwarty, a nie rozproszony.

- # Dla rozwoju drobnej działalności gospodarczej dopuszcza się jej lokalizowanie w granicach większości jednostek osadniczych, pod warunkiem zachowania ładu przestrzennego i minimalizacji uciążliwości.
- # **Miasto Skała jako kluczowy obszar interwencji** – polityka przestrzenna koncentruje się na ochronie i wzmacnianiu jego tożsamości (rynek, historyczny układ ulic, tradycje handlowe i jarmarki) oraz na uporządkowanym rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

Zasady prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Cele polityki przestrzennej Gminy Skala będą realizowane poprzez prowadzenie polityki w myśl zasad określonych dla każdego z poniżej wskazanych obszarów:

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- # W celu ograniczenia zagrożenia powodziowego na terenie gminy i w regionie zaleca się:
 - (1) dna niezabudowanych dotychczas dolin wyłączać z intensywnego zagospodarowania, a w szczególności z zabudowy kubaturowej. Wskazane jest zagospodarowanie ekstensywne - łąki (najlepiej jednokośne), zieleń wypoczynkowa, tereny spacerowe oraz niezbędne przejścia infrastrukturalne i komunikacyjne, drogi i obiekty hydrotechniczne, w szczególności przeciwpowodziowe - pod warunkiem, że nie ograniczą one przekroju doliny czynnie przewodzącego wysokie wezbrania oraz nie zaburzają ciągłości i funkcji przyrodniczych doliny, jako korytarza ekologicznego;
 - (2) eliminować istniejące przeszkody, które utrudniają przepływ wód powodziowych;
 - (3) tworzyć naturalną retencję spowalniającą spływ wód poprzez realizację zadrzewień i zakrzewień, miedz utrudniających spływ z pól, oczek wodnych, stosowanie ażurowych powierzchni na obszarach zainwestowanych.
- # Wzdłuż cieków wodnych zaleca się nowe budynki lokalizować w odległości co najmniej 5 m od górnej krawędzi ich koryt.
- # Na całym obszarze gminy dopuszcza się realizację zbiorników wodnych o funkcji przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej, retencyjnej i nawadniającej.
- # Należy zapewnić ochronę wód podziemnych i powierzchniowych m.in. poprzez: sukcesywne porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenach zainwestowanych; wdrażanie odpowiednich (proekologicznych) kierunków produkcji rolniczej i agrotechnik (zgodnie z zasadami dobrych praktyk rolniczych); kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej; zalesianie gleb o najniższej przydatności; uporządkowanie gospodarki odpadami.
- # Zaleca się dążyć do przenoszenia uciążliwych zakładów, obiektów i urządzeń poza tereny mieszkaniowe oraz lokalizację nowych zakładów i obiektów o takim charakterze na wyodrębnionych terenach przeznaczonych dla aktywności gospodarczej.
- # W rozwoju zagospodarowania terenów osadniczych istotną rolę powinna odegrać prośrodowiskowa infrastruktura techniczna o wysokim standardzie technologicznym.
- # W ukształtowaniu zabudowy i wprowadzaniu obiektów technicznych (zwłaszcza na terenach otwartych) należy uwzględnić potrzebę zachowania walorów krajobrazowych.
- # Na obszarach objętych ochroną prawną obowiązują ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych.

- # Przy zalesianiu nowych terenów należy uwzględnić miejscowe uwarunkowania siedliskowe. Z zalesień powinny być wyłączone wilgotne łąki i zbiorowiska roślinne na podmokłych siedliskach. Gospodarkę leśną należy prowadzić na zasadach określonych w planach urządzania lasu – zawierających opis i ocenę stanu lasu oraz cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej. W gospodarce leśnej (na terenach leśnych) należy dążyć do sukcesywnej przebudowy struktury gatunkowej zadrzewień, stosownie do warunków siedliskowych i presji antropogenicznej.
- # Utrzymanie dobrej jakości powietrza a nawet poprawę jego jakości można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania emisji zanieczyszczeń na środowisko naturalne, likwidację lub modernizację kotłowni tradycyjnych (zmiana nośnika energii z węgla np. na gaz, olej, biomasę, itp.), poprawę nawierzchni dróg, a przede wszystkim poprzez zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
- # W związku z tym, że teren Gminy Skała jest zlokalizowany w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 326 "Zbiornik Częstochowa (E)" oraz GZWP nr 409 "Niecka Miechowska (SE)" lokalizacja obiektów mogących bezpośrednio zagrażać jakości wód podziemnych i powierzchniowych powinna być uwarunkowana spełnieniem wymogów w zakresie bezpiecznej ich eksploatacji zgodnie z ustawą Prawo wodne.
- # Na etapie lokalizacji inwestycji mogących zanieczyścić wody podziemne, uwzględnić zalecenia wynikające z dokumentacji warunków hydrogeologicznych, sporządzonej zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze.
- # Na całym obszarze gminy dopuszcza się lokalizowanie instalacji i urządzeń związanych z monitorowaniem i ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem ludzi i mienia.
- # Polityka przestrzenna gminy kładzie szczególny nacisk na poprawę jakości powietrza i eliminację zjawiska smogu i zanieczyszczenia powietrza, które mocno dewaluuje wizerunek Skały. Kontynuowanie i intensyfikacja działań związanych z wymianą źródeł ciepła, rozwojem odnawialnych źródeł energii oraz poprawą efektywności energetycznej budynków wpisują się w cele ekologiczne i wizerunkowe gminy, wzmacniając jej atrakcyjność jako miejsca do życia i inwestowania.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

OBIEKTY I ICH ZSPOŁY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

- # Obiekty i ich zespoły wpisane do rejestru zabytków podlegają rygorom prawnym wynikającym z treści właściwych aktów prawnych w tym z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

- # Dopuszcza się wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dodatkowych, bardziej szczegółowych zapisów służących ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
- # Dla ochrony obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków - bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej; wszelka działalność inwestycyjna wymaga postępowania zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

OBIEKTY ZABYTKOWE WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTKÓW

- # Obiekty i ich zespoły wpisane do ewidencji zabytków podlegają rygorom prawnym wynikającym z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r.
- # W odniesieniu do budynków zaleca się: utrzymać lub odtworzyć ich historyczną formę architektoniczną (wysokość, bryłę, kształt i geometrię dachu, kompozycję i wystrój elewacji, formy stolarki okiennej i drzwiowej); stosować historyczne lub nawiązujące do lokalnych tradycji materiały budowlane oraz kolorystykę; w szczególności zakazuje się stosowania paneli, *sidingów* i nieotyńkowanych bali drewnianych; chronić, a w przypadku zniszczenia, w miarę możliwości odtwarzać historyczny detal architektoniczny; unikać umieszczania elementów technicznego wyposażenia budynków na fasadach budynku widocznych od strony ulicy (klimatyzatorów, anten satelitarnych, przewodów dymowych i wentylacyjnych, reklam niezwiązanych z prowadzoną w danym obiekcie działalnością); w przypadku zagospodarowania budynku na nowe funkcje zachować jego walory zabytkowe; pożądaną jest, aby zmiana funkcji budynku wiązała się z podkreśleniem jego historycznego charakteru; nowa zabudowa realizowana w bezpośrednim sąsiedztwie tych obiektów nie powinna naruszać ich zabytkowych walorów, w szczególności poprzez swoją formę, gabaryty czy kolorystykę, remontowanie i utrzymanie przydrożnych krzyży, figur, kapliczek i innych obiektów małej architektury sakralnej; ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego szczegółowych działań ochronnych dla obiektów i obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.
- # W odniesieniu do zespołów obiektów (zespoły dworskie, folwarczne i pałacowe) zaleca się: uwzględniać zapisy dotyczące budynków; zachować i konserwować zachowane elementy historycznych układów przestrzennych oraz poszczególne elementy tych układów tj. historyczne ogrodzenia, bramy, drogi, ścieżki, a także zieleń; 3) zachować historycznie ukształtowane przestrzenie otwarte pomiędzy budynkami takie jak dziedzińce oraz place.

- # W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy i miejsc pocmentarnych zaleca się, aby: zachować ich dotychczasową funkcję jeżeli są one nadal czynne; miejsca pocmentarne zachować jako tereny zielone; zaleca się zaznaczać ich granice poprzez ogrodzenie ich w trwały sposób; funkcję ogrodzenia pełnić może zarówno twór sztuczny (mur, estetyczne ogrodzenie metalowe), jak i naturalny (np. żywopłot); 3) zachować i konserwować istniejące elementy historycznych układów przestrzennych oraz ich poszczególne elementy takie, jak m.in.: historyczne ogrodzenia, bramy, ścieżki, obiekty sztuki sepulkralnej czy zieleni; zachowane nagrobki należy zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie tworzyć dla nich lapidaria lub zachować je w inny sposób.
- # Dla ochrony stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych w zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków - ochrona przed wprowadzeniem zagospodarowania, które mogłoby spowodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej. Działalność inwestycyjna w obrębie stanowisk archeologicznych wymaga postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi odnoszącymi się do obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską.

USTALENIA STREFOWE

- # Wskazuje się strefę walorów społeczno-kulturowych, obszar o szczególnym znaczeniu społeczno-kulturowym, w której dla ochrony wartości kulturowych oraz dla stworzenia reprezentacyjnej przestrzeni publicznej oraz ustala się: a) utrzymanie w niezmienionym kształcie zachowanych historycznych dróg, pierzei oraz zieleni, b) zharmonizowanie skali zabudowy współczesnej z tradycyjną oraz nawiązanie cechami bryły i detalu architektonicznego do tradycyjnej zabudowy zgodnie z ustaleniami dla poszczególnych jednostek funkcjonalnych, c) ekspozycja obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków, d) realizacja nawierzchni dróg i placów jako posadzki podkreślającej reprezentacyjny charakter, e) różnicowanie kolorystyczne i wymiarowe elementów nawierzchni, w przestrzeniach o różnych funkcjach (np. ciągów pieszych, rowerowych i ciągów jezdnych, przestrzeni parkingowych, przejść dla pieszych itd.), f) nakaz zharmonizowania kolorystyki i detali elementów użytkowych małej architektury w ramach inwestycji, w szczególności: lamp oświetleniowych, oznakowania tras rowerowych i turystycznych, ławek, elementów dekoracyjnych i użytkowych dla aranżacji sezonowych, koszy na śmieci, a także elementów zagospodarowania terenu (chodniki, posadzki place, ciągi piesze i pieszo-jezdne); g) kształtowania zieleni w pasach drogowych w formie alei lub szpalerów drzew lub wprowadzanie zieleni w donicach, h) w zakresie ogrodzeń w przestrzeni publicznej:

zakaz stosowania ogrodzeń o wysokości przekraczającej 1,5m, nie dotyczy ogrodzeń ażurowych przy obiektach sportu i rekreacji; zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykowanych betonowych przęseł, i) zakaz lokalizacji klimatyzatorów na elewacjach budynków zlokalizowanych od strony przestrzeni publicznej i powiązanych z nimi połaciach dachowych, j) nakaz rozbudowy sieci elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych wyłącznie w wykonaniu kablowym, k) zakaz lokalizacji kontenerowych obiektów z urządzeniami infrastruktury telekomunikacji.

W polityce przestrzennej szczególną wagę przywiązuje się do zachowania tożsamości miasta Skała jako historycznego centrum gminy. Rynek, układ uliczny, tradycyjna zabudowa małomiasteczkowa oraz rytuały społeczne (m.in. jarmarki w środy i soboty) stanowią o niepowtarzalnym charakterze gminy i wymagają świadomej ochrony oraz wzmacniania poprzez działania planistyczne i inwestycyjne.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- # Kształtowanie komplementarnej struktury przestrzennej z utrzymaniem i wzmacnianiem podziału na wykształcone już obszary zabudowy mieszkaniowej (mieszkanie, usługi publiczne, turystyka i rekreacja), obszarów turystycznych, obszarów rolniczych i obszarów działalności gospodarczej.
- # Kształtowanie stref urbanizacji i terenów otwartych.
- # Działania centrotwórcze w sołectwach - zapewnienie dostępności do zieleni publicznej, usług (sport, rekreacja) oraz funkcjonalnych przestrzeni publicznych – w tym poprzez rozwój lokalnych układów komunikacji kołowej, pieszej i rowerowej.
- # Wzmacnianie zewnętrznych i wewnętrznych połączeń komunikacyjnych.
- # Kształtowanie połączeń drogowych, pieszych i rowerowych.
- # Kształtowanie zwartej struktury przestrzennej poprzez zapobieganie rozpraszaniu zabudowy oraz właściwe relacje przestrzenne z otwartymi terenami zieleni oraz terenami rolniczymi w jednostkach wiejskich.
- # Nadzór nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych.
- # Nadzór nad doborem lokalizacji oraz wskaźników intensywności zabudowy dla planowanych terenów - ze szczególnym uwzględnieniem relacji z otaczającą zabudową, dostępności komunikacyjnej i przepustowości układu komunikacyjnego oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

- # Rozwój usług publicznych adekwatny do potrzeb mieszkańców – tereny intensywnej zabudowy mieszkaniowej.
- # Kształtowanie standardów przestrzennych zapewniających dostępność do infrastruktury społecznej.
- # Zapisy w dokumentach planistycznych umożliwiające efektywne lokowanie nowych oraz rozwój istniejących placówek edukacyjnych i kulturalnych oraz obiektów z zakresu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.
- # Wsparcie rozwoju usług komercyjnych skierowanych do mieszkańców gminy.
- # Modernizacja istniejących instytucji publicznych zwiększających jakość i dostępność usług publicznych w gminie.
- # Zwiększenie dostępności infrastruktury publicznej (budynki i obiekty) dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym likwidacja barier architektonicznych.
- # Zapewnienie funkcjonalnej infrastruktury technicznej: wodociągi, kanalizacja, sieć energetyczna, sieć gazowa, szerokopasmowy internet na potrzeby nowych obszarów zabudowy.
- # Ustalenie bezpiecznych dla środowiska i nieuciążliwych dla sąsiedztwa zasad gospodarki odpadami pochodzącymi z działalności gospodarczej i rolniczej.
- # Wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii.
- # Utrzymanie wartościowych terenów rolnych (grunty o wysokiej przydatności) wolnych od zabudowy kubaturowej oraz zagospodarowania na cele nierolnicze.
- # Ograniczenie rozwoju funkcji przemysłowych w bezpośrednim otoczeniu obszarów cennych przyrodniczo.
- # Wspieranie funkcji ekologicznych, bioklimatycznych terenów rolnych oraz otwartych terenów zielonych jako obszarów powiązań przyrodniczych.
- # Wspieranie roli terenów rolniczych w kształtowaniu walorów krajobrazowych
- # W przypadku szczególnie cennych obszarów - wyznaczanie terenów prawnie chronionych oraz pomników przyrody.
- # Elastyczność reakcji na zmieniające się trendy poprzez możliwość zwiększania terenów budowlanych w przypadku udokumentowanego zapotrzebowania społecznego i demograficznego
- # Intensyfikacja zabudowy w granicach istniejących jednostek osadniczych, co pozwala ograniczyć chaos przestrzenny i koszty infrastrukturalne, a jednocześnie zachować atrakcyjność krajobrazu i walory ekologiczne.
- # Dogęszczanie zabudowy miejskiej i śródmiejskiej oraz przywracanie do ponownego zainwestowania terenów zurbanizowanych (tzw. *brownfields*)

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 poz. 1130)

- # Lokowanie obiektów handlu wielkopowierzchniowego przy uwzględnieniu przepustowości układu komunikacyjnego (w tym infrastruktury parkingowej) i wydolności infrastruktury technicznej.
- # Lokowanie obiektów handlu wielkopowierzchniowego przy uwzględnieniu wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu (wysokość i gabaryty obiektów) z uwzględnieniem ładu przestrzennego.
- # Ocena wpływu inwestycji na środowisko oraz krajobraz.

Na obszarze Gminy Skąta nie przewiduje się lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- # Rozwój usług publicznych dostosowany do lokalnych potrzeb uwzględniających rozwój zabudowy mieszkaniowej i liczbę mieszkańców.
- # Wzmacnianie funkcji usługowych (usługi publiczne i komercyjne) w Skale oraz rozwój centrów wsi.
- # Modernizacja istniejących instytucji publicznych zwiększających jakość i dostępność usług publicznych w gminie.
- # Zwiększenie dostępności infrastruktury publicznej (budynki i obiekty) dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym likwidacja barier architektonicznych.
- # Rozwój sieci drogowej i komunikacyjnej (drogi, chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, parkingi Parkuj i Jedź, węzły przesiadkowe) w oparciu o analizy potrzeb i możliwości finansowych gminy.
- # Rozwój infrastruktury technicznej w oparciu o analizy potrzeb i możliwości finansowych gminy.
- # Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej w oparciu o analizy potrzeb i możliwości finansowych gminy.

Obszarami, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, przyjęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego przyjętego Uchwałą Nr XLVII/732/18 z dnia 26 marca 2018r. oraz ustaleń Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020r. przyjętego uchwałą Nr XV/174/03 z dnia 22 grudnia 2003 roku są:

- # teren drogi wojewódzkiej nr 773 Sieniczno-Sułoszowa-Skąta-Wesoła – modernizacja drogi, dostosowanie parametrów jak dla drogi o klasie technicznej G,

- # teren drogi wojewódzkiej nr 794 Koniecpol – Lelów – Pradła – Pilica – Wolbrom – Skała - Kraków – modernizacja drogi wraz z budową obejścia miejscowości Skała -inwestycja zrealizowana,

Kierunki rozwoju systemów infrastruktury komunikacyjnej i technicznej

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

- # Należy dążyć do poprawy warunków technicznych istniejących dróg i osiągnięcia przez nie parametrów właściwych dla określonych klas, rezerwując ustalone tereny, odpowiadające przyjętym klasom.
- # We wszystkich miejscowościach, przy przejściu dróg tranzytowych przez tereny zabudowane, należy dążyć do segregacji ruchu kołowego i pieszego. Po uzgodnieniu z zarządcą drogi, zaleca się je wyposażyć, zależnie od posiadanych środków w: podniesione krawężniki, obustronne lub jednostronne chodniki, kanalizację burzową.
- # Zaleca się dążyć do ograniczenia uciążliwości wywołanej ruchem drogowym i zwiększenia bezpieczeństwa (np. przez izolację przyległej do jezdni zabudowy pasami zieleni, np. żywopłotami itp.).
- # Ścieżki rowerowe prowadzone wzdłuż dróg klasy zbiorczej lub klas wyższych nie powinny być prowadzone po jezdni przeznaczonej dla ruchu pojazdów samochodowych.
- # Należy wprowadzić zasadę realizacji niezbędnej ilości miejsc postojowych dla samochodów w obrębie działek dla nowych albo przekształcanych funkcjonalnie lub architektonicznie obiektów; z możliwym odstępstwem na terenach intensywnie zagospodarowanych.
- # Zaleca się aby w planach miejscowych wprowadzać zapisy dla terenów drogowych, które pozwolą w miarę możliwości: ograniczać parkowanie wzdłuż ulic, eliminować nadmierną ilość bezpośrednich zjazdów, eliminować dostawy do usług bezpośrednio z ulic, wprowadzać zielen uliczną.
- # Zaleca się wprowadzić w centrum Skały rozwiązania ograniczające ruch samochodowy.
- # Proponuje się realizację systemu "Parkuj i jedź" czyli parkingów zlokalizowanych na obszarach peryferyjnych miasta Skała, przeznaczonych dla osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego. Sugeruje się aby parkingi P&R zrealizować w okolicach obwodnicy miasta Skała na drodze wojewódzkiej, od północnej i południowej strony miasta.

- # Ścieżki rowerowe należy uwzględniać przy projektowaniu nowych jak i modernizowanych fragmentów układu komunikacyjnego, należy przy tym dążyć do zapewnienia segregacji ruchu rowerowego od samochodowego.
- # Dla szlaku rowerowego „Zintegrowany System Tras Rowerowych” oraz dla pieszego szlaku turystycznego „Szlak Warowni Jurajskich” w miejscach ich przecięcia z obwodnicą miasta Skała, należy zapewnić bezkolizyjne przeprowadzenie ruchu rowerowego i pieszego.

INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

- # Utrzymanie przebiegów i lokalizacji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie łączności przewodowej i bezprzewodowej, z dopuszczeniem ich rozbudowy, przebudowy, modernizacji, remontu i innych działań, w tym inwestycyjnych. W przypadku kolizji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej z planowaną zabudową, dopuszczenie ich przebudowy według przepisów odrębnych.
- # Dopuszczenie realizacji nowych sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie telekomunikacji wraz z stacjami bazowymi telefonii komórkowej i innymi urządzeniami telekomunikacyjnymi, realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi. Przy lokalizacji zaleca się: ograniczyć (do niezbędnych) lokalizację widocznych w przestrzeni obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz strefami ochrony konserwatorskiej; ograniczyć (do niezbędnych) lokalizowanie widocznych w przestrzeni anten, masztów i wież na terenach mieszkaniowych i usługowych); w razie potrzeby anteny na terenach by obiekty i urządzenia telekomunikacyjne lokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów zabytkowych nie naruszały walorów zabytkowych i kulturowych oraz nie konkurowały z zabytkami wysokością; urządzenia zaleca się lokalizować przede wszystkim na obiektach budowlanych pełniących nie tylko funkcje łączności (np.: na wysokich budynkach, wieżach widokowych czy innych wysokich obiektach, takich jak m.in. silosy, kominy i inne konstrukcje przemysłowe); w kształtowaniu i lokalizowaniu obiektów telekomunikacyjnych, które ze względu na wymagania techniczne muszą być lokalizowane powyżej sąsiadującej z nim zabudowy lub na terenach otwartych (w tym zwłaszcza masztów, wież i innych nośników anten), zaleca się uwzględniać potrzebę zachowania walorów krajobrazowych; zasada ta nie dotyczy obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych lokalizowanych na wyodrębnionych terenach przeznaczonych dla aktywności gospodarczych.

- # Dopuszczenie likwidacji odcinków sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w przypadku zakończenia ich eksploatacji.
- # Budowa sieci internetowej i światłowodowej oraz zapewnienie dostępu do internetu.
- # W obszarze gminy dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, jeśli taka inwestycja zgodna jest z przepisami odrębnymi. Lokalizacja obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych winna uwzględniać ochronę przed negatywnym oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego na ludzi jak również walory przyrodnicze i krajobrazowe terenu gminy

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- # Dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej m. in.: sieci kanalizacyjnej, wodociągów, gazociągów, ciepłowniczej, odwodnienia, linii energetycznych, urządzeń melioracji, rowów, itd. na wszystkich terenach, w zależności od zaistniałych potrzeb i zgodnie z przepisami odrębnymi. Dla nowych terenów przeznaczonych na cele zabudowy wskazane jest uzbrojenie terenu przed wprowadzeniem zabudowy. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających dróg na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- # Utrzymanie przebiegów i lokalizacji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę, z dopuszczeniem ich rozbudowy, przebudowy, modernizacji, remontu i innych działań, w tym inwestycyjnych. W przypadku kolizji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej z planowaną zabudową, dopuszczenie ich przebudowy według przepisów odrębnych.
- # Dopuszczenie realizacji nowych sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę.
- # Zapewnienie możliwości przyłączania nowych odbiorców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz podejmować niezbędne inwestycje służące rozbudowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Dopuszczenie zaopatrzenia w wodę z indywidualnych lub lokalnych ujęć realizowanych zgodnie z przepisami koncentracji zabudowy.
- # Dopuszczenie likwidacji odcinków sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w przypadku zakończenia ich eksploatacji.
- # Dopuszczenie realizacji sieci infrastruktury technicznej oraz urządzeń z nią związanych w pasach drogowych w uzasadnionych przypadkach, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- # Zwiększenie stopnia niezawodności pracy systemów obsługujących mieszkańców.

- # Prawidłowe gospodarowanie zasobami wód, w tym ich ochrona przed nadmierną eksploatacją oraz ochrona przed zanieczyszczeniem.
- # W zagospodarowaniu należy uwzględniać wymagania wynikające z przepisów w sprawie ochrony przeciwpożarowej, odnoszące się m.in. do dróg pożarowych – ich parametrów, ilości, lokalizacji oraz do zaopatrzenia w wodę, w tym do rodzaju i sposobu rozmieszczenia zewnętrznych hydrantów przeciwpożarowych na sieci wodociągowej.
- # Utrzymanie przebiegów i lokalizacji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie odprowadzania ścieków (w tym oczyszczalni ścieków), z dopuszczeniem ich rozbudowy, przebudowy, modernizacji, remontu i innych działań, w tym inwestycyjnych. Dopuszcza się zmianę lokalizacji sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w dostosowaniu do przepisów odrębnych. W przypadku kolizji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej z planowaną zabudową, dopuszcza się ich przebudowę według przepisów odrębnych.
- # Dopuszczenie realizacji nowych sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie odprowadzania ścieków oraz wód opadowych.
- # Dopuszczenie realizacji zbiorników bezodpływowych nieczystości ciekłych z wywozem ścieków do oczyszczalni, zgodnie z przepisami odrębnymi. Dopuszczenie realizacji lokalnych lub przydomowych oczyszczalni ścieków spełniających wymagania określone w przepisach odrębnych, za wyjątkiem terenów położonych w granicach aglomeracji Skała.
- # Dopuszczenie likwidacji odcinków sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w przypadku zakończenia ich eksploatacji.
- # Dopuszczenie realizacji sieci infrastruktury technicznej oraz urządzeń z nią związanych w pasach drogowych w uzasadnionych przypadkach, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- # Kontrola eksploatacji zbiorników bezodpływowych (kontrola częstotliwości ich opróżniania). W odniesieniu do przydomowych oczyszczalni ścieków - kontrola metod unieszkodliwiania osadów ściekowych pochodzących z tych oczyszczalni.
- # Konieczność ochrony gruntów i wód przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi i skażonymi substancjami ropopochodnymi. Wody opadowe z powierzchni szczelnej terenów produkcyjnych, usługowych itp. oraz parkingów o powierzchni powyżej 0,1 ha winny być oczyszczone przed wprowadzeniem do wód lub ziemi, zgodnie z przepisami odrębnymi.

GOSPODARKA ODPADAMI

- # Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami powszechnymi i miejscowymi oraz systemem gospodarki odpadami przyjętym w województwie i gminie; należy podejmować dalsze skuteczne działania administracyjne skłaniające do utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz egzekwowania zakazu postępowania z odpadami w sposób zagrażający zanieczyszczeniem wód, gleby i powietrza.
- # Należy objąć systemem odbioru i wywozu odpadów wszystkie gospodarstwa domowe i wszystkie inne podmioty wytwarzające odpady.
- # Zaleca się kompostowanie przydomowe frakcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, celem ograniczenia odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.
- # Należy rozwijać systemy selektywnej zbiórki odpadów oraz lokalizować punkty selektywnego zbierania i magazynowania odpadów komunalnych.
- # Zaleca się lokalizowanie punktów selektywnego zbierania i magazynowania odpadów na terenach przeznaczonych dla obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej.
- # Nie przewiduje się lokalizowania nowego składowiska odpadów komunalnych na terenie gminy.

Kierunki w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, w tym zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- # Utrzymanie przebiegów i lokalizacji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną (w tym stacji transformatorowych), z dopuszczeniem ich rozbudowy, przebudowy, modernizacji, remontu i innych działań, w tym inwestycyjnych, a także zmiany sposobu przesyłu np. na kablowy podziemny, szczególnie w obszarze objętym formami ochrony przyrody. W przypadku kolizji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej z planowaną zabudową, dopuszczenie ich przebudowy według przepisów odrębnych.
- # Dopuszczenie realizacji nowych sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.
- # Dopuszczenie likwidacji odcinków sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w przypadku zakończenia ich eksploatacji.
- # Dopuszczenie realizacji sieci infrastruktury technicznej oraz urządzeń z nią związanych w pasach drogowych w uzasadnionych przypadkach, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

- # Zachowanie pasów ochronnych wzdłuż napowietrznych linii elektroenergetycznych oraz urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, w których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi. W obrębie pasów technologicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, między innymi dla lokalizowania budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, kolizyjnego z tymi liniami tworzenia hałd i nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej.
- # Dopuszczenie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego korekty przebiegu tras sieci i urządzeń infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.
- # Zwiększenie produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.
- # Zakres budowy nowych i rozbudowy istniejących urządzeń elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia dla zapewnienia dostawy energii elektrycznej dla planowanych inwestycji będzie wynikać z potrzeb odbiorców.
- # Planowana jest budowa stacji elektroenergetycznej 110/15kV Skała wraz z liniami zasilającymi 110kV. Przewiduje się przebudowę napowietrznej linii 15kV Skała 2 na dwutorową linię elektroenergetyczną 110kV (zasilanie od strony SE Słomniki). Alternatywnym rozwiązaniem może być budowa linii 110kV od strony SE Wolbrom wykorzystując trasy istniejących linii średniego napięcia. Drugostronne zasilanie SE Skała planuje się poprzez budowę linii 110kV relacji SE Skała – nacięcie linii 110kV Siersza – Lubocza lub relacji SE Skała – SE Zabierzów.

W zakresie urządzeń wytwarzających energię odnawialną o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW lokalizowane one będą zgodnie ze wskazaniami:

- # urządzenia fotowoltaiczne wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy do 500kW oraz przekraczającej 500 kW poprzez dopuszczenie: urządzeń wolnostojących oraz innych niż wolnostojące w terenach usługowych i produkcyjno - usługowych, urządzeń wolnostojących oraz innych niż wolnostojące w terenach zabudowy sportu i rekreacji, realizowanych przez władze samorządowe, urządzeń innych niż wolnostojące w pozostałych terenach przeznaczonych pod zabudowę;
- # urządzenia fotowoltaiczne wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 500 kW we wszystkich terenach, w których dopuszczono możliwość zabudowy – formę urządzeń należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;

- # pompy ciepła, instalacje wodoru i geotermię, w tym o mocy przekraczającej 500 kW - we wszystkich terenach przeznaczonych pod zabudowę,
- # inne obiekty i instalacje służące pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych o mocy nie przekraczającej 500 kW, przy czym obowiązuje zakaz lokalizacji biogazowni oraz urządzeń wytwarzających energię z wiatru za wyjątkiem mikroinstalacji.
- # Ustala się, iż strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu zamykają się w granicach terenów, na których dopuszczono ich realizację.
- # Dla budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz działek, na których są zlokalizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny ustalać: zakaz lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych na ścianach budynków, dopuszczenie lokalizowania urządzeń wyłącznie na połaciach dachów budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków niewidocznych z przestrzeni publicznych, na działkach, na których znajduje się obiekt wpisany do gminnej ewidencji zabytków zakaz realizacji urządzeń fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych wolnostojących.
- # W granicach parku krajobrazowego w analizach krajobrazowych na potrzeby wyznaczenia w planie wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych w terenach innych niż przeznaczone pod zabudowę należy wykazać brak zagrożenia dla ochrony walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych. Realizacja ww. urządzeń nie może również prowadzić do złamania zakazów obowiązujących na obszarze parku, przy uwzględnieniu przewidzianych w przepisach odstępstw.

Kierunki w zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą i gaz

- # Utrzymanie dotychczasowej zasady zaopatrzenia w ciepło mieszkańców gminy w oparciu o indywidualne oraz lokalne źródła i urządzenia grzewcze spełniające wymogi przepisów odrębnych, natomiast podstawowym kierunkiem działań jest zmiana medium grzewczego. Zwiększenie efektywności energetycznej m.in. poprzez modernizację pieców i kotłów węglowych oraz gazowych w celu poprawy ich sprawności, modernizację instalacji w przypadku lokalnych sieci i kotłowni,
- # Wykorzystanie paliwa czystego ekologicznie w źródłach ciepła, z zastosowaniem technologii zapewniających minimalne wskaźniki emisji gazów i pyłów do powietrza lub alternatywnych źródeł energii, celem ochrony powietrza atmosferycznego.
- # Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- # Realizacja działań termomodernizacyjnych budynków, obniżających zapotrzebowanie na ciepło.

- # Utrzymanie przebiegu i lokalizacji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w gaz z dopuszczeniem ich rozbudowy, przebudowy, modernizacji, remontu i innych działań, w tym inwestycyjnych. W przypadku kolizji istniejących sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej z planowaną zabudową, dopuszczenie ich przebudowy według przepisów odrębnych.
- # Dopuszczenie realizacji nowych sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w celu zaopatrzenia w gaz terenów zainwestowanych i nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę.
- # Dopuszczenie likwidacji odcinków sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej w przypadku zakończenia ich eksploatacji.
- # Dopuszczenie budowy indywidualnych zbiorników na gaz lokalizowanych zgodnie z przepisami odrębnymi.
- # Dopuszczenie realizacji sieci infrastruktury technicznej oraz urządzeń z nią związanych w pasach drogowych w uzasadnionych przypadkach, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- # Dopuszczenie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego korekty przebiegu tras sieci i urządzeń infrastruktury gazociągowej.
- # Uwzględnienie ograniczeń wynikających z lokalizacji sieci, obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz oraz stref kontrolowanych, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi w tym zakresie.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- # Dbałość o dopełnienie ustawowych procedur środowiskowych w zakresie nowych inwestycji realizowanych na terenie gminy.
- # Wprowadzanie regulacji obligujących inwestorów do realizacji inwestycji z zastosowaniem rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko oraz tereny sąsiadujące, w tym w zakresie wskaźników zabudowy i zasad zagospodarowania terenów.
- # Działania służące tworzeniu regulacji dotyczących odległości przedsięwzięć oraz lokalizacji zielonych stref buforowych rozgraniczających zabudowę przemysłową od zabudowy z funkcją mieszkaniową.
- # Wysokie standardy i kontrola gospodarki odpadami.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- # Polityka przestrzenna w odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnictwa winna obejmować działania wspierające cele poprzez lokalne instrumenty prawne (np. plany miejscowe) oraz sprzyjać podejmowanym inicjatywom gospodarczym lokalnego społeczeństwa. Kierunkami działań zmierzającymi do racjonalnego wykorzystania gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony, są m.in.: prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego (w tym zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej, zachowanie oczek wodnych i mokradeł, obszarów wodno – błotnych z obudową biologiczną oraz obszarów źródliskowych, zachowanie terenów otwartych), ochrona oraz wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przydrożnych, nadwodnych spełniających rolę przeciwoerozyjną i wodochronną oraz zadarnionych pasów i zadrzewień na linii spływu wód powierzchniowych, kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałanie zakwaszaniu, zapobieganie zanieczyszczeniu gleb środkami ochrony roślin; przeciwdziałanie degradacji chemicznej poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych, dostosowanie kierunków i intensywności produkcji do naturalnego biologicznego potencjału gleb, działania dla propagowania zachęt dla rozwoju rolnictwa proekologicznego, zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym i rekreacyjno – wypoczynkowym, regulacja stosunków wodnych na gruntach nadmiernie wilgotnych lub nadmiernie suchych, właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji, zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych, respektowanie obowiązujących przepisów w granicach obszarów objętych ochroną prawną.
- # Należy chronić, a także wprowadzać nowe zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne w formie kęp/enklaw oraz pasów/rzędów/szpalerów (w tym o funkcji wiatrochronnej), zwłaszcza wzdłuż dróg gminnych i polnych oraz koryt większych cieków – na obszarach gruntów rolnych, poza zasięgiem terenów, na których przewiduje się realizowanie nowych inwestycji, z którymi zadrzewienia i zakrzewienia mogą kolidować, przy uwzględnieniu przepisów odrębnych.
- # W strukturze użytkowania gruntów rolnych zaleca się co najmniej utrzymać dotychczasowy udział trwałych użytków zielonych, zwłaszcza łąk na wilgotnych siedliskach.
- # Zaleca się modernizację i odbudowę istniejącego w gminie systemu melioracji szczegółowej.

- # Wzdłuż cieków powierzchniowych przepływających przez pola orne należy zachować (po obu stronach koryta) pas szerokości minimum 7 m dla umożliwienia stworzenia biofiltra (np. w formie zadrzewień, zakrzewień lub nienawożonych łąk), ograniczającego napływ biogenów do wód z uprawianych pól.
- # Lokalizację zabudowy związanej z rolnictwem dopuszcza się w odległości od istniejących terenów mieszkaniowych zapewniającej ograniczenie ich oddziaływania negatywnego.
- # Należy przeciwdziałać fragmentacji przestrzeni rolniczej, także w wyniku przeprowadzenia liniowych elementów zainwestowania technicznego (zwłaszcza dróg). Zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze należy ograniczyć do terenów wyznaczonych w Studium pod nowe zainwestowanie.
- # Przy zalesieniach gruntów rolnych zaleca się dążyć do wyrównania granicy rolno-leśnej i łączenia izolowanych enklaw leśnych (łączenia ich w większe zwarte kompleksy). Przy zalesianiu uwzględniać należy jednak ograniczenia, wynikające z planowanego na obszarze gminy zainwestowania.
- # Należy dążyć do sukcesywnej przebudowy struktury gatunkowej zadrzewień, stosownie do warunków siedliskowych.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

OBSZARY ZDEGRADOWANE I OBSZARY REWITALIZACJI

- # Gmina Skała, działając na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2017 roku o rewitalizacji opracowała i przyjęła Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skała na lata 2017 – 2023, Stanowi on wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej zmierzający do wyprowadzenia wyznaczonych obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz ustala warunki dla zrównoważonego rozwoju gminy. Obszary zdegradowane - to obszary znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.
- # Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji oraz Diagnozy i delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy znajduje się pięć podobszarów podlegających rewitalizacji (określonych jako zdegradowane): Podobszar Miasto Skała – centrum, Podobszar Minoga, Podobszar Gołyszyn, Podobszar Rzeplin, Podobszar Smardzowice.

OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ

- # Do znaczących przekształceń należą: przekształcenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, zwiększające zasięg terenów zurbanizowanych, z uwzględnieniem konieczności uzyskania zgód na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne na etapie opracowania planów miejscowych; tereny nowej zabudowy, dotychczas niezabudowane i nieprzeznaczone w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę.
- # Ukształtowane obszary zabudowy (zarówno tereny zabudowy mieszkaniowej jak i usługowej oraz produkcyjnej) wymagają uporządkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, eliminowania bądź ograniczenia istniejących i potencjalnych konfliktów funkcjonalnych oraz ekologicznych. Podstawowymi kierunkami działań, przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia właściwej ochrony walorów przyrodniczo - krajobrazowych, będzie w nich modernizacja zabudowy (w tym doposażenie w infrastrukturę techniczną, szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej), uzupełnianie zabudowy (w tym poprawa jakości tworzonej architektury i ograniczenia niekorzystnego wpływu na otoczenie i krajobraz), poprawa stanu technicznego obiektów i dróg.

OBSZARY WYMAGAJĄCE REHABILITACJI

Pod pojęciem rehabilitacji rozumie się działania, mające na celu przywrócenie pierwotnych lub nadanie nowych cech zdegradowanej przestrzeni i zabudowie, zarówno historycznej jak i współczesnej, przy czym są to działania odnoszące się do obszarów zurbanizowanych. Rehabilitacja winna zmierzać do rekompozycji zabytkowych układów przestrzennych i naturalnych, poprzez harmonijne kształtowanie panoramy, unikając wysokościowych elementów dysharmonizujących i wprowadzając nowe elementy krajobrazowe podnoszące estetycznie wartości kompozycyjne oraz chroniąc naturalne elementy krajobrazowe.

- # Zaleca się poprawę stanu technicznego obiektów poprzez ich remonty i modernizacje oraz wyposażenie w standardowe urządzenia infrastruktury technicznej.
- # Proponuje się dostosowanie funkcji współczesnej do wartości zabytkowych zespołów i obiektów.
- # Zaleca się wyeliminowanie funkcji uciążliwych i degradujących.
- # Zaleca się adaptację istniejących, niewykorzystanych obiektów gospodarczych na cele przetwórstwa rolnego, usług komercyjnych i urządzeń obsługi rolnictwa o ile przepisy szczególne nie będą takich adaptacji wykluczać.
- # Dopuszcza się adaptację budynków gospodarczych lub ich części w istniejącej zabudowie zagrodowej na usługi nieuciążliwe.

OBSZARY WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI

Rekultywacja obejmuje działania w trybie przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, prowadzące do przywrócenia zdegradowanym lub zdewastowanym terenom wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Metody, kierunek rekultywacji oraz wybór form pokrycia i zagospodarowania terenu różnymi formami zieleni należy dostosować do docelowego trwałego przeznaczenia tych terenów np. na tereny zieleni, w tym zalesienia, tereny rolnicze, tereny wód powierzchniowych, tereny sportu i rekreacji po uzdatnieniu obszarów zdegradowanych zgodnie z przepisami ochrony środowiska.

Obecnie, na terenie gminy nie wskazuje się obszarów wymagających rekultywacji, natomiast dopuszcza rekultywację rozumianą zgodnie z przepisami związanymi z ochroną środowiska.

OBSZARY WYMAGAJĄCE REMEDIACJI

Remediacja to działania w trybie przepisów ustawy prawo ochrony środowiska dotyczące całości działań naprawczych, które należy podjąć, aby usunąć lub zmniejszyć ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu; remediacja może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska. Remediacja ma na celu przywrócenie przyrodzie równowagi zaburzonej na skutek działań człowieka. Jednocześnie ma też służyć człowiekowi poprzez usuwanie czynników ryzyka zagrażających zdrowiu ludzi zamieszkujących skażony teren, ma zwiększać potencjał ekologiczny oraz podwyższać walory krajobrazowe określonych obszarów, z korzyścią tak dla człowieka, jak i środowiska naturalnego.

Obecnie, na terenie gminy nie wskazuje się obszarów wymagających remediacji, natomiast dopuszcza się remediację rozumianą zgodnie z przepisami prawa ochrony środowiska, jeżeli nastąpi taka potrzeba.

14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Cel i charakter modelu

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest autorską projekcją rozwoju przestrzeni Gminy Skała, podporządkowaną celom Strategii. Akcentuje następujące obszary:

1. Wzmocnienie tożsamości małego miasta Skała (rynek, pierzeje, tradycyjny handel, środowe i sobotnie jarmarki)
2. Rozwój mieszkaniowy w pierwszej kolejności przez dopełnianie i intensyfikację istniejących układów („brownfield first”)
3. Ochrona i powiązanie systemu przyrodniczego (OPN, DPK, doliny i korytarze ekologiczne)
4. Bezpieczna i wygodna mobilność pieszo-rowerowa oraz sprawny transport zbiorowy,
5. Transformacja energetyczna i poprawę jakości powietrza w Skale.

Model wskazuje **korelacje z celami operacyjnymi** Strategii dla każdego elementu przestrzeni (sieć osadnicza, system przyrodniczy, transport, infrastruktura).

Cele rozwojowe w kontekście przestrzeni

Aktualne Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Skała – kluczowy dokument obrazujący uwarunkowania i kierunki rozwoju przestrzennego gminy przewiduje w kontekście zarządzania przestrzenią następujące cele rozwojowe:

Cel	Działania obejmujące:
Rozwój gospodarczy gminy	# wyznaczenie nowych terenów dla zainwestowania w pierwszej kolejności poprzez poszerzanie istniejących terenów budowlanych w obszarach posiadających dogodną dostępność komunikacyjną i możliwości wyposażenia w sieci i infrastrukturę techniczną # wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości; zapewnienie przestrzennych warunków realizacji inwestycji w obszarach ustalonych dla rozwoju urbanizacji pod warunkiem uwzględnienia występujących uwarunkowań i ograniczeń # aktywizację gospodarczą gminy opartą na kierunkach przyjaznych środowisku, jak np. rekreacja, turystyka, usługi, rolnictwo ekologiczne, agroturystyka, drobna nieuciążliwa wytwórczość, przy uwzględnieniu wysokich walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych oraz działania mające na celu przyciąganie inwestycji podnoszących walory gminy; wspieranie inicjatyw związanych z obsługą ruchu turystycznego (np. baza noclegowa, gastronomia, rekreacja, urządzenia sportowe itp.)

Cel	Działania obejmujące:
Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy	# wspieranie rozwoju pełnowartościowych obszarów zabudowy, kształtowanych z uwzględnieniem zasad ochrony ładu przestrzennego, w warunkach niestwarzających kolizji z występującymi zasobami przyrodniczo - krajobrazowymi i uwarunkowaniami ochrony środowiska oraz zasobami kulturowymi, m.in. poprzez: lokalizowanie terenów planowanej urbanizacji w pobliżu terenów istniejącej zabudowy w sposób umożliwiający kształtowanie zwartych terenów zurbanizowanych i zapewniający zachowanie ciągłości powiązań pomiędzy terenami zieleni, # określenie kierunków zmian w przeznaczeniu terenów oraz kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów, # wzmocnienie rangi centrów poszczególnych wsi poprzez kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, koncentrujących życie społeczne i publiczne, grupowanie przy nich usług oraz powiązanie z nimi przestrzeni rekreacyjnych, przy jednoczesnym dążeniu do uzyskania zwartych obszarów zurbanizowanych, # podnoszenie standardów wyposażenia mieszkańców w usługi publiczne i komercyjne, w szczególności związane z obsługą mieszkańców gminy i turystów (między innymi modernizację i rozbudowę infrastruktury związanej z ochroną zdrowia, kulturą, rekreacyjno – sportową, edukacyjną), # podnoszenie standardów obsługi komunikacyjnej, w tym poprzez rozbudowę sieci dróg gminnych oraz realizację wydzielonych ciągów pieszych i rowerowych, zapewnienie komunikacji zbiorowej (w tym realizacji programu poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym) oraz wspieranie inwestycji poprawiających dostępność komunikacyjną Gminy Skała, realizowanych przez innych zarządców dróg a także rozwój systemu parkingowego, uwzględniającego potrzeby związane z kreowaniem wysokiej jakości przestrzeni publicznych oraz rozwojem turystyki, # podnoszenie standardów wyposażenia terenów w sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej przy jednoczesnej poprawie warunków środowiskowych (m.in. rozbudowy systemu wodno-kanalizacyjnego, doskonalenia gospodarki odpadami, rozbudowy i modernizacji sieci gazowej, sieci energetycznej, wspierania rozwoju technologii związanych z odnawialnymi źródłami energii), # poprawę jakości przestrzeni publicznych, eliminację barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;

Cel	Działania obejmujące:
	# przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z powodziami i osuwiskami, w tym w zakresie budowy kompleksowego systemu ochrony przed powodzią, przeciwdziałanie skutkom suszy oraz innym zagrożeniom.
Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych	# utrzymanie zasobów, m.in.: w obszarze Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny, w obszarze Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny, w obszarze Natura 2000 „Dolina Prądnika”, w obszarach węzłowych i biocentrów rangi międzynarodowej sieci E-CONET, korytarzy ekologicznych, w zakresie ochrony pomników przyrody, w zakresie ochrony gatunkowej, w zakresie ochrony punktów i ciągów widokowych, obszarów ekspozycji krajobrazowej i wyróżniających się walorami widokowymi, w zakresie ochrony wód powierzchniowych i wód podziemnych, # ochronę terenów cennych przyrodniczo poprzez ograniczanie emisji zanieczyszczeń, stosowanie odnawialnych źródeł energii oraz wdrażanie rozwiązań proekologicznych w gospodarstwach rolnych, # ochronę terenów otwartych, lasów i terenów zieleni mającą na celu zapobieganie niekontrolowanemu procesowi rozpraszania się zabudowy oraz utrzymanie ciągłości powiązań przyrodniczych, # wyznaczenie obszaru przestrzeni chronionej przed zabudową, powiązanego z regionalnym systemem obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem położonych na terenie gminy form ochrony przyrody, # poprawę dostępu do walorów przyrodniczych, w tym poprzez stworzenie systemu ciągów terenów zieleni, # udostępnienie atrakcyjnych terenów (np. wyznaczenie szlaków rowerowych i pieszych).
Utrzymanie i wzmacnianie potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej	# tworzenie warunków do zwiększenia produktywności i konkurencyjności, a także powstawania gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.
Ochrona zasobów kulturowych i krajobrazu kulturowego	# utrzymanie w dobrym stanie: obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, stanowisk archeologicznych, kapliczek i krzyży przydrożnych wraz z ich bezpośrednim otoczeniem oraz dóbr kultury nie wpisanych do ewidencji zabytków (m.in. miejsc pamięci, pomników), # zachowanie charakterystycznych dla gminy struktur osadniczych, # uwzględnienie stref ochrony konserwatorskiej, # ochronę krajobrazu otwartego przez przeciwdziałanie rozproszonemu zabudowy, ochronę panoram i punktów widokowych, obszarów eksponowanych krajobrazowo,

Cel	Działania obejmujące:
	# dbałość o estetykę krajobrazu poprzez zharmonizowane kształtowanie zabudowy i zagospodarowania, # udostępnienie atrakcyjnych terenów (np. wyznaczenie szlaków rowerowych i pieszych).
Wzrost atrakcyjności turystycznej	# poprawę dostępności atrakcyjnych pod względem turystycznym i przyrodniczym obszarów oraz rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i sportowej poprzez wykreowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, z siecią szlaków turystycznych, rowerowych, konnych itp. łączących obszary o dużych walorach krajobrazowych, kulturowych i turystycznych, # promocję walorów rekreacyjnych gminy, stanowiących zaplecze dla rozwoju turystyki i aktywnego spędzania czasu wolnego, # poprawę standardów istniejących obiektów i urządzeń związanych z obsługą turystów, # działania na rzecz poprawy poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego, wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego gminy.

Macierz powiązań celów strategicznych zdefiniowanych w Strategii z celami rozwoju przestrzennego Gminy Skała

Cele „prze- strzenne”: Cele „strategiczne”:	Rozwój gospodarczy gminy	Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy	Ochrona środowiska naturalnego	Utrzymanie i wzmacnianie potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Ochrona zasobów kulturowych i krajobrazu kulturowego	Wzrost atrakcyjności turystycznej
I. Kompleksowy produkt turystyczny	X		X	X		X
II. Wysoka jakość życia mieszkańców		X			X	
III. Efektywna i ekologiczna infrastruktura		X	X			
IV. Sprawiedliwa transformacja energetyczna	X	X	X			
V. Stabilna gospodarka	X	X		X		X

Komponenty modelu przestrzennego

Wskazane w macierzy powyżej cele zagospodarowania przestrzennego mają charakter ogólny i horyzontalny. Aby przełożyć je na operacyjne działania oraz powiązać z celami strategicznymi gminy, w niniejszej Strategii pogrupowano je w cztery podstawowe komponenty przestrzeni:

- # strukturę osadniczą,
- # system powiązań przyrodniczych i krajobrazowych,
- # korytarze i sieci transportowe,
- # infrastrukturę techniczną i społeczną.

Takie ujęcie pozwala na powiązanie klasycznych celów planistycznych z celami strategicznymi gminy oraz przedstawienie ich w sposób operacyjny, możliwy do monitorowania i wdrażania.

Powiązanie elementów modelu z celami operacyjnymi Strategii

Powyższe cztery komponenty modelu przestrzennego są ściśle powiązane z celami operacyjnymi przyjętymi w części strategicznej dokumentu. Zestawienie w tabeli poniżej pokazuje, w jaki sposób poszczególne elementy struktury przestrzennej gminy wspierają realizację celów rozwojowych w obszarach społecznych, gospodarczych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Dzięki temu model przestrzenny jest narzędziem wdrażania Strategii w praktyce, ułatwiającym późniejszą ewaluację i monitoring postępów.

Element modelu przestrzennego	Powiązane cele operacyjne Strategii
Struktura osadnicza (Miasto Skała + sołectwa)	II.2 Zaangażowana społeczność III.3 Sprawny transport publiczny III.4 Infrastruktura komunikacyjna IV.2 Ograniczenie niskiej emisji V.1 Zrównoważone zarządzanie przestrzenią
System powiązań przyrodniczych i krajobrazowych	I.4 Zrównoważony rozwój turystyki III.2 Ochrona wód IV.2 Ograniczenie niskiej emisji
Korytarze i sieci transportowe (piesze, rowerowe, drogowe)	I.1 Poszerzenie oferty turystycznej (spójność z ruchem pieszo-rowerowym) III.3 Sprawny transport publiczny III.4 Infrastruktura komunikacyjna
Infrastruktura techniczna i społeczna	II.2 Zaangażowana społeczność III.1 Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa III.2 Ochrona wód IV.2 Ograniczenie niskiej emisji

Analiza relacji pomiędzy celami dowodzi, że wszelkie cele przestrzenne znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach celów strategicznych. Jednocześnie szczegółowe zasady prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, zdefiniowane w rozdziale 13, gwarantują, że aspekty przestrzenne będą uwzględniane w polityce rozwoju gminy.

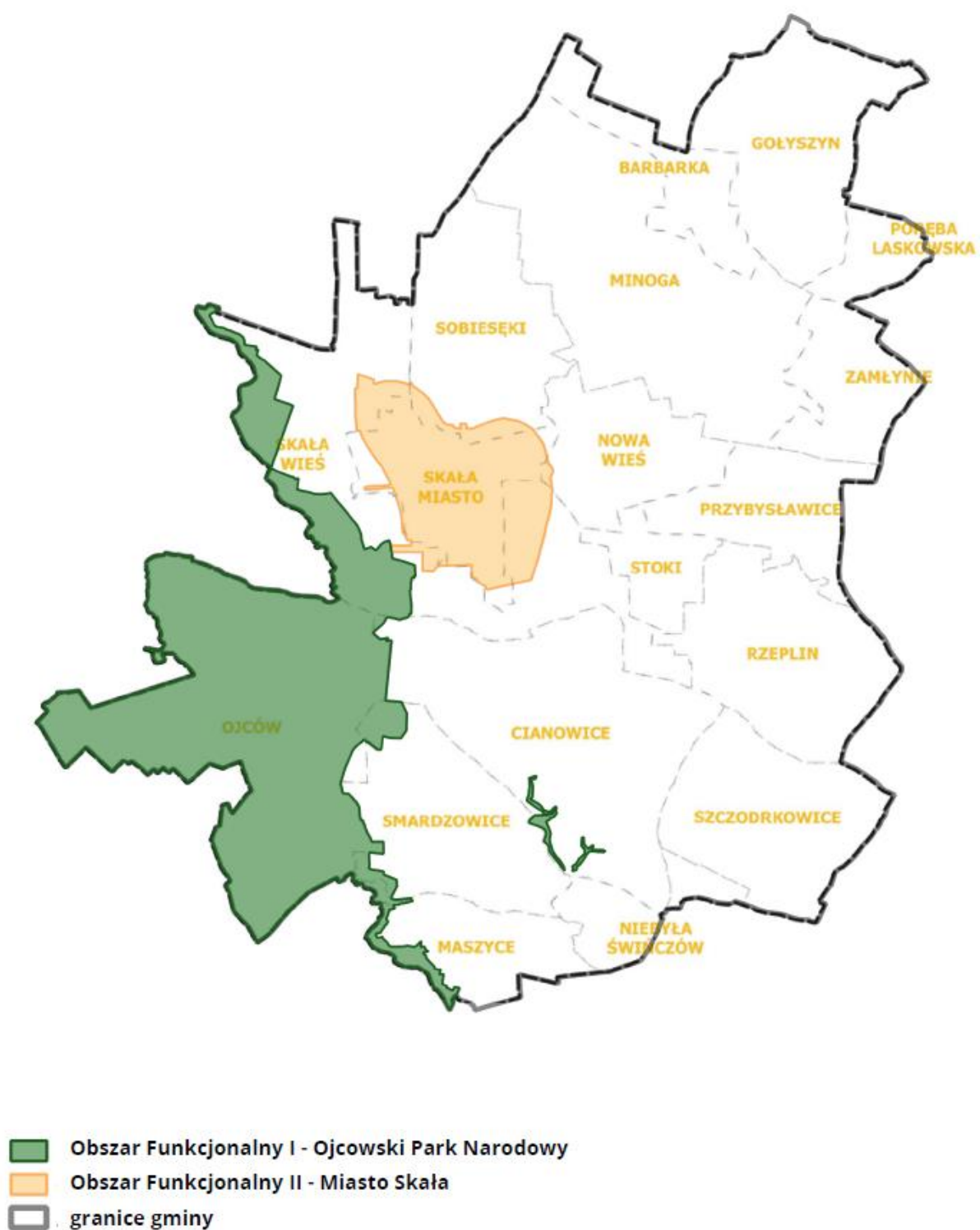
Sytuacja obecna kluczowych elementów modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy została opisana w Diagnozie Stanu Gminy Skąta, która stanowi załącznik do niniejszej Strategii. Kierunki rozwoju wskazano poniżej oraz zobrazowano na mapach. Mapy użyte w Strategii mają jedynie poglądowy charakter - wskazują funkcje obszarów i kierunki rozwoju, a nie dokładne lokalizacje typów zagospodarowania terenów, czy też planowanej infrastruktury.

Obszary funkcjonalne

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, zaprezentowany powyżej w ujęciu czterech głównych komponentów, został rozwinięty w postaci **obszarów funkcjonalnych** obejmujących kluczowe przestrzenie rozwoju gminy. Dla każdego obszaru wskazano kierunki rozwoju i przypisano je do odpowiednich celów operacyjnych strategii, tak aby pokazać, w jaki sposób cele strategiczne przekładają się na zmiany w zagospodarowaniu. Układ obszarów funkcjonalnych zilustrowano na mapach zamieszczonych w niniejszym rozdziale.

Na terenie gminy wyróżniono dwa kluczowe obszary funkcjonalne, które wymagają szczególnej uwagi i stanowią filary modelu przestrzennego: **Ojcowski Park Narodowy** oraz **Miasto Skała**. Pozostałe tereny gminy (wieś, rolnictwo, zabudowa rozproszona) pełnią rolę zaplecza i nie tworzą spójnego obszaru funkcjonalnego.

Obszary funkcjonalne w Gminie Skała

Źródło: UMiG Skała.

Obszar funkcjonalny I — Ojcowski Park Narodowy (OPN)

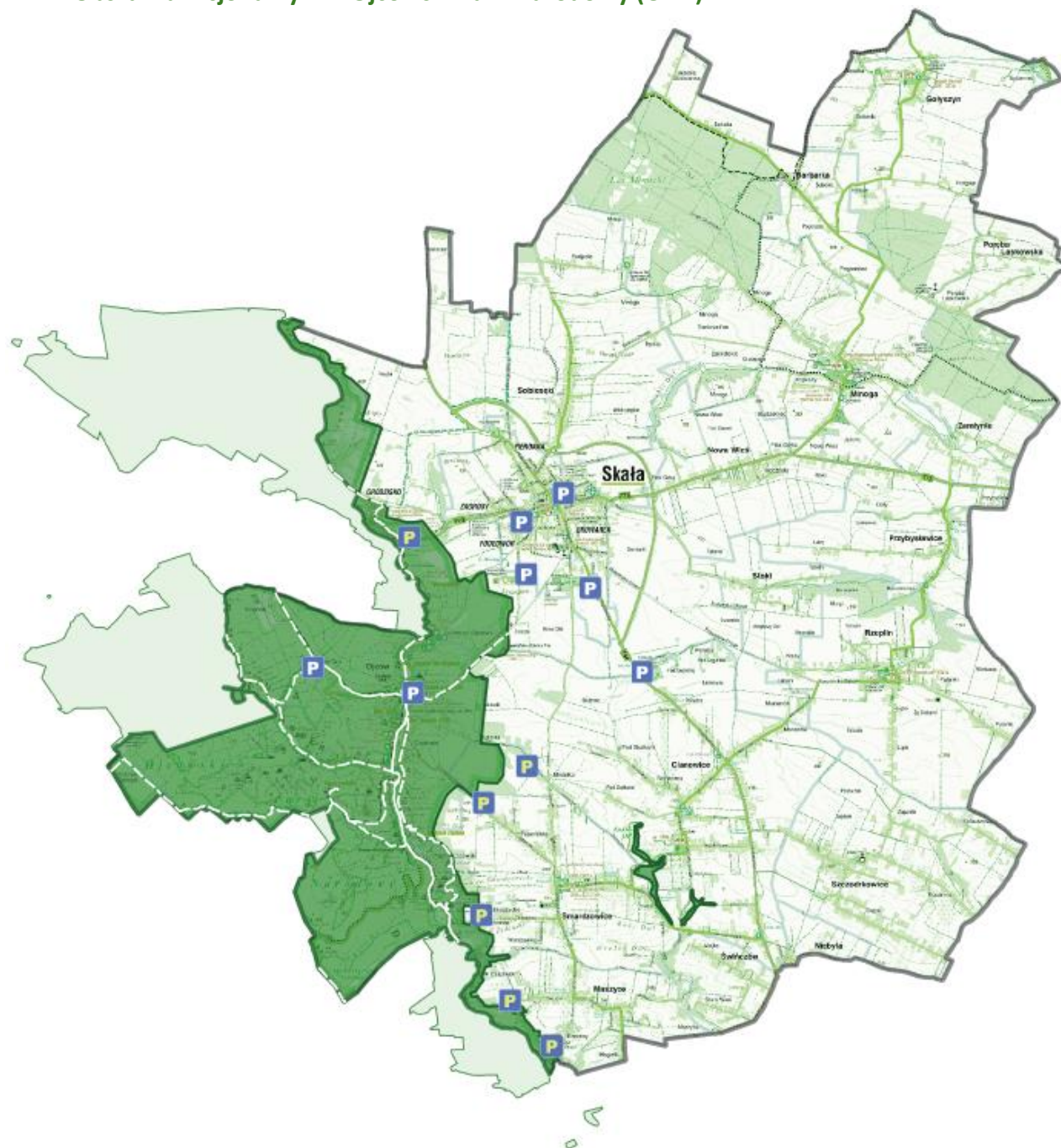
Obszar ten stanowi najcenniejszy zasób przyrodniczo-kulturowy Gminy i jako Park Narodowy podlega najwyższym standardom ochrony prawnej. Jego znaczący obszar jest położony w południowo-wschodniej części Gminy Skała.

Obszar ten koncentruje ruch turystyczny, który z jednej strony stanowi istotne źródło dochodów dla mieszkańców gminy oraz buduje jej atrakcyjny wizerunek, z drugiej jednak strony bardzo wysoka koncentracja ruchu turystycznego zwłaszcza w weekendy generuje znaczące problemy dla mieszkańców i turystów. Dotyczą one tłoku na najbardziej uczęszczanych szlakach i głównych drogach dojazdowych do Ojcowa, a przede wszystkim problemów z parkowaniem samochodów, wysokie natężenie hałasu.

W ramach I celu strategicznego „Kompleksowy produkt turystyczny” przewidziano cele operacyjne oraz kierunki działań służących poprawie sytuacji: I.1. Poszerzenie oferty turystycznej gminy, I.2. Zarządzanie ruchem turystycznym, I.3. Promocja produktu turystycznego i I.4. Zrównoważony rozwój turystyki, które mają za zadanie doprowadzić do zmian w tym zakresie. Dotyczą one promowania „dodatkowych” satelickich wejść do parku oraz parkingów w dalszych lokalizacjach służących wyciągnięciu ruchu samochodowego poza obszar ścisłej ochrony, a także stymulacji rozwoju usług turystycznych poza ścisłym centrum Ojcowa – elementy te wskazano na mapie. Drugie wyzwanie to intensywna promocja innych atrakcji turystycznych i miejsc na terenie gminy, które rozładują część ruchu turystycznego w Ojcowie oraz przyczynią się do wydłużenia czasu pobytu turystów na terenie gminy. Na mapach wskazano te promowane atrakcje.

Dzięki realizacji wskazanych celów funkcje turystyczne będą rozszerzane poza Ojców na cały teren gminy tak, aby wzrosły powiązania funkcjonalne pomiędzy Ojcowem a pozostałymi elementami produktu turystycznego Skały, a korzyści z lokalizacji tak atrakcyjnego punktu na mapie gminy rozszerzały się poza ścisłe centrum Ojcowa na inne miejscowości Gminy, w tym miasto Skałę, będące swoistą „bramą” do Ojcowa.

Obszar funkcjonalny I — Ojcowski Park Narodowy (OPN)

- Ojcowski Park Narodowy - obszar poza Gminą Skala
- Obszar Funkcjonalny I - Ojcowski Park Narodowy
- granice gminy
- P parkingi satelickie - proponowana lokalizacja
- P parkingi satelickie - istniejące
- szlaki turystyczne

Źródło: UMiG Skala.

Obszar funkcjonalny II — Miasto Skała

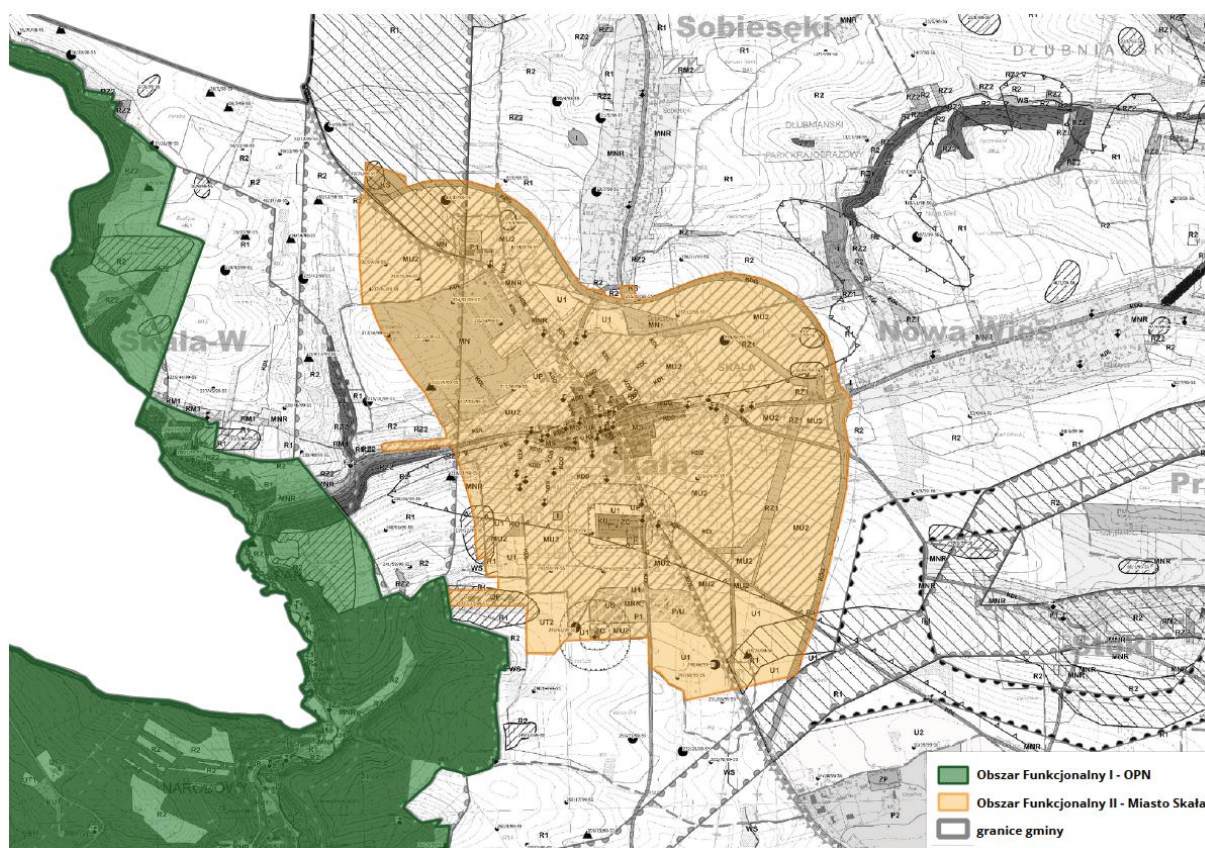
Drugi obszar funkcjonalny w gminie to teren miasta Skała stanowiącego ponadlokalne centrum o oddziaływaniu przekraczającym obszar gminy. Obszar ten Skała - centrum był wskazany jako obszar problemowy w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Skała na lata 2017 – 2023.

Obszar ten cechuje się najstarszą zabudową o bardzo zagęszczonym charakterze, w wielu miejscach zupełnie nieuporządkowaną. Jest to część gminy zamieszkiwana przez najstarszą wiekowo grupę mieszkańców, a część nieruchomości wymaga renowacji lub znaczących i prac remontowych, czy nawet wyburzeń. Brak przestrzeni blokuje nowe inwestycje – miasto nie jest atrakcyjnym miejscem do osiedlania się. Centralna część miasta – Rynek i jego otoczenie - dzięki lokalizacji instytucji publicznych (m.in. UMiG) i społecznych (m.in. Kościół, ośrodek zdrowia) oraz punktów handlowych (ich liczba spada) jest „żywa społecznie”, jednak pomimo realizowanych działań rewitalizacyjnych tereny publiczne nadal wymagają działań zwłaszcza w zakresie zieleni i estetyki. Elementem ożywiającym przestrzeń jest środowy i sobotni targ odbywający się na placu Konstytucji 3-go maja, który z jednej strony zapewnia dostęp do lokalnych produktów mieszkańcom, przyciąga także klientów spoza Skały, z drugiej strony „paraliżuje” ruch samochodowy i funkcjonowanie części mieszkańców na kilka godzin w tygodniu. Obszar ten ze względu na gęstą zabudowę znacząco ograniczającą przewietrzanie miasta oraz starą infrastrukturę mieszkaniową ogrzewana głównie przez kotły na paliwa stałe boryka się z problemem smogu, który jest postrzegany przez mieszkańców jako istotny.

Powiązania funkcjonalne miasta Skały z pozostałym obszarem gminy są istotne, chociaż ich rola spadła po zlikwidowaniu części instytucji publicznych – m.in. wydziału zamiejscowego Starostwa Powiatowego, czy sądu. Strategia zakłada wzmocnienie roli Skały jako centralnego ośrodka gminy o miejskim (małomiasteczkowym) charakterze z ponadlokalnymi aspiracjami. Wyzwanie to będzie realizowane poprzez następujące cele operacyjne i wynikające z nich kierunki działań: II.2. Zaangażowana społeczność (m.in. rozwój infrastruktury społecznej oraz oferty kulturalnej, społecznej i sportowej), III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa, III.2. Ochrona wód; III.3. Sprawny transport publiczny; III.4. Infrastruktura komunikacyjna; IV.2. Ograniczenie niskiej emisji, a w szczególności cel V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią.

Pomimo tych trudności, Skała ma największy potencjał rozwojowy gminy. Jej małomiasteczkowy charakter, historyczny układ ulic, rynek, lokalne sklepiki i jarmarki to unikalny kapitał tożsamościowy, który należy chronić i rozwijać. Priorytety to: rewitalizacja przestrzeni publicznych, poprawa jakości powietrza, rozwój infrastruktury społecznej i transportu, a także wspieranie lokalnego handlu i usług. Dzięki temu Skała ma szansę stać się atrakcyjnym miejscem życia, pracy i spędzania czasu, pełniąc rolę centralnego ośrodka gminy z aspiracjami ponadlokalnymi.

Obszar funkcjonalny II — Miasto Skała

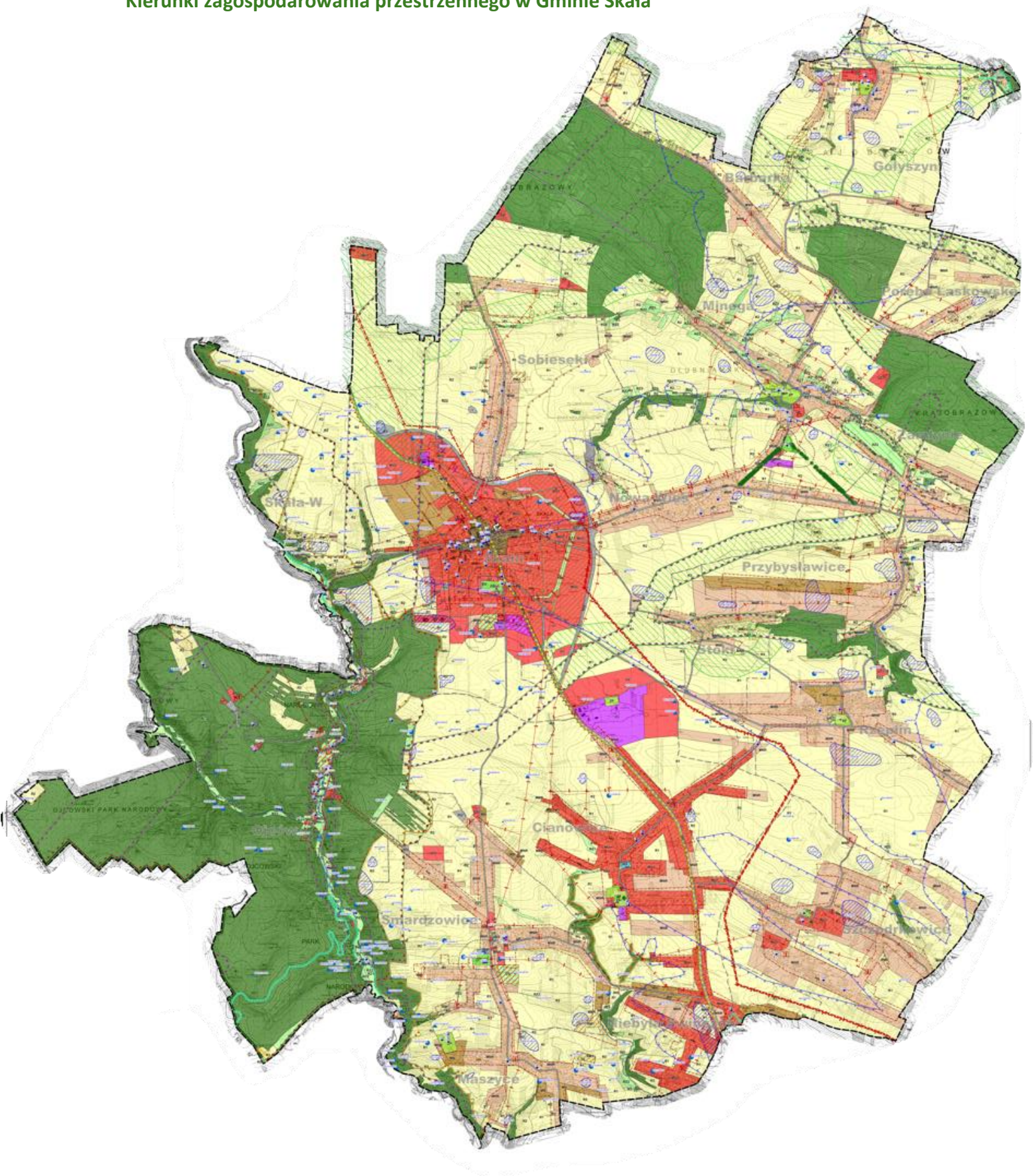

Źródło: UMiG Skała.

Pozostała część gminy, o charakterze rolniczym i mieszkaniowym, nie stanowi spójnego obszaru funkcjonalnego w ujęciu strategicznym. Pełni jednak istotną rolę uzupełniającą — zapewnia zasoby rolne, przestrzeń dla rozproszonej zabudowy oraz zaplecze dla turystyki rozwijanej wokół Ojcowskiego Parku Narodowego. Kierunki działań dla obszarów wiejskich obejmują: wspieranie gospodarstw rodzinnych i produkcji lokalnej żywności, rozwój agroturystyki, zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego oraz ograniczanie niekontrolowanej suburbanizacji. Może być także buforem zdolnym przyjąć znaczną ilość nowej zabudowy w przypadku nasilonej migracji. W dokumentach planistycznych należy zabezpieczyć odpowiednie rezerwy terenów, aby zapewnić podaż działek budowlanych w razie udokumentowanego wzrostu napływu ludności.

Mapa: Kierunki zagospodarowania przestrzennego prezentuje w schematyczny sposób kluczowe elementy modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skała.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Skała

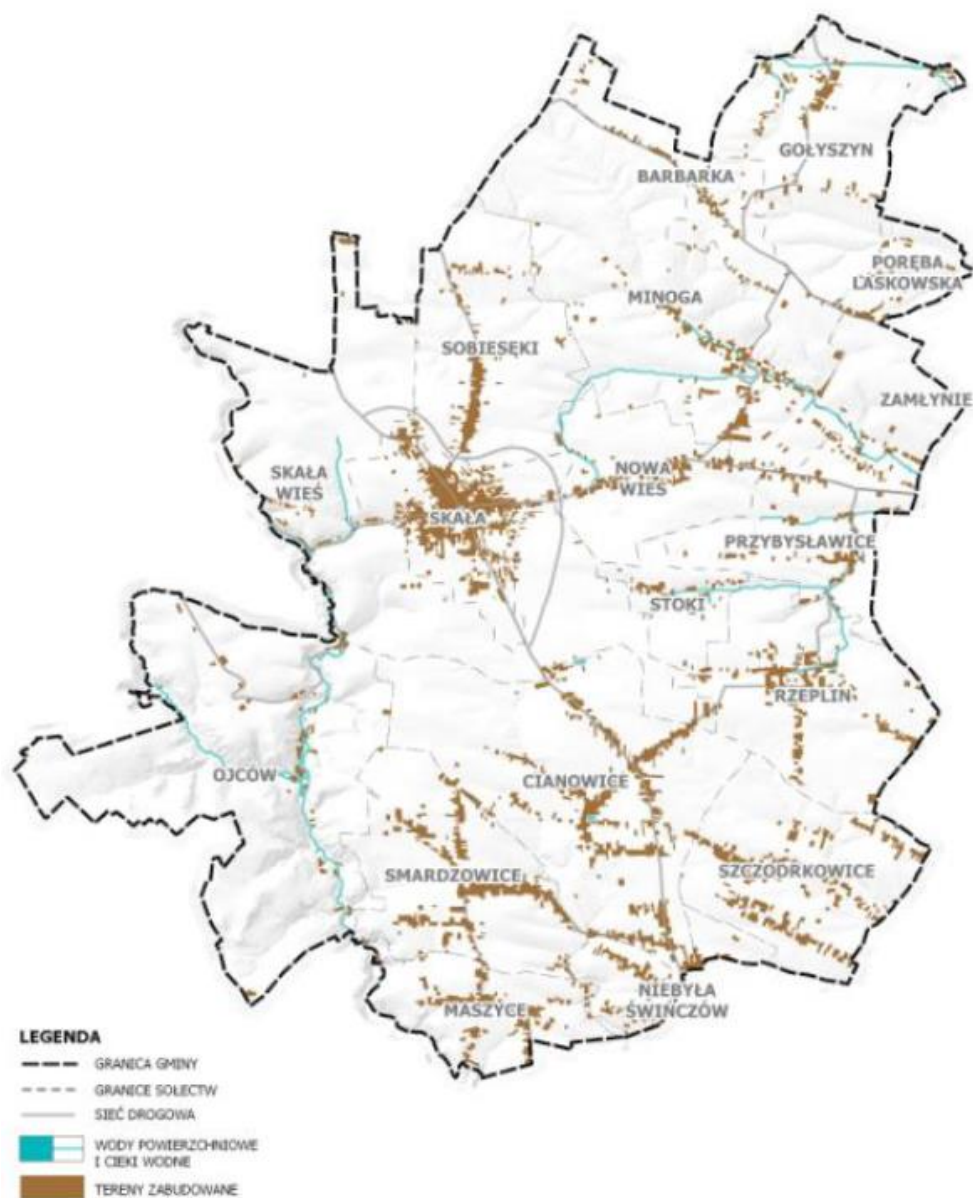
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała (2023).

SPOSOBY ZAGOSPODAROWANIA TERENU	
	TERENY ZABUDOWY ŚRÓDMIEJSKIEJ
	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ, ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ
	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ
	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I USŁUGOWEJ
	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ
	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ ZAGRODOWEJ
	TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ
	TERENY USŁUG PUBLICZNYCH
	TERENY USŁUG SPORTU I REKREACJI
	TERENY USŁUG TURYSTYKI
	TERENY KULTU RELIGJNEGO
	TERENY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ
	TERENY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ I USŁUG
	TERENY ROLNICZE O WYSOKIEJ PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ
	TERENY ROLNICZE O NISKIEJ PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ
	TERENY ROLNICZE ŁĄK I PASTWISK O WYSOKIEJ KLASIE GŁEB
	TERENY ROLNICZE ŁĄK I PASTWISK O NISKIEJ KLASIE GŁEB
	TERENY LASÓW
	TERENY CMENTARZY
	TERENY ZIELENI PARKOWEJ
	TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH
	TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
	TERENY OBSŁUGI KOMUNIKACJI
	TERENY PARKINGÓW
	TERENY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ
INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	
	DROGA WOJEWÓDZKA - GŁÓWNA
	DROGI ZBIORCZE
	DROGI LOKALNE
	DROGI DOJAZDOWE

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
	LINIE ELEKTROENERGETYCZNE ŚREDNIEGO NAPIĘCIA (SN - 15kV)
	LINIA ELEKTROENERGETYCZNA WYSOKIEGO NAPIĘCIA (WN - 110kV) - PROJEKTOWANA
	STACJE TRANSFORMATOROWE
	SIECI GAZOWE ŚREDNIEGO CIŚNIENIA
	SIECI GAZOWE WYSOKIEGO CIŚNIENIA WRAZ ZE STREFĄ KONTROLOWANĄ
	MASZTY TELEFONII KOMÓRKOWEJ
	AGLOMERACJA WODNA
UWARUNKOWANIA KULTUROWE	
	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW
	OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW
	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE
OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I ZASOBY NATURALNE	
	GRANICA OJCOWSKIEGO PARKU NARODOWEGO - GRANICA OBSZARU NATURA 2000
	GRANICA OTULINY OJCOWSKIEGO PARKU NARODOWEGO
	GRANICA DŁUBNIAŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO
	GRANICA OTULINY DŁUBNIAŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO
	POMNIK PRZYRODY OŻYWIONEJ
	GRANICA GZWP
	STREFY OCHRONNE WOKÓŁ CMENTARZY (50 i 150 m)
	KORYTARZE EKOLOGICZNE REGIONALNE WG RDOŚ
	SIEĆ KORYTARZY EKOLOGICZNYCH 2012 r.
	KORYTARZE EKOLOGICZNE Z PLANU OCHRONY DLA DŁUBNIAŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO
POZOSTALE ELEMENTY	
	SZLAKI ROWEROWE

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Tereny zabudowane w Gminie Skąła

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skąła (2023).

Szczegółowe dane zamieszczono na mapie „Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Skąła”.

Sieć osadnicza koncentruje się wokół istniejących ciągów komunikacyjnych. Centralną rolę w układzie osadniczym pełni miasto Skała. Dla mieszkańców gminy pełni ono funkcję ośrodka centralnego, który zaspokaja potrzeby wyższego rzędu na obszarze gminy.

Na terenie gminy dominuje mieszkaniowy charakter zabudowy - indywidualne budownictwo mieszkaniowe, w większości zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Zabudowa wielorodzinna skupiona jest głównie wokół centrum miasta Skała, gdzie historyczna zabudowa przeplata się z budynkami współczesnymi. Wsie charakteryzują się występowaniem zabudowy zagrodowej o różnej formie, która współistnieje z budynkami jednorodzinnymi. Notuje się wzrost zainteresowania zabudową wielorodzinną oraz najmem. Gmina w odpowiedzi na ten trend inwestuje w wielorodzinne budownictwo społeczne w mieście oraz dobrze skomunikowanych wsiach z pełną infrastrukturą.

Kierunki rozwoju sieci osadniczej

- # Dążenie do zachowania odpowiednich proporcji wielkości planowanych terenów zabudowy do terenów faktycznie zabudowanych.
- # Wykorzystanie potencjału gminy, która posiada zróżnicowane i bogate walory krajobrazowe, zarówno pod względem przyrodniczym jak i kulturowym.
- # Ewentualne poszerzenia terenów pod zabudowę poza zasięgi wyznaczone w dotychczasowym Studium i planach miejscowych muszą uwzględniać wyniki analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych.
- # Ukształtowanie warunków dla nowej zabudowy należy prowadzić z zachowaniem tożsamości miejsca, ochrony wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy, jak również rozwiązania konfliktów społeczno-przestrzennych.
- # Należy uwzględnić możliwość rozwoju miejsc publicznych z rekreacją, wypoczynkiem i usługami kultury.
- # Zapewnienie dogodnego, czytelnego układu sieci drogowej do obsługi nowych terenów mieszkaniowych i terenów usługowych.
- # Zachowanie tradycyjnego charakteru zabudowy, w tym tradycyjne formy architektoniczne oraz poszerzać typowe funkcje usługowe w centrach sołectw.
- # Umocnienie miejskiego charakteru miejscowości Skała jako ponadlokalnego centrum, umożliwienie rozwoju zabudowy jednorodzinnej w Skale poprzez wyznaczenie i uzbrojenie terenów.
- # Umocnienie pozycji centrów sołectw jako lokalnych centrów usług.
- # Zapewnienie możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego Gminy Skała.

Cele operacyjne strategii przyczyniające się do rozwoju sieci osadniczej:

Oddziaływanie bezpośrednie:

- # II.1. Rozwijające się dzieci i młodzież
- # II.2. Zaangażowana społeczność
- # III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa
- # III.3. Sprawny transport publiczny
- # III.4. Infrastruktura komunikacyjna
- # IV.2. Ograniczenie niskiej emisji
- # V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią

Oddziaływanie pośrednie:

- # I.4. Zrównoważony rozwój turystyki
- # IV.3. Rozwój odnawialnych źródeł energii
- # V.4. Sprawnie zarządzana gmina

System powiązań przyrodniczych

Gmina Skała posiada unikalne walory przyrodniczo-krajobrazowe, w tym obszary chronione w ramach Ojcowskiego Parku Narodowego, liczne doliny i tereny zielone, które stanowią część sieci ekologicznej o znaczeniu ponadlokalnym. Zachowanie ciągłości tych powiązań jest kluczowe zarówno dla ochrony różnorodności biologicznej, jak i dla jakości życia mieszkańców. Model struktury przestrzennej gminy zakłada:

- # utrzymanie i wzmacnianie korytarzy ekologicznych, łączących Ojcowski Park Narodowy z terenami rolnymi i leśnymi,
- # próba wyznaczenia i ochrony zielonych klinów wchodzących w strukturę miasta Skała, co poprawia przewietrzanie miasta i przeciwdziała zjawisku smogu, w tym aktualnie niezabudowane rejony w obrębie miasta,
- # rozwój zielonej infrastruktury w postaci parków, skwerów, alei drzew i pasów zieleni, zapewniających mieszkańcom codzienny kontakt z przyrodą,
- # zwiększenie retencji wód opadowych poprzez naturalne doliny, małe zbiorniki i systemy błękitno-zielonej infrastruktury,
- # powiązanie terenów przyrodniczych z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną w sposób minimalizujący presję na OPN (np. ścieżki rowerowe i pieszne wzdłuż korytarzy przyrodniczych poza parkiem).

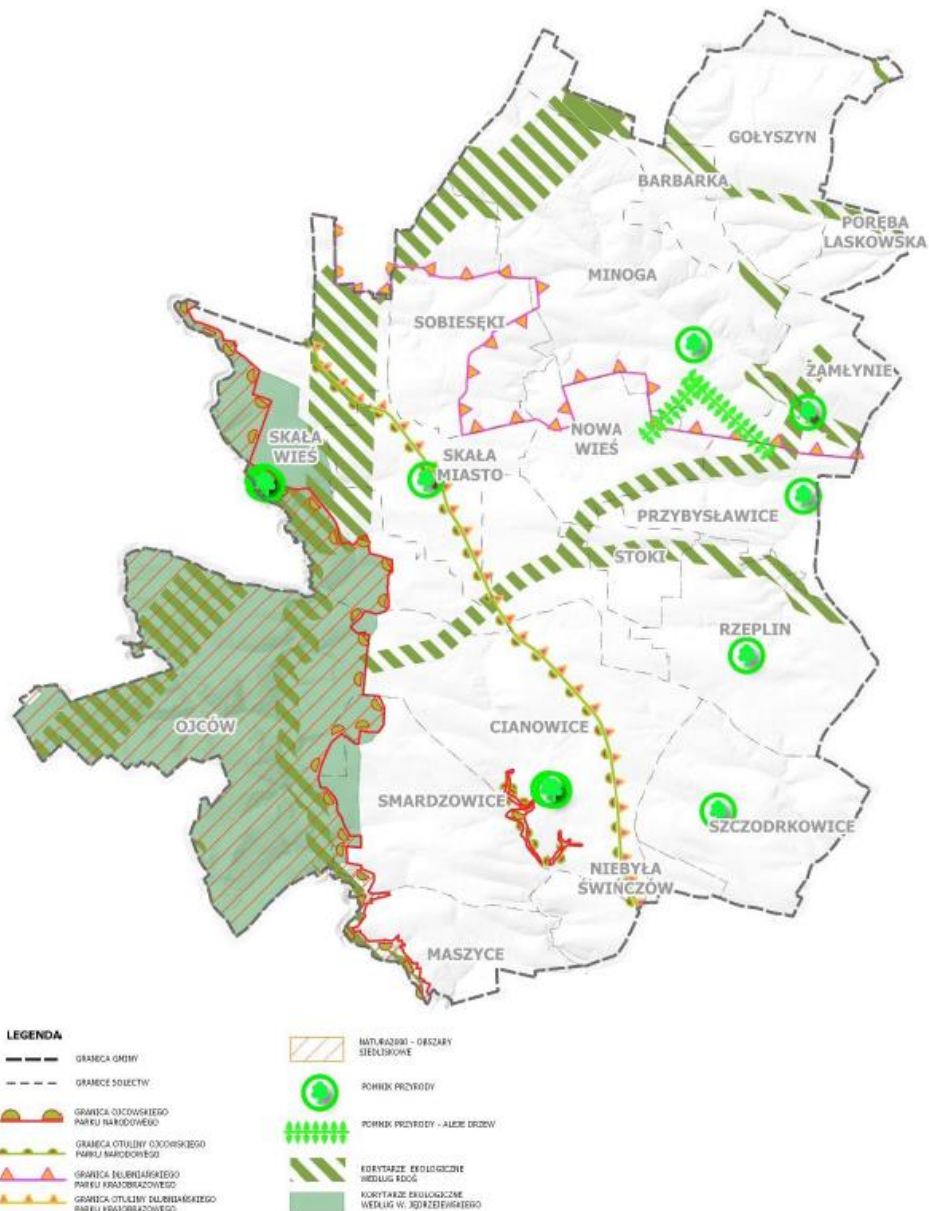
Wskaźnikiem skuteczności działań w tym zakresie będzie m.in. powierzchnia gminy objęta zieloną infrastrukturą publiczną, liczba przedsięwzięć retencyjnych oraz stopień redukcji emisji niskiej poprzez zmniejszenie ilości dni w roku z przekroczeniem norm jakości powietrza i zwiększanie powierzchni terenów zielonych.

Układ powiązań przyrodniczych oraz ich powiązania z turystyką i dziedzictwem kulturowym obrazuje dokument Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skała. Na rysunkach 1–3 przedstawiono odpowiednio: system powiązań przyrodniczych, sieć szlaków turystycznych oraz rozmieszczenie zabytków

System przyrodniczo-krajobrazowy gminy tworzą obszary objęte ochroną (w tym Ojcowski Park Narodowy i Dłubniański Park Krajobrazowy), doliny cieków, korytarze ekologiczne oraz formy indywidualnej ochrony (m.in. pomniki przyrody). W celu pokazania, jak ten system przenika się z turystyką i dziedzictwem kulturowym, poniżej przedstawiono trzy mapy: ogólne powiązania przyrodnicze (rys. 1), sieć szlaków turystycznych (rys. 2) oraz rozmieszczenie zabytków (rys. 3). Razem ilustrują one spójny model: przyroda ↔ turystyka ↔ dziedzictwo.

W oparciu o aktualną inwentaryzację istniejącej zabudowy i faktyczne migracje zwierząt, w dokumencie Studium z 2025 r. zaproponowano alternatywny przebieg wybranych korytarzy ekologicznych. Nowe przebiegi omijają istniejącą zabudowę, co zabezpiecza ciągłość przyrodniczą i ogranicza konflikty przestrzenne, a jednocześnie wspiera przewietrzanie i jakość środowiska w Skale.

System powiązań przyrodniczych na terenie Gminy Skala

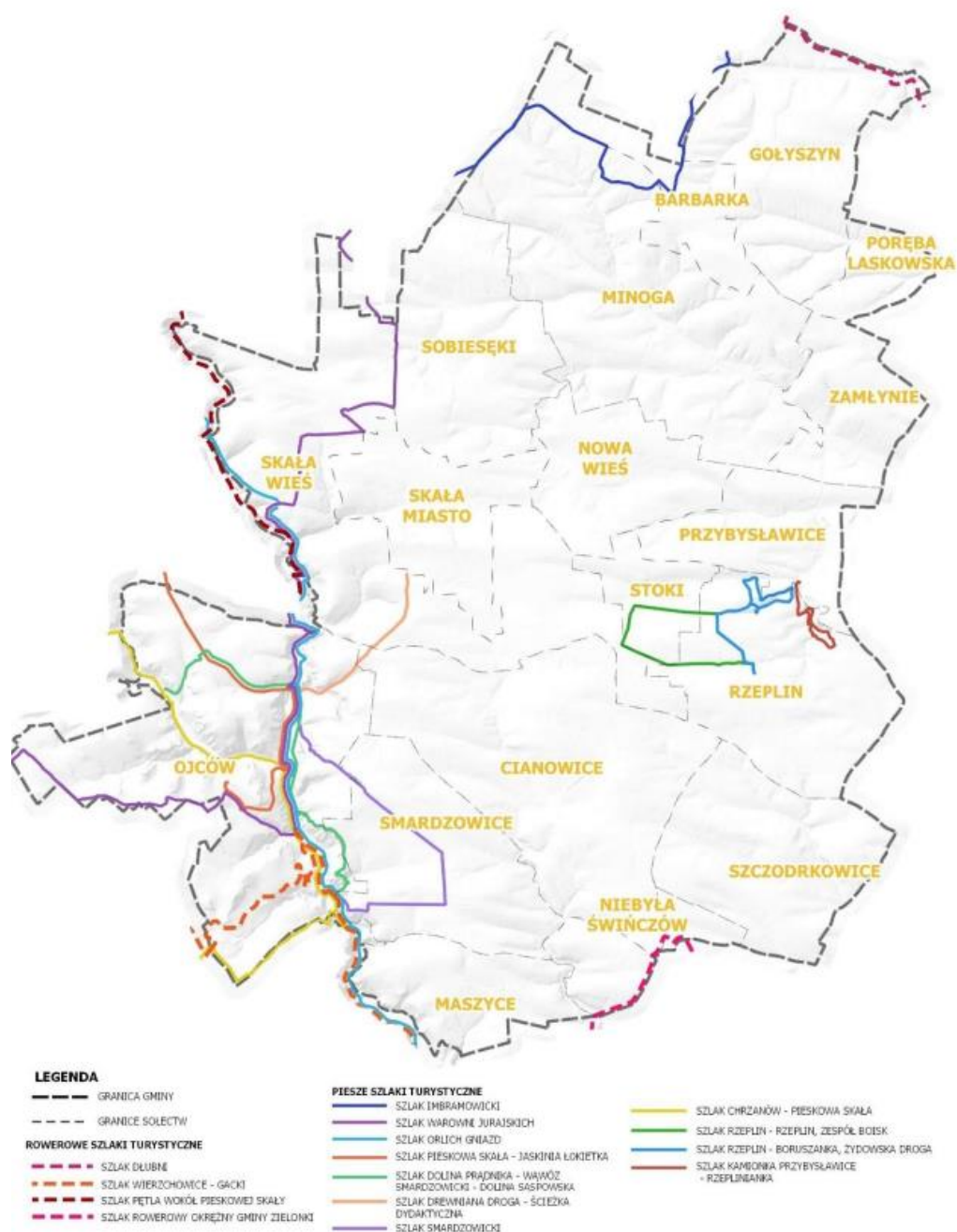

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skala (2023).

Szlaki turystyczne na terenie Gminy Skąła

Istotnym elementem systemu przyrodniczo-kulturowego są **szlaki turystyczne**, koncentrujące się przede wszystkim w Ojcowie. Kluczowe znaczenie ma m.in. szlak Droga Drewniana, łącząca Skąłę z Ojcowem i stanowiąca oś powiązania przestrzennego między dwiema najważniejszymi miejscowościami gminy. Ilustracja pokazuje również **nowe trasy w Rzeplinie i Stokach**, a więc poza głównymi obszarami funkcjonalnymi. Podkreśla to potrzebę **rozszerzania ruchu turystycznego na całą gminę** oraz konieczność **integracji oferty turystycznej**, aby równoważyć presję na OPN i jednocześnie wzmacniać atrakcyjność mniej znanych miejscowości.

Szlaki turystyczne

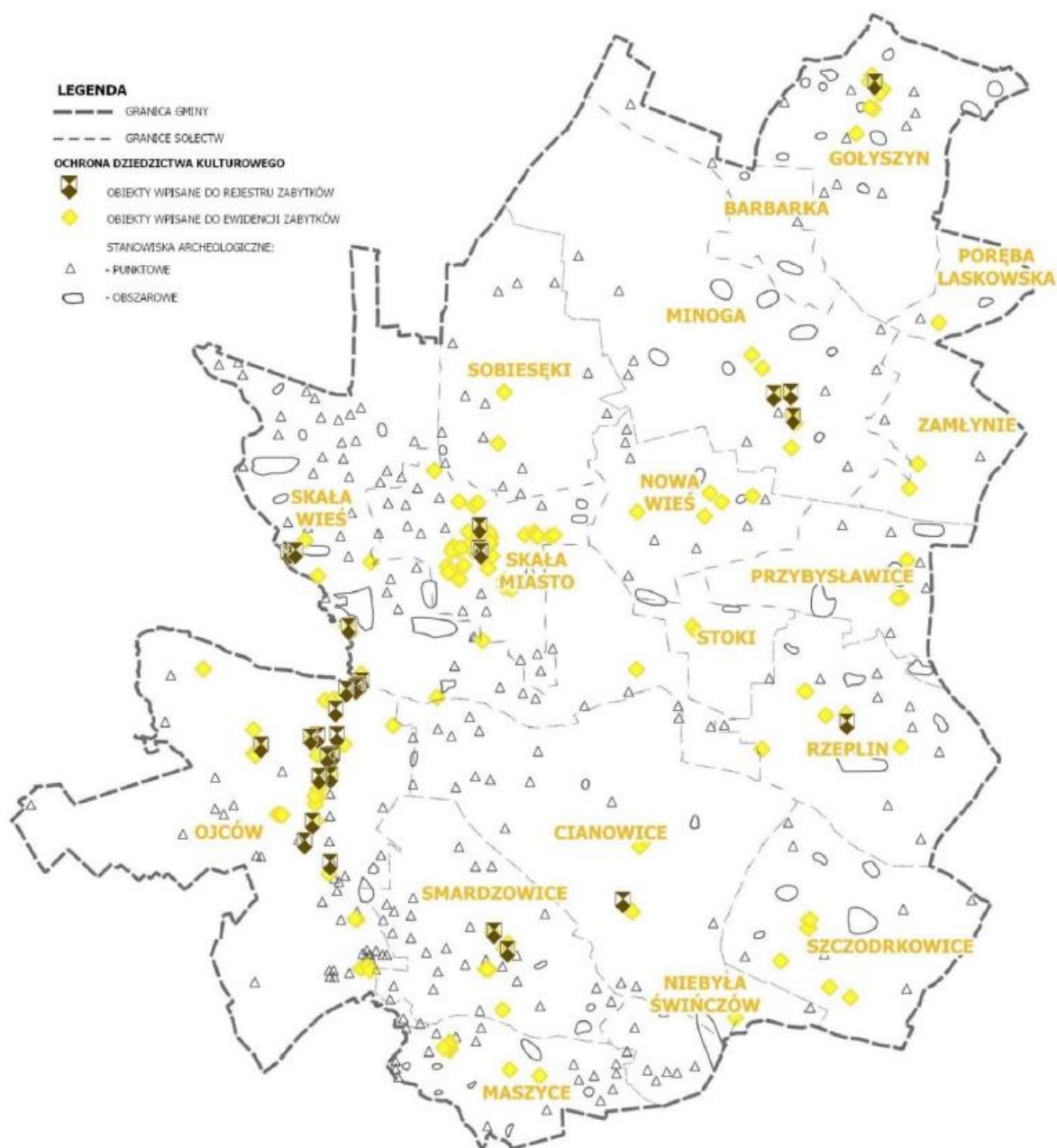

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skąła (2023).

Dziedzictwo kulturowe Gminy Skała

Uwarunkowania **krajobrazowo-kulturowe** są integralną częścią modelu przestrzennego. Koncentracja zabytków w Ojcowie i w mieście Skała podkreśla, że ochrona dziedzictwa musi iść w parze z porządkowaniem ruchu turystycznego oraz z rewitalizacją śródmieścia.

Zabytki na terenie gminy Skała

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała (2023).

Zaprezentowane w niniejszym rozdziale mapy pokazują **jakościowy** obraz systemu przyrodniczo-krajobrazowego, turystyki i dziedzictwa. Uzupełniając poniżej przedstawiono **ilościowe tło** – strukturę użytkowania terenów – która uzasadnia przyjęte kierunki ochrony, retencji i zagospodarowania (w tym zasadę dopełniania zabudowy i ograniczania rozpraszania).

W strukturze użytkowania terenów Gminy Skała zdecydowanie przeważają tereny otwarte – ok 96% powierzchni gminy. Wśród nich dominują użytki rolne oraz tereny lasów i zadrzewień. Pod względem struktury użytkowania gruntów w gminie przeważają użytki rolne – ok. 75% oraz lasy i grunty leśne – ok. 21%. Wśród użytków rolnych największy odsetek stanowią grunty orne – ok. 67%, sady – ok. 2%, pastwiska – ok. 1% oraz łąki – poniżej 1 %.

Wśród terenów zainwestowanych, zajmujących nieco ponad 4% powierzchni gminy, dominują tereny komunikacyjne stanowiące ponad 2% powierzchni gminy a następnie tereny mieszkaniowe – 1%. Tereny Zabudowane i zurbanizowane razem stanowią prawie 4% powierzchni gminy. Niewielki jest natomiast udział terenów przemysłowych – 0,08% oraz rekreacyjno-wypoczynkowych – zaledwie 0,15%. Tereny zurbanizowane niezabudowane zajmują około 0,04% powierzchni gminy a nieużytki – 0,16%.

Kierunki rozwoju w obszarze rolnictwa, ochrony przyrody, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i turystyki

Na podstawie przedstawionych uwarunkowań oraz struktury użytkowania gruntów, przyjmuje się następujące **kierunki rozwoju** w obszarze rolnictwa, ochrony przyrody, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i turystyki:

- # Racjonalne wykorzystanie terenów rolnych, utrzymanie zwartych użytków rolnych.
- # Zapobieganie erozji i wyjąłowieniu gleb, utylizacja odpadów z rolnictwa.
- # Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową.
- # Przeciwdziałanie rozdrobnieniu areалу rolnego.
- # Zalesianie lub wykorzystanie do produkcji OZE najstabszych gruntów.
- # Ochrona istniejących obszarów chronionych
- # Ochrona krajobrazu (m.in. zadrzewień śródpolnych, lasów, cieków wodnych) oraz ochrona bioróżnorodności.
- # Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, w tym retencjonowanie wody.
- # Wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej na obszarach przeznaczonych do działalności usługowo-produkcyjnej sąsiadującej z zabudową mieszkaniową.

- # W trakcie eksploatacji należy stosować rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne zapewniające dotrzymanie standardów jakości środowiska oraz przepisów obowiązującego prawa.
- # Umożliwienie migracji zwierząt – przy realizacji dróg przewidzieć przejścia zapewniające swobodny przemieszczanie zwierzyny oraz prześwity do poziomu terenu do dolnej krawędzi elementów ogrodzenia.
- # Stosowanie w trakcie prac budowlanych urządzeń o niskim poziomie hałasu oraz zanieczyszczeń.
- # Gromadzenie, segregacja oraz zagospodarowanie odpadów zgodnie z przepisami odrębnymi.

Cele operacyjne strategii przyczyniające się do rozwoju w obszarze rolnictwa, ochrony przyrody, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i turystyki:

Oddziaływanie bezpośrednie:

- # I.1. Poszerzenie oferty turystycznej gminy
- # I.2. Zarządzanie ruchem turystycznym
- # I.3. Promocja produktu turystycznego
- # I.4. Zrównoważony rozwój turystyki
- # III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa
- # III.2. Ochrona wód
- # IV.2. Ograniczenie niskiej emisji
- # IV.3. Rozwój odnawialnych źródeł energii
- # V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią
- # V.3. Efektywne Rolnictwo

Oddziaływanie pośrednie:

- # II.2. Zaangażowana społeczność
- # IV.1. Energooszczędność
- # IV.4. Budowanie świadomości klimatycznej mieszkańców
- # V.4. Sprawnie zarządzana gmina
- # V.5. Partnerska współpraca

Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Szczegółowe dane w tym zakresie zamieszczono na mapie „Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Skała”.

Układ transportowy Gminy Skała ma kluczowe znaczenie zarówno dla jakości życia mieszkańców, jak i dla obsługi intensywnego ruchu turystycznego związanego z Ojcowskim Parkiem Narodowym. Rozwój sieci komunikacyjnej jest jednym z najważniejszych czynników kształtujących funkcjonalno-przestrzenny charakter gminy – decyduje o atrakcyjności inwestycyjnej, bezpieczeństwie ruchu, a także o możliwościach przeciwdziałania zjawisku smogu poprzez wspieranie transportu zbiorowego i niskoemisyjnego.

Podstawowy szkielet sieci drogowej w Skale podporządkowany jest drogom wojewódzkim klasy głównej o numerach 773 oraz 794, które rozprowadzają ruch pojazdów w kierunkach wschód-zachód i północ-południe oraz obwodnicy Skały – drodze wojewódzkiej nr 79, wpisanej w ciąg drogi wojewódzkiej nr 794. Obecnie komunikacja zarówno samochodów osobowych jak i ciężarowych na trasach Sieniczno-Wesoła koncentruje się w rynku miasta tworząc „wąskie gardło”, co wpływa negatywnie na przepustowość w rejonie centrum. Komunikacja na trasie Koniecpol - Kraków odbywa się oddaną do użytku w styczniu 2018 roku obwodnicą miasta Skała, wyprowadzającą częściowo ruch tranzytowy z centrum miasta. Występuje dysproporcja w uporządkowaniu oraz ilości dróg pomiędzy wschodnią, zurbanizowaną, a zachodnią częścią gminy, gdzie naturalną barierą dla rozwoju sieci drogowej jest Ojcowski Park Narodowy. Mimo to na zachodzie, szczególnie w obrębach administracyjnych Cianowice, Ojców, Skała-wieś oraz Smardzowice widoczny jest deficyt dróg wyższej klasy o charakterze równoleżnikowym.

Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej

- # Optymalizacja infrastruktury drogowej i ścieżek pieszo-rowerowych.
- # Optymalizacja wykorzystania parkingów na potrzeby ruchu turystycznego.
- # Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie ruchu pieszego, rowerowego i samochodowego - chodniki, przejścia dla pieszych, skrzyżowania.
- # Rozwój transportu zbiorowego i transportu multimodalnego (Parkingi Park & Ride).
- # Uzupelnienie układu dróg lokalnych o połączenia i dojazdy o parametrach umożliwiających dogodną komunikację.
- # Poprawa stanu nawierzchni dróg.

- # Realizacja ciągów pieszych lub pieszo - rowerowych wzdłuż dróg układu podstawowego jak również dróg lokalnych w obszarach zainwestowania.
- # Realizacja oświetlenia ciągów drogowych, w szczególności dróg układu podstawowego, w obszarach zabudowanych.
- # W zakresie komunikacji kołowej, transportu publicznego, parkingów i komunikacji pieszej uwzględnienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- # Dbłość o stan techniczny przystanków i wiat autobusowych.

Cele operacyjne strategii przyczyniające się do rozwoju sieci komunikacyjnej:

Oddziaływanie bezpośrednie:

- # III.3. Sprawny transport publiczny
- # III.4. Infrastruktura komunikacyjna

Oddziaływanie pośrednie:

- # I.2. Zarządzanie ruchem turystycznym
- # V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią
- # V.5. Partnerska współpraca

Realizacja wskazanych działań powinna przyczynić się do odciążenia centrum Skały, lepszego skomunikowania sołectw oraz uporządkowania ruchu turystycznego. Szczególne znaczenie ma rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej, integracja transportu zbiorowego z Krakowem i Olkuszem oraz wdrażanie rozwiązań sprzyjających mobilności ekologicznej.

Priorytetem w perspektywie najbliższych lat jest także zintensyfikowanie starań o domknięcie obwodnicy Skały. Pozwoli to odciążyć główną oś komunikacyjną wschód–zachód, wyprowadzić tranzyt poza historyczne centrum oraz ograniczyć ruch samochodowy w rejonie Ojcowa. Dzięki temu system transportowy gminy stanie się bardziej funkcjonalny i spójny, a jednocześnie przyjazny mieszkańcom i środowisku.

Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Szczegółowe informacje w tym zakresie zamieszczono na mapie „Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Skała”.

Rozwój Gminy Skała w perspektywie najbliższych lat wymaga równoległego wzmacniania infrastruktury technicznej oraz społecznej. Oba obszary stanowią fundament jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności gminy dla nowych osadników i inwestorów.

Podstawową kwestią jest dalsza rozbudowa i modernizacja systemów wodno-kanalizacyjnych, gospodarki odpadami oraz sieci energetycznych. Priorytetem pozostaje zapewnienie pełnego dostępu do kanalizacji w całej gminie, modernizacja sieci wodociągowych oraz podnoszenie efektywności gospodarki odpadami. Ważnym wyzwaniem jest również transformacja energetyczna – wymiana źródeł ciepła, rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE) i poprawa efektywności energetycznej budynków. W obszarze infrastruktury cyfrowej konieczne jest zapewnienie powszechnego dostępu do szybkiego internetu, zwłaszcza na terenach wiejskich, co stanowi warunek rozwoju usług zdalnych i przedsiębiorczości.

W sferze społecznej kluczowe jest wzmacnianie oferty edukacyjnej i kulturalnej. Gmina musi odpowiadać na wyzwania demograficzne poprzez rozwój i modernizację przedszkoli, szkół podstawowych oraz placówek opieki nad osobami starszymi. Ważnym zadaniem jest również rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym boisk, hal sportowych i tras rowerowych. Dom Kultury w Skale oraz jednostki organizujące życie kulturalne wymagają wsparcia i dalszej rozbudowy oferty. W zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa istotne jest wzmocnienie dostępności podstawowej opieki medycznej, rozbudowa zaplecza ratownictwa oraz wsparcie dla Ochotniczych Straży Pożarnych.

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

- # Rozbudowa i utrzymanie systemu kanalizacji, w tym modernizacja dwóch oczyszczalni ścieków i zwiększenie ich przepustowości.
- # Modernizacja i unowocześnienie istniejącej kanalizacji ogólnospławnej w kierunku rozdzielenia jej na kanalizację bytową i opadową, w szczególności w mieście.
- # Utrzymanie i modernizacja systemu wodociągowego.
- # Optymalizacja systemu zbiórki odpadów, likwidacja dzikich wysypisk, zapewnienie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.
- # Rozbudowa oświetlenia ulicznego.
- # Rozwój produkcji energii ze źródeł odnawialnych, m.in. instalacje na obiektach publicznych.

- # Głęboka termomodernizacja obiektów publicznych.
- # Optymalizacja zarządzania energią w obiektach i sieciach należących do gminy.
- # Promocja produkcji energii ze źródeł odnawialnych sektor prywatny – mieszkańcy, przedsiębiorcy, rolnicy oraz promocja transformacji energetycznej wśród mieszkańców, rozwój kooperacji energetycznej (klaster, spółdzielnia).
- # Modernizacja sieci energetycznej umożliwiającej rozwój przedsiębiorczości i OZE.
- # Ograniczenie niskiej emisji, rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury.

Cele operacyjne strategii przyczyniające się do rozwoju infrastruktury technicznej:

Oddziaływanie bezpośrednie:

- # III.1. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa
- # III.2. Ochrona wód
- # III.4. Infrastruktura komunikacyjna

Oddziaływanie pośrednie:

- # IV.1. Energooszczędność
- # IV.3. Rozwój odnawialnych źródeł energii
- # V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią

Kierunki rozwoju infrastruktury publicznej o funkcjach społecznych

- # Wsparcie rozwoju podstawowej opieki zdrowotnej.
- # Zapewnienie dostępu do opieki żłobkowej, edukacji przedszkolnej i szkolnej oraz optymalizacja sieci szkół podstawowych w zależności od aktualnych potrzeb, w tym modernizacja obiektów edukacyjnych oraz obiektów należących do Gminy, w których prowadzone są placówki edukacyjne na rzecz osób z niepełnosprawnością.
- # Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (m.in. boisk, placów zabaw, siłowni).
- # Kreacja centrów wsi w poszczególnych sołectwach przez rozwój infrastruktury społecznej i małej architektury służących zaspokojeniu lokalnych potrzeb.
- # Rozwój produkcji energii ze źródeł odnawialnych na obiektach publicznych i optymalizacja zużycia energii – zarządzanie energią, głęboka termomodernizacja, energooszczędne budynki, kooperacja energetyczna.
- # Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu.

Cele operacyjne strategii przyczyniające się do rozwoju infrastruktury publicznej o funkcjach społecznych:

Oddziaływanie bezpośrednie:

- # II.2. Zaangażowana społeczność
- # V.5. Partnerska współpraca

Oddziaływanie pośrednie:

- # IV.1. Energooszczędność
- # V.1. Zrównoważone zarządzanie przestrzenią
- # V.4. Sprawnie zarządzana gmina

Kompleksowy rozwój infrastruktury technicznej i społecznej stanowi jeden z najważniejszych warunków realizacji całej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skała. Jakość usług publicznych, dostęp do edukacji, kultury, sportu i ochrony zdrowia, a także sprawna i nowoczesna infrastruktura techniczna decydują o tym, czy mieszkańcy zdecydują się pozostać w gminie, a nowi osiedleńcy wybiorą ją jako miejsce do życia. Wzmocnienie tych obszarów ma kluczowe znaczenie dla budowania przewagi konkurencyjnej Skały wobec gmin sąsiednich i dla poprawy jakości życia w perspektywie długoterminowej.

15. Obszary Strategicznej Interwencji

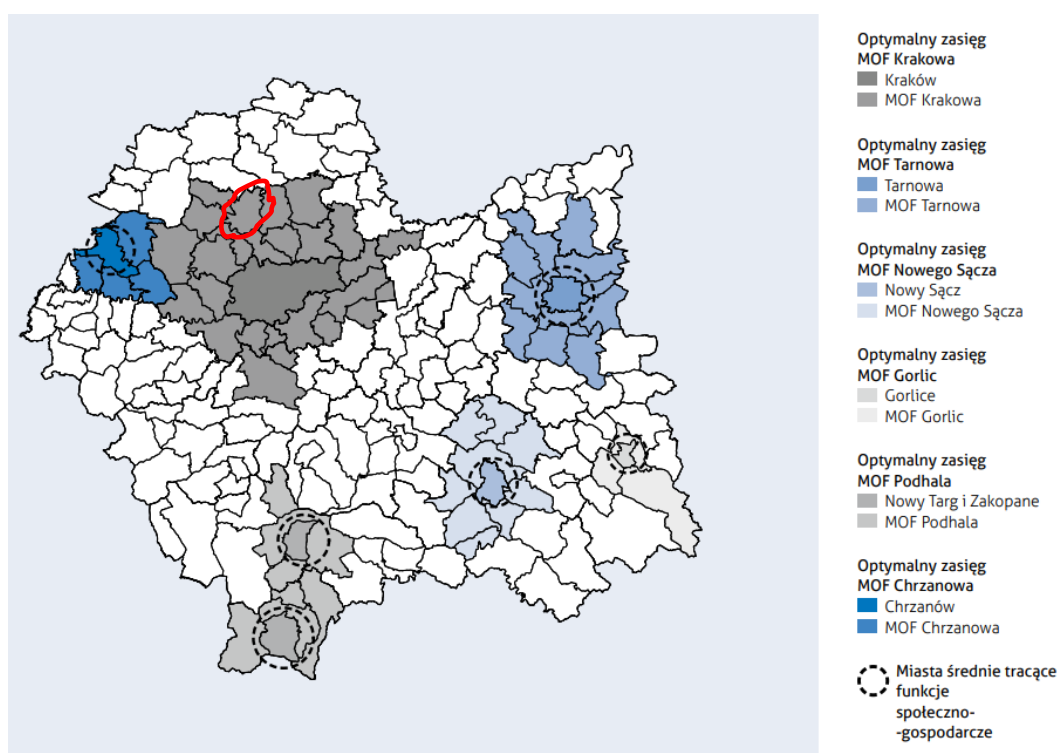
OSI krajowe

Obszar Gminy Skała nie znajduje się w obszarach strategicznej interwencji (OSI) wyznaczonych na poziomie krajowym. Skała nie należy do grupy miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, nie jest także obszarem zagrożonym trwałą marginalizacją.

OSI regionalne

Gmina Skała należy do następujących regionalnych Obszarów Strategicznej Interwencji:

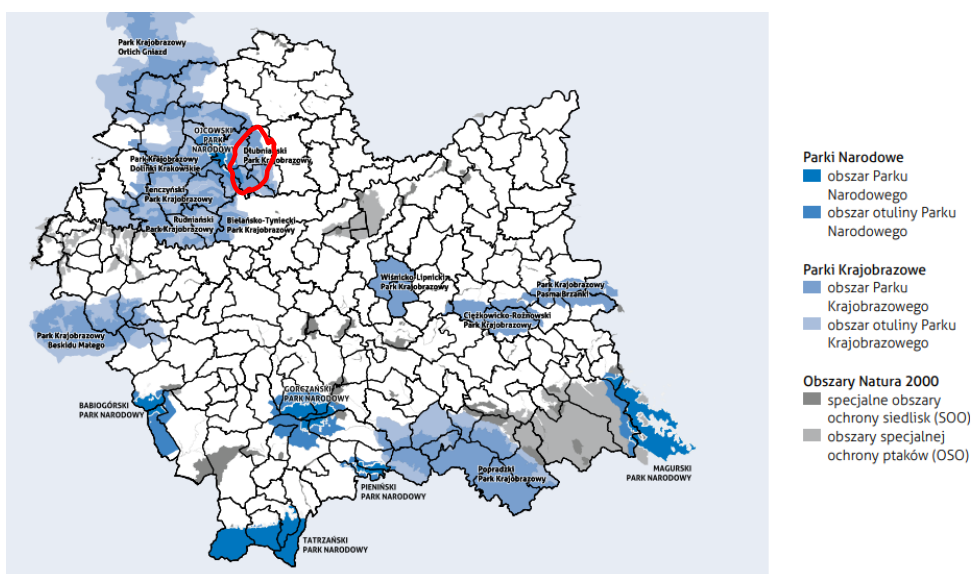
Po pierwsze, do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krakowa stanowiącego OSI.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030.

Zgodnie z zapisami Strategii „Małopolska 2030” Województwo Małopolskie będzie wspierać gminy współpracujące w ramach MOF w szczególności poprzez instrumenty typu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz Inne Inwestycje Terytorialne (IIT). Gmina Skała jako członek Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska korzysta z instrumentu IIT w ramach Strategii Terytorialnej Innego Instrumentu Terytorialnego Otulina Podkrakowska na lata 2021-2027.

Po drugie, na terenie Gminy Skała znajdują się obszary cenne przyrodniczo (prawnie chronione) stanowiące OSI.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030.

Zgodnie z zapisami Strategii „Małopolska 2030” Województwo Małopolskie będzie wspierać obszary prawnie chronione w szczególności w zakresie działań z zakresu ochrony środowiska. Ponadto Województwo będzie wyróżniać gminy, które wykazują się aktywnością w zakresie działań środowiskowych w formie preferencji w konkursach finansowanych ze środków budżetu Województwa oraz programu FEM 2021-2027.

Ujęcie Gminy Skała w ramach OSI regionalnych ma istotne znaczenie dla realizacji niniejszej Strategii. Członkostwo w MOF Krakowa oraz Stowarzyszeniu Otulina Podkrakowska umożliwia realizację projektów transportowych, środowiskowych i społecznych przy wsparciu środków zewnętrznych. Z kolei zakwalifikowanie gminy do OSI obszarów cennych przyrodniczo wzmacnia działania na rzecz ochrony krajobrazu, rozwoju turystyki zrównoważonej i poprawy jakości powietrza. Tym samym OSI wojewódzkie znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w priorytetach rozwojowych Gminy Skała.

OSI gminne

Gmina nie wyznacza obszarów strategicznej interwencji na poziomie lokalnym.

Brak wyznaczenia OSI gminnych jest decyzją świadomą – Strategia zakłada bowiem, że obszar całej gminy wymaga zintegrowanego podejścia do rozwoju. Równocześnie koncentracja działań odbywa się poprzez wyodrębnienie dwóch kluczowych obszarów funkcjonalnych (Ojcowski Park Narodowy wraz z otoczeniem oraz Miasto Skała), które pełnią rolę faktycznych lokalnych osi interwencji.

16. Zgodność celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Poziom ponadlokalny

Na poziomie ponadlokalnym kluczowe odniesienie strategiczne stanowią Strategia Rozwoju Powiatu Krakowskiego na lata 2021-2030 (2020) oraz Strategia Terytorialna Innego Instrumentu Terytorialnego Otulina Podkrakowska na lata 2021-2027 (2023).

Zgodność celów strategicznych Gminy Skała z celami strategicznymi Powiatu Krakowskiego

I cel - Kompleksowy produkt turystyczny wykazuje silną spójność z celem strategicznym 7 Powiatu Krakowskiego: Współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku powiatu krakowskiego, a w szczególności z Celem operacyjnym 4: Rozwój potencjału turystycznego powiatu krakowskiego. Poszerzenie oferty turystycznej Skały, renowacja szlaków, ochrona dziedzictwa i zmniejszenie uciążliwości ruchu turystycznego przyczyniają się do rozwoju potencjału turystycznego całego powiatu krakowskiego.

II cel: Wysoka jakość życia mieszkańców jest spójny z: celem 1: Wzmocnienie systemu świadczenia usług pomocy społecznej i usług zdrowotnych, szczególnie w zakresie rozwoju infrastruktury usług zdrowotnych i pomocy społecznej oraz doskonalenia systemu wspierania rodziny; celem 2: Kształcenie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego powiatu krakowskiego, w szczególności w obszarze kształtowania warunków rozwoju kapitału społecznego, wspierania kultury i sportu oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; celem 6: Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej powiatu krakowskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa jego mieszkańcom.

III cel: Efektywna i ekologiczna infrastruktura jest komplementarny z: celem 4: Ochrona, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego powiatu krakowskiego, zwłaszcza w zakresie utrzymania wysokiego stanu środowiska naturalnego i poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz celem 6: Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej powiatu krakowskiego.

IV cel: Sprawiedliwa transformacja energetyczna jest silnie powiązany z celem 4: Ochrona, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego powiatu krakowskiego, szczególnie z poprawą jakości powietrza atmosferycznego.

V cel: Stabilna gospodarka wpisuje się w: cel 3: Tworzenie i promowanie warunków dla rozwoju gospodarki powiatu krakowskiego, w szczególności w zakresie tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich, cel 5: Spójność i ład przestrzenny powiatu krakowskiego, zwłaszcza w kontekście ograniczenia negatywnych skutków suburbanizacji oraz cel 7: Współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku powiatu krakowskiego, w obszarze współpracy wewnątrz powiatu krakowskiego oraz z otoczeniem zewnętrznym.

Zgodność celów strategicznych Gminy Skąta z celami strategicznymi Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska

I cel - Kompleksowy produkt turystyczny jest silnie spójny z celem strategicznym 2 Otuliny Podkrakowskiej: Oferta czasu wolnego. Działania Skąty mające na celu poszerzenie oferty turystycznej, renowację i utrzymanie szlaków, ochronę dziedzictwa oraz organizację imprez plenerowych bezpośrednio przyczyniają się do wzmocnienia atrakcyjności turystycznej i osadniczej całej Otuliny Podkrakowskiej.

II cel: Wysoka jakość życia mieszkańców jest spójny z celem strategicznym 3: Usługi. Inicjatywy Skąty w zakresie rozwoju opieki żłobkowej i przedszkolnej, wsparcia dla zaangażowanej społeczności, rozwoju kultury i sportu, a także poprawy dostępu do usług publicznych komplementują dążenia Otuliny do zapewnienia wysokiej jakości usług publicznych i zrównoważonego rozwoju.

III cel: Efektywna i ekologiczna infrastruktura wykazuje silną spójność z celem 1: Klimat, przestrzeń i środowisko. Działania Skąty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej, ochrony wód, zwiększenia udziału OZE oraz rozwoju infrastruktury drogowej i energetycznej wpisują się w dbałość o środowisko, racjonalne gospodarowanie zasobami oraz dążenie do neutralności klimatycznej na poziomie Otuliny.

IV cel: Sprawiedliwa transformacja energetyczna jest również silnie powiązany z celem 1: Klimat, przestrzeń i środowisko. Inicjatywy Skąty w zakresie energooszczędności, ograniczenia niskiej emisji i rozwoju OZE bezpośrednio wspierają cel Otuliny dotyczący poprawy jakości środowiska i ograniczenia zmian klimatycznych.

V cel: Stabilna gospodarka wpisuje się we wszystkie trzy cele strategiczne Otuliny Podkrakowskiej. Rozwój przedsiębiorczości i efektywnego rolnictwa w Skale może przyczynić się do wzmocnienia oferty czasu wolnego (agroturystyka), poprawy jakości usług (dostępność lokalnych produktów) oraz zrównoważonego gospodarowania klimatem, przestrzenią i środowiskiem.

Poziom regionalny

Na poziomie regionalnym najważniejsze odniesienie strategiczne stanowi Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”.

Zgodność celów strategicznych Gminy Skała z celami strategicznymi Województwa Małopolskiego

I cel - Kompleksowy produkt turystyczny wpisuje się w Obszar II: Gospodarka Strategii „Małopolska 2030”, w szczególności w kierunek rozwoju Turystyki. Działania Skały mające na celu poszerzenie oferty turystycznej gminy, zarządzanie ruchem turystycznym, promocję produktu turystycznego oraz dążenie do zrównoważonego rozwoju turystyki są spójne z celem Małopolski, jakim jest wzmacnianie atrakcyjności turystycznej regionu, rozwijanie nowoczesnych produktów turystycznych oraz promowanie Małopolski.

II cel: Wysoka jakość życia mieszkańców jest spójny z Obszarem I: Małopolskie Strategii „Małopolska 2030”, a w szczególności z głównymi kierunkami polityki rozwoju takimi jak Małopolskie rodziny, Opieka zdrowotna, Kultura i dziedzictwo, Edukacja oraz Rynek pracy.

III cel: Efektywna i ekologiczna infrastruktura jest spójny z Obszarem III: Klimat i środowisko oraz Obszarem V: Rozwój zrównoważony terytorialnie Strategii „Małopolska 2030”, a także z kierunkiem Transport w Obszarze II: Gospodarka. Działania Skały w zakresie efektywnej gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony wód wpisują się w cel dotyczący wysokiej jakości środowiska i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi, w tym gospodarki wodnej i gospodarki o obiegu zamkniętym. Rozwój transportu publicznego i infrastruktury komunikacyjnej jest spójny z celem województwa dotyczącym poprawy spójności wewnątrzregionalnej i dostępności, w tym rozwoju zrównoważonego transportu.

IV cel: Sprawiedliwa transformacja energetyczna jest spójny z Obszarem III: Klimat i środowisko Strategii „Małopolska 2030”, w szczególności z głównym kierunkiem polityki rozwoju Ograniczanie zmian klimatycznych.

V cel: Stabilna gospodarka koresponduje z Obszarem II: Gospodarka oraz Obszarem V: Rozwój zrównoważony terytorialnie Strategii „Małopolska 2030”, a także z Obszarem IV: Zarządzanie strategiczne rozwojem. Wspieranie rozwijającej się przedsiębiorczości i efektywnego rolnictwa jest spójne z celami województwa dotyczącymi wzmacniania konkurencyjności gospodarki, wspierania przedsiębiorczości oraz rozwoju obszarów wiejskich.

Poziom krajowy

Na poziomie krajowym kluczowym dokumentem strategicznym istotnym dla samorządu gminnego jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Zgodność celów strategicznych Gminy Skała z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

I cel - Kompleksowy produkt turystyczny wpisuje się w cel 2 KSRR 2030: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, działania Skały w zakresie wzmocnienia produktu turystycznego bazują na lokalnym potencjale gminy, specyficznym dla całego regionu.

II cel: Wysoka jakość życia mieszkańców jest spójny z celem 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, w szczególności w zakresie wyrównywania różnic rozwojowych pomiędzy obszarami wiejskimi i aglomeracjami i realizacji kierunku interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

III cel: Efektywna i ekologiczna infrastruktura oraz IV cel: Sprawiedliwa transformacja energetyczna również wpisują się w realizację celu z 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym poprzez priorytetowe traktowanie rozwoju infrastruktury technicznej chroniącej środowisko oraz tej ograniczającej zmiany klimatyczne – poprzez transformację energetyczną.

V cel: Stabilna gospodarka pośrednio wiąże się z 1 oraz 3 celem KSRR 2030 - Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie, w szczególności w obszarze kierunków interwencji 3.1. Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem oraz 3.2. Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym.

W powyższych analizach spójności celów strategicznych Gminy Skała z celami strategii ponad lokalnych, strategii regionalnej oraz z krajowymi celami rozwojowymi rozpatrywano zarówno ich komplementarność (cele uzupełniające się), jak i synergię (działania wzmacniające oddziaływanie innych interwencji).

Należy podkreślić, że zasady horyzontalne (społeczne, gospodarcze i środowiskowe) wyznaczone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skała: wpisują się bezpośrednio w kluczowe polityki horyzontalne Unii Europejskiej (równość szans i niedyskryminacja, zrównoważony rozwój i zasada DNSH) oraz w cele zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych.

17. Zarządzanie, monitoring, ewaluacja

Zarządzanie

Niniejsza Strategia stanowi kluczowy dokument precyzujący cele rozwojowe w perspektywie długookresowej, tj. do 2035 roku. Ze względu na swój ponad kadencyjny charakter dokument ten stanowi ramę działań dla organu uchwałodawczego – Rady Miasta i Gminy Skała, a przede wszystkim dla organu wykonawczego – Burmistrza Miasta i Gminy Skała wspieranego przez Urząd Miasta i Gminy.

Samorząd gminy przyjął partycypacyjny model budowy strategii, mieszkańcy będą angażowani we wdrażanie i ewaluację strategii poprzez badania ankietowe, współpracę z lokalnymi liderami, prezentacje danych monitoringowych i ewaluacyjnych. W celu efektywnego wdrażania Strategii prowadzone będą działania informacyjne propagujące cele strategiczne oraz angażujące mieszkańców, sołtysów, radnych, lokalnych liderów.

Rada Miasta i Gminy w zarządzaniu Strategią pełni funkcje monitoringowo-ewaluacyjne. Burmistrz Miasta i Gminy zarządza procesem przygotowania Strategii, jej aktualizacji oraz bieżącego wdrażania. Burmistrz może wskazać inną osobę do realizacji tych zadań. W zakresie finansowym kluczowymi narzędziami operacjonalizacji strategii będą coroczne Budżety Miasta i Gminy Skała oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa.

Cele strategiczne i operacyjne będą realizowane poprzez działania (kierunki działań) w ramach trzech podstawowych ścieżek:

- # ścieżka pierwsza – bieżące działania Urzędu Miasta i Gminy,
- # ścieżka druga – dedykowane dokumenty wykonawcze (operacyjne) przygotowywane na poziomie gminy,
- # ścieżka trzecia – projekty.

Cele te będą realizowane przy zachowaniu zasad horyzontalnych opisanych w rozdziale 7, które obejmują:

- # **Społeczne zasady horyzontalne:** Zasada równości szans i niedyskryminacji, Zasada włączenia społecznego, Zasada włączenia zawodowego.
- # **Ekonomiczne zasady horyzontalne:** Zasada optymalizacji kosztów działania samorządu, Zasada innowacyjności, Zasada cyfryzacji, Zasada współpracy, Zasada otwartej komunikacji i transparentności.
- # **Środowiskowe zasady horyzontalne:** Zasada zrównoważonego rozwoju, Zasada Nie czyń Znaczących Szkód (DNSH) – uwzględniająca sześć celów środowiskowych, Zasada edukacji środowiskowej.

Wytyczne do przygotowywania dokumentów wykonawczych

Opracowywane **dokumenty wykonawcze** oraz projekty muszą być zgodne z przywołanymi zasadami horyzontalnymi oraz przyczyniać się do realizacji celów strategicznych (osiągania rezultatów). Spójność ze Strategią zostanie zagwarantowana zarówno na etapie opracowywania jak i aktualizowania dokumentów wykonawczych.

W trakcie prac nad Strategią dokonano analizy następujących, **dokumentów wykonawczych** i zweryfikowano ich zgodność ze strategią.

- # Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skała na lata 2017-2023 – Uchwała RM nr XXXII/235/17.
- # Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2025.
- # Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta i Gminy Skała na lata 2024 – 2028 – Uchwała RM nr LXXI/764/23.
- # Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta i Gminy Skała na lata 2023- 2025 – Uchwała RM nr LVI/636/22.
- # Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Skała na lata 2022 – 2028.
- # Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skała na lata 2022 - 2025 z perspektywą do 2029 roku. Rozpoczęto prace nad przygotowaniem Programu Ochrony Środowiska na lata 2026 – 2030 z perspektywą do 2034 r.
- # Wstępne założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, który zostanie przyjęty w 2025 roku.

W zakresie **przygotowania projektów**, rekomenduje się, aby na jak najwcześniejszym etapie przygotowywać przedsięwzięcia rozwojowe w formule projektowej, gromadząc i analizując co najmniej następujące informacje:

- # analiza potrzeb
- # analiza celów
- # analiza koniecznych zasobów, w tym zasobów ludzkich
- # mapowanie interesariuszy
- # określenie korzyści dla grup interesariuszy
- # analiza rozwiązań alternatywnych
- # analizy finansowe (m.in. budżetowanie, przepływy finansowe, długookresowy rachunek kosztów eksploatacji)
- # wymagania formalno-prawne dla projektu
- # logika interwencji projektu (m.in. zasoby, działania, produkty, rezultaty, oddziaływanie)
- # wskaźniki produktów i wskaźniki rezultatów (mieralne)
- # zadania i kamienie milowe w formie harmonogramu rzeczowo-finansowego
- # sposób zarządzania projektem

- # macierz ryzyka (określenie ryzyk, prawdopodobieństwa ich wystąpienia i oddziaływania oraz środków zaradczych)
- # długookresowa analiza eksploatacji rezultatów projektu
- # ocena projektu po jego realizacji (z uwzględnieniem podstawowych kryteriów: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, trwałość)

Część celów operacyjnych wskazanych w Strategii ze względu na swój charakter będzie jedynie pośrednio zależała od gminy i może być realizowana przez inne podmioty, m.in.: sektor prywatny, sektor pozarządowy, administrację powiatową i regionalną (samorządową i rządową), administrację krajową. Z tego powodu współpraca stanowi istotny obszar we wdrażaniu strategii.

Współpraca wewnętrzna obejmuje mieszkańców reprezentujących m.in. przedsiębiorców, rolników, organizacje pozarządowe. Współpraca zewnętrzna to kooperacja z sąsiednimi gminami, samorządem powiatowym, samorządem wojewódzkim, a także z administracją rządową oraz partnerami ponadlokalnymi m.in.: Stowarzyszenie Otulina Podkrakowska, Lokalna Grupa Działania oraz podmioty przygotowujące i realizujące wspólnie z gminą przedsięwzięcia partnerskie. Wszelkie przejawy współpracy samorządu gminnego z partnerami wewnętrznymi i zewnętrznymi zwiększają potencjał rozwojowy gminy, a w przyszłości mogą stać się sposobem na ograniczenie kosztów funkcjonowania UMiG.

Monitoring i ewaluacja

Monitoring postępu wdrażania strategii będzie miał charakter ciągły – jako naturalna część procesu zarządzania operacyjnego w samorządzie. Kluczowym narzędziem monitoringu będą dane finansowe, dane w zakresie zgodności realizacji programów i projektów z przyjętymi harmonogramami, a przede wszystkim analiza realizacji projektów.

Ewaluacja - ocena rezultatów strategii będzie prowadzona w cyklu rocznym, co pozwoli zapewnić dane do procesu zarządzania strategicznego rozwojem gminy. Władze samorządowe będą gromadzić agregować i analizować dane ilościowe oraz jakościowe pozwalające na weryfikację przewidzianych w Strategii wskaźników rezultatu.

Raz do roku, w trakcie debaty nad Raportem o stanie Gminy, Burmistrz przedstawi Radzie i Mieszkańcom informację o postępach wdrażania Strategii. Informacja powinna odnosić się do poziomu celów operacyjnych, a w zakresie kluczowych rezultatów powinny zostać zaprezentowane wartości wskaźników, które zrealizowano w danym roku.

Monitoring realizacji Strategii będzie oparty na zestawie wskaźników zdefiniowanych w rozdziale 10 „*Rezultaty i wskaźniki*”. Wskaźniki te przypisane są do celów strategicznych i operacyjnych, a ich wartości i tendencje umożliwią ocenę postępów wdrażania Strategii. Dane będą pozyskiwane z GUS, Urzędu Miasta i Gminy Skąła, jednostek organizacyjnych gminy oraz w drodze badań ankietowych. Wyniki monitoringu będą prezentowane corocznie Radzie

Miejskiej i mieszkańcom wraz z Raportem o stanie Gminy, a pełne zestawienia – co dwa lata w raporcie monitoringowym.

Przed przyjęciem Strategii przez Radę Miasta i Gminy Skala (październik 2025) dokonano jej uprzedniej oceny (ewaluacja *ex-ante*). Zakłada się, że w 2030 roku zostanie dokonany przegląd realizacji Strategii „na półmetku” (ewaluacja *mid-term*), a w 2036 kompleksowa ocena realizacji całej Strategii (ewaluacja *ex-post*). Wyniki niniejszych ewaluacji będą zaprezentowane Radzie Miejskiej w Skale.

Ewaluacja będzie obejmowała, co najmniej poniższe kryteria:

- # trafność – ocena w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają realnym potrzebom i są zgodne ze zdiagnozowanymi wyzwaniami,
- # wpływ – ocena skutków, jakie wywiera projekt w szerszym otoczeniu,
- # użyteczność – ocena przydatności osiągniętych rezultatów,
- # efektywność – ocena uzyskanych wyników w stosunku do poniesionych nakładów,
- # skuteczność – ocena stopnia realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczności użytych metod oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne rezultaty,
- # trwałość – ocena, czy pozytywne efekty strategii mogą trwać również po zakończeniu realizacji projektów.

Wyniki monitoringu i oceny mogą być impulsem do wprowadzania zmian (aktualizacji) Strategii będących odpowiedzią na nowe wyzwania i potrzeby. Ścieżka aktualizacji Strategii jest analogiczna do procedury jej przygotowania.

18. Finansowanie

Źródła finansowania

Podstawowe źródło finansowania działań i projektów przyczyniających się do realizacji celów strategicznych i operacyjnych stanowi budżet gminy oraz zewnętrzne środki finansowe pozyskiwane w ramach dostępnych programów.

Katalog potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania obejmuje m.in.:

- # programy Unii Europejskiej z perspektywy finansowej na lata 2021–2027 w ramach polityki spójności (m.in.: Program Fundusze Europejskie dla Małopolski, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, inne programy krajowe),
- # programy Unii Europejskiej z perspektywy finansowej na lata 2023–2027 w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej,
- # Krajowy Plan Odbudowy,
- # instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych,
- # programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska – realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW, w zakresie opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami; w zakresie kultury, sportu, profilaktyki itp.,
- # środki dostępne w ramach Strategii IIT Otuliny Podkrakowskiej na lata 2021-2027,
- # środki dostępne w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju wdrażanej przez Lokalną Grupę Działania,
- # programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską oraz Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy,
- # instrumenty zwrotne.

Gmina dzięki stabilnej sytuacji budżetowej może korzystać z kredytów bankowych jako źródła finansowania działań rozwojowych.

Polityka inwestycyjna

Gmina kieruje się następującymi wytycznymi w finansowaniu strategii:

- # Pozyskiwanie finansowania zewnętrznego na realizację projektów.
- # Optymalizacja kosztów eksploatacji infrastruktury (np. poprzez wykorzystanie OZE, termomodernizację) oraz ograniczanie kosztochłonnych rozwiązań instytucjonalnych (w tym zatrudnienia).
- # Priorytetowe traktowanie przedsięwzięć, które w mogą zwiększyć poziom dochodów własnych gminy (wpływy z podatków).
- # Współpraca z interesariuszami gminy i partnerami instytucjonalnymi m.in.: organizacje pozarządowe, sektor prywatny, administracja powiatowa, regionalna, krajowa w celu wsparcia realizacji Strategii.

Potencjał finansowy gminy

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy na lata 2024 – 2037 wskazuje, że sytuacja finansowa gminy jest stabilna i powinna pozwolić na realizację założonych przedsięwzięć, rozumianą jako: wykonanie prac koncepcyjnych i projektowych, pokrycie kosztów inwestycyjnych (lub zapewnienia wkładu własnego przy finansowaniu tych kosztów środkami zewnętrznymi); zapewnienie płynności finansowej w trakcie inwestycji oraz finansowanie kosztów eksploatacji rezultatów projektów.

Przedsięwzięcia ujęte w Wieloletniej Prognozie Finansowej zostały wymienione w Diagnozie Stanu Gminy.

Dla poszczególnych lat od 2025 do 2037 budżet gminy spełnia wymogi wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Analiza danych z Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy, wynikająca z nich możliwość zaciągania i obsługi nowych zobowiązań oraz dotychczasowe doświadczenia UMiG Skąpa w pozyskiwaniu zewnętrznego finansowania i skutecznej realizacji projektów pozwalają na pozytywną ocenę potencjału gminy do finansowania realizacji celów strategicznych.

19. Źródła danych

1. Bank Danych Lokalnych GUS.
2. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody – www.crfop.gdos.gov.pl/CRFOP.
3. Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2023, UMiG Skała (2017).
4. Górniak J., Mazur S., red. (2012). Zarządzanie Strategiczne Rozwojem, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
5. Karty Charakterystyki JCWP - www.apgw.gov.pl.
6. Karty Charakterystyki JCWPd - www.apgw.gov.pl.
7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (2019).
8. Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Nad Białą Przemszą” (2024).
9. Monitor Rozwoju Lokalnego – www.monitorrozwoju.pl.
10. Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027.(Dz. U. 2021r. poz. 1615).
11. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U.2022.2739).
12. Portal statystyczny – www.polskawliczbach.pl.
13. Ranking Gmin Małopolski 2024 - Województwo Małopolskie, MISTIA, GUS, (2024).
14. Raport Związek Miast Polskich – sytuacja społeczno - ekonomiczna G. Skała (2024).
15. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.
16. Statystyczne Vademecum Samorządowca.
17. Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny, FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji (2021).
18. Strategia Rozwoju Powiatu Krakowskiego na lata 2021-2030 (2020).
19. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030 (2019).
20. Strategia Terytorialna Innego Instrumentu Terytorialnego Otulina Podkrakowska na lata 2021-2027 (2023).
21. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skała (2023).
22. Trzcionka Piotr (2024) Skała – Zarys dziejów miasta.
23. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Skała (2025).

20. Załączniki

1. Diagnoza stanu gminy
2. Raport z badania ankietowego
3. Raport z warsztatów strategicznych przeprowadzonych z udziałem mieszkańców
4. Raport z warsztatów z Młodzieżową Radą Miejską
5. Raport z warsztatów z pracownikami samorządowymi
6. Raport (sprawozdanie) z konsultacji społecznych
7. Ewaluacja uprzednia strategii